

ELIFAS LÉVI

VĚDA DUCHŮ

ZJEVENÍ TAJNÉHO DOGMATU KABBALISTŮ, SKRYTÝ
SMYSL EVANGELIA A VYSVĚTLENÍ NAUK A FENO-
MENŮ SPIRITISTICKÝCH.

Podle prvního pařížského vydání z roku 1865 „La Science des Esprits...“ přeložil Dr. Jan Kefer.
Jako fotoreprint prvního českého vydání společnosti Universalie z roku 1936
vydalo nakl. Trigon, Praha 1991.

LIZ & אבלם

Předmluva

Oznámili jsme, že vydáme nové studie o okultní filosofii.

První část těchto studií byla již uveřejněna.

V básnickém tvaru bajek skryli jsme davu a zjevili osvíceným největší tajemství vědy.

Počínáme nyní druhou část, jednající o vědě duchů.

Tato studie jest rozdělena ve tři díly.

První díl má titul „Duchové skuteční“ a jedná o Bohu a člověku, spojeném a idealisovaném v osobě Ježíše Krista.

V dílu druhém, nazvaném „Duchové předpokládání“, promluvíme o andělech, démonech a duších zemřelých lidí, podle nauk kabbaly a magie.

V dílu třetím, věnovaném domnělým duchům aneb fantomům, pojednáme o evokacích a podáme kritiku jevů a nauk spiritistických.

Věda nutně předpokládá Boha; studuje ducha člověka v jeho nejvyšších tužbách, zkoumá relativní hypotézy duchů neznámých a zavrhuje fantomy.

Řekli jsme v našem „Dogmatu a rituálu vysoké magie“, že Bůh jest nám Azothem mudrců.

Pan de Mirville nerozumí tomuto slovu a vykládá je zcela obyčejně s pravopisnou chybou, kterou připisuje nám a domnívá se naivně, že zbožňujeme plyn dusík.

Slovo Azoth, kterým moudrý zasvěcenec Basilius Valentinus vyjadřuje universálního činitele, je složeno z první a poslední písmeny abecedy hebrejské, řecké a latinské.

Odpovídá zcela zednářskému INRI a vyjadřuje počátek a konec, to jest Absolutno ve třech světech.

Nad veškerou vědou jest Bůh; v kabbale jest to Absolutno, ve skryté fysice pak Universální činitel.

Toto jméno vyjadřuje tři věci:

1. Božskou hypotézu,
2. Filosofickou syntézu,
3. Syntézu fysickou, to jest víru, myšlenku a sílu.

Nepíšeme tyto výklady pro pana de Mirvilla, jenž by neuměl býti naivním z dobré vůle. Zařekl se, že nám nebude rozuměti, což mu však nevadí, aby nám nespílal. Jak víme, je to způsob školy, ke které se hlásí.

Věnujeme toto dílo oněm našim čtenářům, kteří hledají pravdu a počínáme svoji knihu.

Část první

Duchové skuteční

Úvod

Bůh neboli Duch Stvořitel, kterého věda musí připustiti jako první příčinu,
Bůh, jenž jest nutnou hypotézou, na kterou navazují všechny jistoty,
Člověk neboli duch stvořený, jehož život počíná a končí, avšak jehož myšlenka jest nesmrtelná,
Prostředník, aneb duch Kristův, jenž byl člověkem nadlidským svojí myšlenkou a Bohem zlidštěným bolestí a prací,

hle, to jest trojnásobný předmět vědy duchů.

Člověk nemůže pochopiti to, co jest vyšší než on; musí se tedy idealisovati, aby pochopil Boha. Kristus realizoval pak tento ideál svými vznešenými myšlenkami a svými podivuhodnými ctnostmi. Kdo chce studovati Boha, musí studovati Ježíše Krista, který jako prostředník jest také prototypem a vzorem lidství. Jest nutno v Něm tedy studovati také Člověka, chceme-li lidské bytí uvažovati pouze se stanoviska ducha.

Věda duchů chápána v celém svém rozsahu jest vědou o Ježíši Kristu.

Andělé a démoni jsou bytostmi pouze předpokládanými aneb legendárními; a tento předpoklad musí zůstat vyhrazen poesii; nemůže se však státi předmětem vědy.

Pochopme člověka, studujme Ježíše Krista a hledejme Boha!

Boha nelze definovati, jest silou, ve kterou nutno věřiti. Zamítati nedefinovatelného a neznámého Boha, to jest bytující princip a důvod bytí a inteligence, znamená potvrzovati nejspolehlivější a nejnesmyslnější zápor. Proudhon, tato vtělená kontradikce, dovede říci zcela rozumně, že ateismus jest záporné dogma a nejspolehlivější ze všech věr: jest to víra bezbožná.

Avšak definovatelný Bůh byl by nutně bohem konečným a všechna náboženství, která by ho chtěla zjevití částečně a pozitivně, zřítíla by se před útokem rozumu. Jest pouze jedno náboženství a Viktor Hugo měl pravdu, když volal: „Protestuji ve jménu náboženství proti všem náboženstvím.“

Kdyby Bůh chtěl autorisovati Mojžíše, nestrpěl by Ježíše. Kdyby autorisoval pouze Ježíše, nestrpěl by Mohameda. Může býti pouze jeden boží zákon. Avšak tento zákon má v hlubinách tohoto světa mnoho soudců a advokátů, kteří se pokoušejí neustále budovati Babylon lidských sporů, třebaže se jejich věž neustále kácí.

Pascal, tento tak zbožný ateista a tak pověrečný skeptik pochybující o všem v nemilosrdné logice čísel a věřící v boha Jansenistů v podobě amuletu. Pascal, jenž přestal býti katolíkem, poněvadž chtěl býti katolíkem přílišným, nebál se říci, že církev římská sama hrozící peklem všem, kteří nenasledují jejích dogmat, vždy jest hotova v ně věřiti, jakoby nelidská hrozba byla rozumná a jakoby strach měl býti nutným důvodem víry.

Černá magie náboženství jest zatemňovati lidi, aby byl zveličen jejich strach, zesilovati záhadnost tajemství a vyžadovati slepou víru; zde nutno hledati tajemství ctižádostivých kněží, kteří chtějí nahraditi božství kněžstvím, náboženství chrámem a ctnost praktikami. Byl to i zločin magů, kteří zahynuli v osudné reakci, byl to zločin hebrejského kněžstva, proti kterému Ježíš protestoval a které Ježíše ukřižovalo.

Nebe nám prý uložilo přísný zákon sankcionovaný věčnými tresty, avšak tento zákon jasně a zřetelně pro všechny nevyhlásilo. Jakže, pravda anebo spíše zavřená kniha, která ji obsahuje, měla by býti výjimečným údělem několika neúprosných fanatiků a téměř všechno lidstvo by mělo býti ponecháno na pospas omylům a osudu nekonečného prokletí? Kdo by mohl takto věřiti, byl by sám proklet! Bůh takto vzývaný podobal by se oněm ohyzdným mexickým modlám, jimž byly jejich pysky neustále zbrcovány krvácejícími srdci. Výjimečné náboženství není náboženským katolickým, neboť katolicita znamená všeobecnost.

Veliké tajemství magie jest zmocniti se osudových sil a učiniti si z nich páku inteligence. Dovolávati se nejslepějších vášní neohraničených v jejich rozmachu a podříditi je otrocké poslušnosti znamená vytvořiti všemohoucnost. A podříditi pak i ducha království snů, vybičovati ctižádostivost a strach sliby a hrozbami, o nichž se věří, že jsou nadpřirozené, poněvadž jsou proti přírodě, utvořiti armádu složenou z nesčetných slabých mozku a s touto armádou dobývati svět: hle, veliký sen kněž-

stva a tajemství politiky velebnější černé magie. A naopak zase, poučovati nevědomé, osvobodovati vůle, zbavovati lid strachu a řídití jej láskou, učiniti všechnu pravdu a spravedlnost přístupnou, ukládati víře pouze předpoklady rozumově nezbytné a tak přivesti všechny národy k jedinému prostému, utěšujícímu a výchovnému dogmatu: lile, božská skutečnost, kterou Evangelium darovalo světu.

Evangelium jest duch Ježíše a tento duch jest božský. Hle, naše vyznání víry, jasně formulované božstvím Ježíše Krista.

„Má slova jsou duch a život,“ řekl tento nejvyšší zjevovatel. „Tělo neznámá niče.“

Evangelium jsou dějiny jeho ducha; nejsou kronikou jeho těla.

Kristus byl tělem člověk, duchem Bůh.

Zemřel a vstal z mrtvých.

„Budete-li žítí mým duchem,“ pravil ke svým apoštolům, „vaše tělo bude mým tělem a vaše krev bude krví mojí.“ Tyto věci tak vysloveně duchovní, jsou nám podávány hloupostí barbarských teologů zhmotnělé pod způsobou krvavých hostií a lidojedného přijímání.

Nastává čas, kdy nelze již zaměňovati ducha s tělem. Věda duchů jest rozlišování duchů. Duch Ježíše Krista bude pochopen, neboť jest to duch, kterého Církev vyzývá a kterého nazývá duchem vědy, inteligence, síly, iniciativy a rady a jenž jest tedy i duch svobody. Až tento duch bude pochopen, přestanou věštírny snů, katalepsie somnambulismu a točivých stolků. Věda duchů záleží v poznání ducha Ježíše Krista, jenž jest nejvyšším projevem milosrdných a inteligentních tužeb lidstva.

Ježíš jako člověk světla a dobra byl očekáván a pozdravován předem zasvěcení všech kultů. Egypt v představě Hora uctíval ho ještě spícího na řadrech Isidy. Indie ho nazývala Krišnou a položila ho na prsa Devaki. Druidové postavili sochu Panně, která porodí. Mojžíš a proroci tvoří předehru k epopěji evangelia svými velikolepými dithyramby; Mohamed ho uznává a protestuje jen proti modloslužebnému uctívání Jeho těla. Lidstvo jest křesťanské od počátku světa, neboť dogma jest obecné a lidstvo jest vždy stejné, ať již je oblečeno indicky, egyptsky, židovsky či turecky. Nuže, proklamujme katolicitu světa a neexkomunikujme nikoho, ani ty, kteří se chtějí oddělití v nebesích, jejichž mraky slávy se tvoří z výparů hranic, na kterých by pro ně hořelo skoro celé lidstvo. Nastane čas a tento čas jest již blízký, že něco podobného vzbudí na celém světě takovou hrůzu, že se nikdo neodváží vysloviti je nahlas a že vzpomínka na inkvisitory všech kultů odsoudí se sama a pro vždy inkvisici opovržená.

Jedna z velikých pyramid egyptských byla zpola pokryla přívalem písku. Kočovnické tlupy pouště během věků nakupily na ni hybridní a netvárné konstrukce, že ji již nebylo skoro ani viděti. Přišel však veliký princ a chtěl vykliditi toto místo, aby na něm zbudoval chrám. Rozkopával kolem hromady smetí, slezl je, rozbořil, a veliká pyramida se objevila v celé své vznešenosti.

To jest podobenství.

Boj, který vede filosofie proti Církvi jí nezničí, nýbrž osvobodí. Církev jest společností lidí, nadšených duchem Ježíše Krista. A čím více budou ustupovati náboženské, aneb lépe řečeno nenáboženské pověry, tím více Evangelium bude se vztyčovati, neboť jest věčné, nezničitelné, stálé, čtverhranné základem a jednoduché jako pyramidy. V síle jest vždy obsažena logika. Síly nerozumné by byly silami bez rozpětí a tím i bez výsledku. Jestliže jest tedy Evangelium silou, pak musí v něm existovati logika. Logika neboli rozum, Logos Nejvyšší Moci, jest Bůh. Tento rozum, tato universální logika osvěcuje všechny rozumné duše. Svítí jim v temnotách pochybnosti. Proráží, proniká a trhá temnoty nevědomosti. Temnoty nemohou ji uchvátiti, pojmuti, uzavřítí a zajmouti. Tento rozum mluví ústy mudrců, a shrnul se v člověku, o němž se praví, že Logos bylo učiněno tělem a jenž byl vtělený Veliký Rozum.

Zázraky tohoto člověka byly zázraky světla, to jest zázraky inteligence a rozumu. Naučil chápali lidi, že pravé náboženství jest láska k lidem. Filantropie jest slovo moderní, avšak nachází se v řečtině v textu evangelia svatojánského, jenž objasnil, že Boha nelze hledati v nějakém městě, na nějaké hoře aneb v nějakém chrámu, nýbrž pouze v duchu a pravdě. Jeho učení bylo prosté jako jeho život. Milovati Boha, to jest Ducha a Pravdu nade vše a bližního jako sebe samého. To jest veškerý jeho zákon.

Tento zákon způsobil, že lidé věřili, hluší slyšeli a chromí chodili. Zázraky, které vykonával duchem, byly vypracovány alegorií, tak oblíbenou na Východě. Jeho slovo stalo se chlebem, který se množí. Jeho mravní síla stala se nohou kráčející po vlnách, rukou utišující bouře. Legendy se množily zároveň s obdivem jeho žáků, věřících vždy. Jsou to nádherné pohádky podobné oněm z Tisíce a jedné noci a bylo přiměřeno barbarským věkům, o kterých se domníváme, že již minuly, avšak které dodnes neskončily, že tato jemná podobenství chápaly jako hmotné a hrubé skutečnosti, že diskuto-

valy o panenském mateřství Mariině, že utvořily v rukách Kristových neviditelnou, zvláštní pekárnu k rozmnožení chlebu na poušti, že viděly krvinkovitou krev, pobuřující krev lidojedů, na bílých a čistých hostiích, které vždy protestovaly proti krvi a provždy vyhlásují uskutečnění oběti.

Evangelium se musí jevit jako pomník víry a nikoliv jako historický dokument. Jest symbolem vysokých tužeb lidstva. Jest ideální legendou o dokonalém člověku. Tuto legendu již z hrubá načrtli Indové, vypravující o podivuhodných vtěleních Višnuových v osobě Krišnově. Krišna je také synem Panny. Cudná Devaki kojící svého božského syna nachází se v indickém Pantheonu zcela podobná obrazu Marie. U kolébky Krišny nachází se symbolická postava osla. Matka odnáší svého syna před falší žárlivého krále, který ho chtěl usmrtili. Kdyby Vědy nebyly starší než naše Evangelia, bylo by možno věřiti, že to vše jest kopií našeho Nového Zákona. Jest však možno říci, že to vše jest opovrženíhodné a že v sobě neobsahuje nic božského? Myslíme, že jest nutno dojít k závěru zcela opačnému.

Duch Evangelia jest věčný a vyjadřuje lidské tužby staré jako svět. Idea inkarnace, to jest projevení se Boha v člověku, jest obsažena ve všech dogmatech antických svatyň. Kniha skrytých nauk Sifra Zeniuta, která obsahuje nejvyšší nauky židovské o Bohu, představuje nám božství, jak vychází z lidstva jako světlo a lidství, jak sestupuje z božství jako stín. Bůh stvořil člověka povoláného k uskutečnění a stvoření myšlenky o Bohu. Apoštolové se nijak netajili, že Evangelia jsou symbolické knihy. Kristus je základ, pravil sv. Pavel, a na tomto základu jedni staví kamenem, druzí dřevem, jiní pak slámou. Oheň zkoušky však přijde a vše, co není pevné, stráví. Tím možno také vyložiti proč výběr, jenž byl později učiněn z kanonických knih, definitivně musil zamítnouti apokryfní evangelia.

Sv. Jan nám také něco praví: „Kristus vykonal a řekl ještě mnoho věcí a kdyby je chtěl někdo vypsat, celý svět by nemohl pojmouti knih, které by mohly býti napsány.“ Nuže, pole historie je omezené, ale pole alegorie nekonečné a jestliže sv. Jan nechtěl těmito slovy naznačiti skutečný dosah Evangelia, řekl by nesmysl.

Ale i kdyby byli apoštolové toto zamlčeli, samozřejmost věci by byla dokonalá. Jak by bylo možno na příklad tvrditi komukoliv rozumnému, že ďábel, to jest pomyslné zosobnění zla, hmotným způsobem ve skutečnosti přenesl Ježíše na horu tak vysokou, že s ní mohl viděti všechna království světa? Evangelium je takových historií plno; byly složeny židovským geniem, který vždy zaobaloval svoje skryté nauky do obrazů a podobenství. Také Ježíšův genius v Evangelích mluvil jen v podobenstvích. Celý Talmud je složen touto metodou a Maimonides praví, že nejočividnější nesmysly této knihy skrývají tajemství nejvyšší moudrosti. Abbé Charini ve svém díle „Théorie du judaïsme“ praví, že k studiu Talmudu jest nutno seznámiti se se starožitnostmi náboženskými všech východních národů, abychom nepřičítali, jak se téměř pravidelně děje, jen židovství jeho obrazný sloh a neřízenou lásku ke svatým bájím, což je společné všem vykladačům východních náboženství.

Jest tím řečeno, že pod těmito všemi alegoriemi se rozplývá skutečná postava Kristova? Jest nutno domnívati se s Depuitem a Volneyem, že lidská a osobní bytnost Ježíšova jest stejně pochybná jako existence Osiridova, stejně vybájená jako žití indického Krišny? Jak by mohl někdo tvrditi něco takového, když Ježíš Kristus dosud žije ve svých dílech a dosud je přítomen mezi námi svým duchem, který se proměnil a který změnil všechnu tvář země! Pochybuje snad někdo o existenci Homéra. Ale jakého Homéra? Snad se pochybuje o Homéru vykladačů, avšak což zde nejsou Iliada a Odyssea? Zhotovily se snad tyto božské básně samy od sebe? A jak vzdáleny jsou tyto stále živé knihy od poesie křesťanství, této Iliady mučedníků, kde bohové bojují a jsou přemáháni ženami a dětmi! A jaká je lato Odyssea Církve, která po tolika pronásledováních a bouřích přichází jako žebračka ke prahu paláce Césarů, která vrhá vítěznou paží šípy, jež pronikají srdce nepřátel, a jde se posadili na trůn světa!

Duch Ježíše Krista existuje více než jistě a více než zřejmě, než genius Homérův. Neboť tento duch jest duchem odříkání a oběti a právě proto jest božským. Čím méně se člověk hledá, tím více se nalézá. Čím více si odříká, tím více si zasluhuje přijetí do nebe. Čím více zapomíná na sebe, tím více jest na něho pamatováno. V několika slovech jsme zde vyjádřili tajemství všemohoucnosti křesťanství. Ježíš, který toto přikázal, podal i příklad. Ponižil se v přítomnosti svého díla. Člověk byl symbolem, jímž se učinil Bohem. Evangelium nám vypravuje, že vedl svoje učedníky na horu a tam se proměnil v jejich přítomnosti. Jeho tvář stala se sluncem a roucho jeho zbělelo jako sníh. Člověk se promítl ve světle nového zjevení. A tradice doplňující legendu vypravuje, že Ježíš vstoupiv na nebesa zanechal na zemi jen svého ducha rozlitého po celé Církvi a na vrcholku hory nevyhladitelné otisky svých nohou.

K čemu hlodati v Nazarete nebo v Betlémě jes le dítěte, které se stalo Ježíšem Kristem, v naději, že se naleznou nějaké cáry jeho plének a stopy jeho čistého lidského života? Domek Josefův se již

dávno rozpadl a plénky Spasitele prané Pannou se změnilly v cupaninu pro rány lidstva Ježíš vstal z mrtvých. Není ho více zde; proč tedy hledáte živého mezi mrtvými?

Evangelium jest proměněný Kristus. Jest to epopoje jeho podivuhodného ducha, jest zázrakem jeho mravnosti, představované nejdojemnějšími obrazy. Jediné slovo nelze vynechati z této knihy; jediné slovo nelze k ní připojiti. Jest to božská závěť člověka, jenž se pro nás zahubil. Nutno v něm hledati světlo víry a nikoliv historické důkazy. Nutno v něm hledati potěšení věřících a nikoliv pochybnosti vědy. Výtvarníci starého Východu představující bohy, dávali jim hybridní a obludné tvary, aby učinili pochopitelným, že bohové nejsou lidé. A evangelisté, rozsévající své vyprávění o nemožných a protismyslných skutcích, chtěli dáti na srozuměnou, že nepíší pouhé dějiny, nýbrž hluboké symboly a že jako ve všech posvátných knihách slovo, které zabijí, má posloužiti pouze za roušku duchu, který jediný oživuje.

Jest bezbožné a skutečně rouhavé hledati otisky šlápějí, které On zanechal, vznášeje se do nebe, a čistě lidské a hmotné stopy tohoto člověka, který se odhmotnil a v Bohu se rozplynul, aby dokonal nejvyšší obět'. Avšak kdyby to přece chtěl někdo činiti, kdyby nepřátelští kritikové křesťanství vyžadovali dokumenty pro historii tohoto člověka, pak nelze travestovati evangelium a našívati na ně své fantasmie, nelze groteskně vykládati zázraky doslova chápané, aby je mohl rozum přijati. Kristus byl Židem, žil a zemřel jako Žid.

Byli to Židé, kteří ho znali, zavrhli, obžalovali a odsoudili. Jestliže naše století devatenáct set let po jeho oslavení chce revidovati jeho proces, pak to musí učiniti Židé. Neboť Židé na vzdory směšným tvrzením Dupuise a Volneye dosvědčují skutečnou existenci Ježíšovu a viní ho ještě z mnoha jiných zločinů. Jejich vzpomínky jsou obsaženy v Talmudu, v této nesmírné encyklopedii všech jejich tradic. Životy Ježíšovy, podle Talmudu redigované a nepřátelskými poznámkami rozmnožené, napsali rabíni a kabbalisté. Jsou známy dva takové životopisy Sefer Toldos Ješu a Maasé Taluy, aneb historie popravence. Hledali a našli jsme tyto knihy a podáme z nich věrný výtah, vynechávající pouze odchylky od předmětu a potupy. Při jejich čtení porozumíme, proč všechna starobylá moudrost židovská pohrdá našimi mystériemi, jaké osudné nedorozumění odděluje otce od dětí. Jako bychom my říkali, že jest jiný bůh než Bůh! Jako by se David byl rouhal, když mluvil k vládcům země: Jste bohové a zemřete jako lidé! Jakoby sám Ježíš nebyl byl býval řekl: Vracím se ke svému Otci a vašemu Otci, k svému Bohu a vašemu Bohu! Avšak k čemu hájiti při tam, kde není soudců? Vždyť zde vidím pouze zaujaté strany! Vidím slavného pana Renana, vidím pana Veüllota, tohoto tak pověstného zpátečníka, a za těmito dvěma vidím jen kompromitované advokáty a dav více fanatický než obratný. Pro koho tedy píší? Moje kniha nebude vážena v tomto století, jestliže nepůjdu v brázdách vyoraných těmito oráči mlhavých plání. Avšak co na tom záleží? Zasloužil jsem svůj život pravdě a řeknu ji tomu, kdo chce a bude naslouchati. Nebude-li to dnes, bude to za rok a nebude-li to za rok, bude to za století! Já však jsem klidný, neboť vím, že jednou se tak stane. Neznám nadšení ani zbabělosti. Nehledám žáků a nebojím se odpůrců, nechci pro sebe ani Tábor ani pranýř, nýbrž jsem kliden vůči oběma. Pravda nepochází z nás a není naše. Blázen je, kdo ji zahaluje, blázen je, kdo ji odkrývá, aby se proslavil. Pozorují lidi, kteří ji prodávají jako byl prodán i Spasitel. Avšak ti, kteří ji chtějí zaplatiti, jsou podvedení a hlupáci. Pravda není prostitutka, neprodává se, nýbrž se dává těm, kdož ji milují a kdož ji upřímně hledají.

Neznalost židovské teologie a její exegese, Talmudu a Kabbaly jest na překážku mnohým křesťanům, aby mohli porozuměti genu Evangelíí, vzniklých v Judei. Všichni židovští učenci souhlasí, aby byla dovolena alegorie v tradicích, jež vyvolený národ chtěl utajiti před cizinci. Maimonides, jak jsme již řekli, nachází hlubokou vědu v bajkách Talmudu, i když se zdají dobrým smyslem příliš odvážené. Vrchol absurdity jest ochranou proti slepé víře, jež chápe vše doslova. Jest to hierarchická ochrana, možno-li tak mluvit, neboť jest zřejmá pouze mudrcům a slepé zbavuje jen ještě více smyslů. Tato kniha jest určena mudrcům. Podáme nyní talmudické poznámky o Ježíšovi, pak budeme rozebírat apokryfní i posvátná evangelia, abychom osvobodili genia v nich utajeného. I v evangeliích apokryfních nalezneme nádherné projevy tohoto universálního ducha. Pak budeme studovati hypotézy největších a nejstarších mudrců světa, a vrátíme se k otázce duchů a divů. Vyhledáme jejich principy a budeme zkoušeti ony divy, jež se dějí za našich dnů, abychom jimi vyložili divy staré. Řekneme poslední slovo o spiritismu a celá naše kniha bude pouze oslavou skutečného křesťanství a věčného rozumu.

Život Kristův podle Talmudu.

Roku 677 čtvrtého tisíciletí od stvoření světa, za dnů krále Janea, jinak zvaného Alexandrem, přispělo osudné neštěstí na pomoc nepřátelům Izraele. Objevil se tehdy jakýsi bídík, pocházející z jisté odštěpené větve kmene Judova, muž nesvědomitý a nemravný, jehož jméno bylo Josef Panther. Tento člověk byl podivuhodně krásný, byl vysoké postavy a zjevu příjemného na pohled. Nejlepší část svého života však ztrávil v prostopášnostech, lupičství a násilnostech. Bydlil v Betlémě, městě Judově. Jeho sousedkou byla vdova, jejíž dcera se nazývala Marie. Jest to tatáž Mane, kadeřnice žen, o které se činí zmínka na mnohých místech Talmudu. Tato dívka, když dospěla, byla zasnoubena mladému muži, jenž se jmenoval Jochanan; byl nadán prostotou, neobyčejnou něhou a pravou zbožností.

Nešťastnou náhodou se stalo, že jednou Josef, kráčeje mimo obydlí Mariino, ji uviděl a pocítil k ní nečistou vášeň. Od té doby stále obcházel dům, avšak již ji nespáčil.

I přepadla ho malátnost, a jeho matka, vidouc jak slábne, se ho zeptala: „Proč hubneš a bledneš?“ A on odvětil: „Zmírám láskou k Marii a ta jest zasnoubena jinému.“ A matka mu poradila: „K vůli tomu se nemusíš trápit, tím méně zoufati; poslechni mé rady a můžeš se k ní přiblížiti a učiniti, jak ti bude libo.“ Josef Panther uposlechl své matky a potuloval se neustále kolem dívčina obydlí, slídě po příležitosti. Ta se však dlouho nenaskytla. Konečně jednoho sabbatového večera, jsa oblečen jako Jochanan a zahaliv svou tvář pláštěm, nalezl Marii přede dveřmi domu. Beze slova ji vzal za ruku a odvedl ji do domu, a ona se domnívala, že to jest Jochanan, její snoubenec. Přesto však pravila: „Nedotýkej se mne; hodina, kdy budu tvá, ještě nenadešla. A zvláště nyní jsem chráněna proti tobě pravidelnou nevolností svého pohlaví.“ Avšak Panther neposlouchaje ji, vykonal svůj špatný úmysl a vrátil se domů. Když se pak chýlilo k půlnoci, počala jim vášeň znovu zmítati. Vstal s lože, vrátil se znovu do domu Mariina, která plakala. Hněvivě ho oslovila: „Jakže, po druhé mne přicházíš pokoušeti, ty, o kterém jsem se domnívala, že nezneužiješ našeho zasnoubení! Jak ještě můžeš připojiti k hanbě zločin? Vždyť jsem ti řekla, že stav, ve kterém se nacházím, má mne učiniti nedotknutelnou!“ Avšak on nevěnoval pozornosti jejím slovům. Aniž by co pronesl, uspokojil svou touhu, pak se vzdálil a šel svou cestou. Po třech měsících doneslo se Jochananovi, že jeho snoubenka je těhotnou, a Jochanan, úplně zdrcen, vyhledal svého učitele Simeona, syna Štachova a vypověděl mu své neštěstí. Tázal se, jak si má počínati. Učitel se ho zeptal: „Máš na někoho podezření?“ Jochanan odvětil: „Mohu podezřívati jen Josefa Panthera. Je to veliký zbučník a bydlí v sousedství.“ Učitel pak pravil: „Můj synu, poslechni mé rady a mlč. Jestliže tento člověk jedenkrát byl u tvé snoubenky, nemůže činiti jinak, než že ji vyhledá znovu. Pokus se ho přistihnouti, opatř si svědky a stěžuj si u Velikého Sanhedrinu.“ Mladý muž odešel smuten. Myslí jen na neštěstí své snoubenky a hanbu, která na něho dolehne. Opustil Judeu a odebral se do Babylonu, kde se usadil.

Marie stala se zatím matkou syna, kterého nazvala Jehosuah, to jest jménem svého strýce po matce. Když dítě vyrostlo, vybrala mu za učitele Elchanana. Dítě činilo značné pokroky, neboť bylo nadáno neobyčejnou inteligencí.

Tento příběh jest věrně přeložen z díla Sefer Toldos Ješu.

Doba mládí Ježíšova jest vypravována talmudickými autory Soty a Sanhedrinu, citovanými na 19. straně knihy „Rozpravy Jechielovy“.

Rabín Jehosuah, syn Perachianův, jenž pokračoval po Elchananovi ve výchově mladého Ježí zasvětil ho do tajných nauk, avšak když Janeus začal pronásledovati zasvěcence, Jehosuah se utekl do egyptské Alexandrie.

Toto pronásledování zasvěcenců jest považováno za vraždění nevinátek; zdá se to býti podivné, avšak pochopíme vše, všimneme-li si, že v I. knize Králů jest nazýván Saul, zasvěcený již do školy proroků, dítětem jednorocním, když nastoupil na trůn. Ve skutečnosti bylo však Saulovi již dvacet let. V prorockých mystériích židovských bylo totiž zvykem jako u moderních zednářů označovati stupeň zasvěcení symbolickým stářím a Evangelium, mluvíc o vraždění dětí do dvou let, neodporuje tvrzení Talmudu, který jest mnohem pravděpodobnější než Evangelia. Lze nalézt stopy pronásledování kabalistů, kteří byli ostatně vždy stíháni oficiální synagogou; nenalezneme však nikde jinde zmínky o tomto odporném vraždění dětí, které odporuje přírodě a které také nikdy nepotřísnilo vládu Herodovu; byl to Herodes, jak praví Evangelium a nikoliv Janeus, jak se domnívají talmudisté, kterému nutno připsati ono pronásledování.

Zde již počínají talmudisté zahalovati své myšlenky alegoriemi. Vyprávějí nám toto: Ježíš a jeho učitel Ben-Perachiach odešli tedy do Alexandrie a ubytovali se v domě jisté bohaté a moudré dámy,

kteřá je přijala s poctami a nabídla jim své poklady. Tato dáma jest zosobněný Egypt. Mladý Ježíš na ní pohlédl a pravil: „Tato žena je krásná, avšak má vadný zrak, a tato vada kazí směr jejího pohledu. Tato země jest sice krásná, avšak je to pouze nádherné vyhnanství.“ Učitel se rozhněval na svého žáka, neboť našel dosti krásy na Egyptance a obdivoval zemi otroctví. Ježíš však pravil: „Netřeba otroctví dětem božím, neboť země, po které krácejí, jest vždy zemí Izraele.“ Ben-Perachiach proklel svého žáka a zahnal ho od sebe. Ježíš se pokorně podrobil a prosil ho o znovupřijetí; rabín však zůstal nemilosrdný. Avšak druhého dne, když četl přikázání Boha, nařizující milovati svého bližního, objevil se u něho Ježíš a učitel dojat jeho lítostí, učinil pokyn, kterým mu chtěl dáti na srozuměnou, že jest ochoten se obměkčiti a přijmouti ho znovu k sobě. Ježíš však nepochopil posuňku a domníval se, že ho po druhé zahání. Odešel a více se nevrátil. Doktoři Talmudu poznamenávají k tomuto místu: naši otcové špatně činili, že zahnali Ježíše bez výslechu a že ho prokleli oběma rukama. Nikdy neproklínejme oběma rukama toho, koho chceme potrestati; zachovejme jednu pro pozdvihnutí, utěšení a léčení! Tato slova obsahují všechnu budoucnost. Jsou to slova, která jednou usmíří děti a otce. Neboť i my jsme prokleli Židy, zahánějíce je oběma rukama. Jest tedy nutno s obou stran napravití vzájemnou křivdu a oběma rukama si odpustiti a požehnati si! Navraťme se však k životu Kristovu podle talmudistů!

Poznali jsme, že mladý zsvěcenec obdivoval egyptské vědy a že se dal zahnatí svým učitelem jen proto, aby mohl sníti o smíru mezi filosofií vyhnanství a náboženstvím vlasti. Pronásledování kabalistů za čas poněkud ustalo a Ježíš se vrátil do Judeje se svým učitelem, anebo aspoň v téže době co on. Jak žil v Egyptě? Pravděpodobně pracoval ve svém povolání jako tesař. Když se pak vracel do svého rodného města, kterým podle talmudistů nebyl Nazaret, nýbrž Betlém, kráčel mimo starce shromážděné u bran města, jak tehdy bylo zvykem, a nepozdravil je. Když však potkal svého učitele Jehosuaha ben Perarchiaha, poklonil se mu a tím vzbudil reptání starců. Ve skutečnosti mladý muž jimi pohrdal, poněvadž nebyli zsvěcenci pravé vědy a neuznával je za své představené. Vzdal úctu tomu, jenž mu otevřel bránu. Starci se horšili a nazvali ho synem nečisté ženy. To Ježíše ohromilo, neboť považoval vždy svou matku za vzor čistoty. Navštívil svého strýce, jehož jméno nosil, a tento mu zjevil neštěstí Mariino a tajemství jeho zrození. Ježíš se zarmoutil a nevrátil se již ke své matce. Počal kázati novou nauku o smíření národů a universálním náboženstvím, o kterém snil v Egyptě. Pak popisují naši autoři svatbu v Káni Galilejské, kde se Ježíš setkal se svou matkou a odpověděl jí tvrdě, když ho chtěla osloviti: „Co jest společného mezi tebou a mnou, ženo?“ Avšak vida, že ubohá žena mírně ustoupila, byl pohnut a shromáždil kolem sebe své žáky, vyprávěl jim zločin Pantherův a tázal se jich: „Domníváte se, že mohu tohoto muže ctíti jako svého otce?“ — „Nikoliv,“ odvětili všichni jedním hlasem. „A domníváte se, že moje matka je nečistá?“ — „Nikoliv!“ odpověděli tito. A Ježíš pravil: „Dobrá, nemám více otce na zemi, můj otec je Bůh v nebesích a co se mé matky týče, její panenství nebylo porušeno zločinem, s kterým nesouhlasila a na němž neměla viny. Pokládám ji dále za pannu. Souhlasíte se mnou?“ — A učedníci odpověděli: „Ano.“ — A židovští autoři připojují, že Ježíš byl nazýván těmi, kdož v něho uvěřili, synem Božím a panny. Tento apokryfický příběh, tak zraňující křesťanské čtenáře, nepohřešuje přece jisté velikosti. Jest pozoruhodné, jak nepřátelé křesťanství vzdávají mimovolně poctu čistotě Marie a vznešené povaze Ježíšově.

Následuje výpočet zázraků, které talmudisté nepopírají, naopak je ještě zveličují. Jak vidno, byla vzpomínka na ně v tehdejší Židovstvu ještě příliš živá a silná. Avšak tyto zázraky talmudisté vysvětlují takto: Ve svatostánku Boha živého existuje krychlová skála, na které jsou vytesána posvátná písmena, jejichž kombinace vysvětlují tajemství Nevyslovitelného Jména, které je skrytým klíčem ke všem vědám a silám obsaženým v přírodě. Jest to tak zvaný Šem hamforaš. Kámen jest střežen dvěma zlatými lvy, kteří vyjí, chce-li se kdo přiblížiti. Čtenáři našich knih vědí co jest Šem hamforaš a poznávají ve dvou lvech gigantické cheruby svatyně, jejichž obludná a alegorická postava byla schopna ohromiti a odehnati profánního. Brány chrámu však byly dobře střeženy a brána velesvatyně se otvírala jen jednou v roce a to pouze veleknězi. Avšak Ježíš poznal v Egyptě veliká tajemství zsvěcení a vyrobil si neviditelné klíče, kterými mohl vstoupiti, aniž by byl odhalen. Opsal si tajemství krychlového kamene, skryl je ve svém stehně, tak jak v řeckém bájesloví ukryl Jupiter Bakcha, načež opustil chrám a počal udivovati svět. Na jeho slovo mrtví vstávali z hrobů a malomocní byli uzdraveni. Vyzdvihl kameny z mořského dna, kde ležely od počátku světa a těmito kameny utvořil nad vodami horu, s jejíhož vrcholku poučoval davy. V této genialitě východního symbolismu nalézáme tajný motiv nenávisti kněžstva proti Ježíšovi. Odhaloval lidu pravdu, kterou uchovávali pro sebe, vytušil tajnou bohovědu židovskou a usmířil ji s moudrostí egyptskou. Nalezl smysl universální náboženské

syntézy. Hledali tedy, jak ho zničit a poslali k němu falešného žáka, který se jmenoval Jidáš Iškariotský. Tento měl se pokusit nalézt na osobě Ježíšově chybu a tak ho vydati nepřátelům. A právě Jidáš přiměl Ježíše, aby vtáhl vítězně do Jeruzaléma tehdy, když náčelníci náboženství byli nejvíce proti němu rozezleni. Vjezd Ježíšův následovala vzpoura v chrámu. Rozhlásili o Ježíšovi, že očarovává stromy a sesílá na ně neplodnost, že se rouhá zákonům Mojžíšovým, že chce být uctíván jako Bůh. Ježíš přesto denně chodil do chrámu a když ho chtěli zatknouti, ušel jim v množství zahalen bílým mrakem. Jidáš slíbil kněžím, že jim Ježíše vydá tím, že způsobí skandál, který ho kompromituje v očích lidu. Přišel s hloučkem oddaných fariseům a poklekl před Ježíšem, aby se mu klaněl. Nohledové Jidášovi volali, že jde o svatokrádež a chtěli se vrhnouti na Ježíše. Učedníci Ježíšovi se pokusili o odpor a jemu samému se podařilo utéci do zahrady Olivetské, kamž byl stíhán a kde také byl chrámovou stráží dopaden. Byl uvržen do žaláře, kde byl držán po 40 dnů. Zatím byla podána na něho žaloba a vydána výzva, aby se přihlásil, kdo ho chce obhajovati. Nepřihlásil se však nikdo. Byl tedy Ježíš bičován jako povstalec, kamenován jako rouhač v místě zvaném Lydd aneb Lydda, a konečně byl usmrcen na kříži, zhotoveném v podobě vidlice. Někteří bohatí jeho žáci vyplatili mrtvé tělo a předstírali, že ho veřejně ukládají do hrobu; tajně však tělo odnesli a pohřbili je na dně pramenu, z něhož odvedli vodu, aby mohli vyhloubit hrob. Pak opět vrátili potok původnímu korytu. Proto nebylo tělo nalezeno, což učedníci Ježíšovi vysvětlili tím, že jejich Mistr vstal z mrtvých.

K těmto základním vyprávěním připojili autoři Sefer Toldu Ješu směšné bajky, vypůjčené zřejmě ze změněných a travestovaných legend křesťanských. Nalézáme tam historii o vystoupení na nebesa Šimona kouzelníka, připisovaném Ježíši Kristu ve zřejmém úmyslu zaměnění křesťanského Mesiáše pověstným kejklířem. Také Šimon Petr aneb Kefas jest zaměňován s Šimonem Stylitou; jest to ovšem jen důkaz pramalé historické věrohodnosti tohoto Seferu sepsaného jistě mnoho století od počátku křesťanského letopočtu. Dokumenty talmudické jsou již závažnější, neboť Talmud jest výtahem všech židovských tradic. V něm, mimo památky křesťanské, nutno hledati zmínky o této osobnosti, v dějinách tak důležité, kterou všichni profánní spisovatelé buď neznali, aneb popírali.

Tyto tradice obsahují sice pohrdání a nenávisť k mudrci, kterého Židé ukřižovali, jsou však přesným svědectvím ve prospěch křesťanské víry.

Citovaná místa Talmudu dokazují, že podle židovských tradic:

1. Ježíš skutečně existoval.
2. Narodil se v Betlémě.
3. Jeho matka byla žena neobyčejně čistých mravů a byla pouze zasnoubena spravedlivému a zbožnému muži, jenž se neprohřešil zneužitím své snoubenky.
4. Mimořádné narození Ježíše lze vysvětliti jen zázrakem aneb násilím, jak nutně musí Židé předpokládati, neboť neuznávají zázraku a jsou nuceni uznati mravnost mladé dívky.
5. Ježíš byl pronásledován synagogou pro tajemství svého zrození a ještě více pro vznešenost svého učení.

6. Jeho nauka předpokládá zasnouzení do nejvyšších tajemství židovského bohosloví, souběžného v mnohých bodech s transcendentní filosofií zasnouzení egyptského.

7. Ježíš činil věci podivuhodné, uzdravoval nemocné, křísil mrtvé a předvídal skryté.

8. Nebylo ho možno odsouditi a mohl zemřít jen zradou.

9. Jeho tělo se stalo nenalezitelným, když jeho učedníci prohlásili, že vstal z mrtvých.

Jest samozřejmé, že více nemůžeme žádati od židovských učenců, nepřátel to Ježíše Krista.

Tvrzení Talmudu a Sefer Toldos Ješu jsou opakovány v Nizzachon vetus aneb ve Staré knize vítězství, v Kontraversích rabína Jechiela a i v jiných sbírkách rabínských. Sefer Toldos, které Židé připisují značné stáří a kterou skrývali před křesťany pod rozmanitými záminkami, takže tato kniha byla dlouho neznáma, jest po prvé citována Raymondem Martinem z řádů bratří kazatelů koncem XIII. století. Porchetus Salvaticus z ní nedlouho potom uveřejnil několik zlomků, kterých užil Luther, jak vidno z VIII. dílu jenského vydání spisů tohoto reformátora. Nebylo však lze nalézt textu hebrejského. Tento text byl konečně nalezen Munsterem a Buxfortem a byl uveřejněn roku 1681 Křištofem Wagenseilem v Norimberku a ve Frankfurtě pod názvem Tela ignea Satanae, Ohnivé šípy Satanovy.

Tuto knihu dojistá napsal rabín zasnouzený v tajemství Kabbaly. Je psána ve smyslu vnějším a vnitřním, abychom užili výrazu sv. Jana, tohoto velikého křesťanského zasnouzence, to jest obsahuje smysl skrytý a obecný. Nesmyslné pohádky, jimiž je kniha naplněna, jsou paraboly, kterými chce au-

tor odporovati parabolám Evangelia. Ježíši Kristu vytýká dvě věci: 1. že objevil a si přisvojil veliká tajemství chrámu, 2. že je profanoval, vyprávěje je lidu, který jim špatně porozuměl a je zkeslil.

Podle autora Sefer Toldos nemohl Ježíš přemístiti krychlový kámen chrámu a proto si vyrobil kámen hliněný, který ukazoval národům, jako by to byl pravý krychlový kámen Izraele. Proti tomu možno namítnouti ono doznání, jež uklouzlo sv. Pavlu v jednom z jeho listů: „Příroda sama může zjeviti lidem Boha a jsou neomluvitelní, kteří jí nerozumí. Avšak poněvadž lid vskutku nedochází k Bohu moudrostí, rozhodl se je spasiti šílenstvím, aby tak obdrželi od víry, čeho nemohli dosíci moudrostí. Quoniam non cognovissent per sapientiam Deum, placuit per stultitiam praedicationis salvos facere credentes. A to jest ono šílenství víry, kterému Židé nechtějí rozuměti, proč je nazývají hliněným kamenem, jakoby víra, jež jest důvěrou lásky, nebyla stejně trvalá a často i více nepřemožitelná než rozum; jakoby láska, která je smyslem víry, nebyla také smyslem existence všech věcí podrobených výzkumům vědy. Láska nalézá, co rozum hledá, vidí, co se vymyká vědeckému pátrání. Kde přestává věda, tam počíná víra! Když rozum vyčerpaně se zastavuje a řítí se k prahům nekonečna, tu víra rozprostře svá křídla, vyšvihne se, proráží mraky, dává jasnému žebříku Jakobovu sestoupiti až k zemi a sladce se usmívá podávajíc ruce své sestře.

Jest možné, že křesťané zprvu snad dávali přednost víře před rozumem, aby ji upevnili; právě proto Židé zůstali s námi jako přísní strážci starých tradic, neustále protestující proti každé modloslužbě. Jsou to však odpůrci, kteří na nás dohlížejí, kteří nad námi bdí a které jednou přivedeme k přesvědčení, že vše co je od nás dělilo, spočívá na pouhém nedorozumění.

V knihách přičítaných Hermovi nalézáme tuto pozoruhodnou žalobu moudrého Trismegista: „Běda, můj synu, nastane den, kdy se svaté hieroglyfy stanou modlami; ze znamení vědy budou vytvořeni bohové a starý Egypt bude obžalován ze ctění oblud. Avšak ti, kteří nás budou pomlouvali, budou ze své strany uctívati smrt místo života a šílenství místo moudrosti. Budou proklínati lásku a plodnost, naplní své chrámy kostmi, vysuší mládí samotou a slzami. Panny se stanou předem vdovami a zhasnou ve smutku, poněvadž muži pohrdli a zneuctili svatá mysteria Isidina.“

To, co egyptský prorok tušil, vytykají nám Židé, že jsme učinili. Práví, že jsme zneuznali pravého Boha a že uctíváme tělo popravené, Vzdáváme prý úctu pozůstatkům smrti, které Mojžíš prohlásil za nečisté. Zasněujeme své kněze a své řeholnice celibátu, jenž odporuje přírodě a pohrdá tím, jenž pravil k lidem: Rod'te a množte se!

Co se týče mravnosti evangelí, dosvědčují talmudisté, že jest čistá a nevytykají ničeho našim apoštolům. Autor Sefer Toldos Ješu praví, že svatý Petr byl služebníkem pravého Boha, že žil přísně a kajícně, že skládal hymny a bydlil na vrcholku hory; že kázal mírnost a milosrdenství, že doporučoval křesťanům, aby Židy netrápili. Avšak autor připojuje, že po smrti Kefasové jiný učitel přišel do Říma a kázal, že svatý Petr pozměnil nauku Mistrovu. Falešné židovství pomíchal s křesťanskými praktikami a hrozil těm, kteří ho neposlechnou, ohnivým a bahnitým peklem. Sliboval davu zázrak na důkaz své nauky. Když se pak pozvedl odbojně proti nebesům, zřítíl se s nebe kámen a zabil ho. A ke konci připojuje autor Seferu, že tak zahynou všichni nepřátelé Tvoji, Pane, a ti, kteří milují Tebe, budou jako slunce, poněvadž září veškerým jeho leskem.

Podle Židů, uznávajících Sefer Toldos Ješu, nezastrašuje je křesťanství, nýbrž protikřesťanství.

Neboť Antikristovství objevuje se vskutku v církvi již v prvních dobách, dokonce již za časů apoštolů. Sv. Jan praví, že Antikrist jest ten, kdo dělí Ježíše Krista a tento jest již na světě.

Vězte, praví sv. Pavel, že dokonává se tajemství zkaženosti, takže ti, kteří drží, budou držeti až k smrti, když se objeví syn nepravosti, jenž se vzbouří proti všemu božimu, aby se usadil v chrámu Boha, jako by on sám byl bohem, dokud ho Pán nezničí duchem svého slova a zářícím světlem svého druhého příchodu.

Mohamedáni praví: Ježíš byl pravým prorokem a pravým mudrcem, avšak jeho žáci stali se pošetilými a ctí ho jako Boha.

Židé i Mohamedáni se však mýlí. Neuctíváme Ježíše jako Boha odlišného od Boha jediného. S Michaelem Židů pravíme: Quis ut Deus? S věřícími islámu vyznáváme: Není boha mimo Boha. Avšak tohoto jediného, nevyslovitelného a universálního Boha ctíme v jeho projevu lidské dokonalosti v Ježíši Kristu. Věříme v důvěrné spojení božství s lidstvem, z čehož plyne, užijeme-li mluvy bohoslovců, nikoliv zmatení, nýbrž spojení jazyků. Věříme v Boha, jenž bere na sebe lidskou slabost, aby jí vyléčil; věříme v Boha, jenž vzal na sebe člověčenství, aby je pozdvihl až ke své moci a ke své nádheře. Každá duše nadaná vnitřním smyslem, který vzývá, každé srdce trpící potřebou lásky nekonečné, pociťuje, že v tomto nejvyšším, jedinečném pojetí vrcholí náboženský ideál, že všechny sny symbolů a

dogmat mají za účel tento ideál vyhledávatí a dáti vznik oné syntéze, božské i lidské, která učí, že Bůh je v nás a my v Bohu s Ježíšem Kristem a skrze Ježíše Krista, kteréžto učení znamená na zemi mír, víru, naději a ztělesněnou lásku a na nebesích věčnost života a dobra. Proto žádné náboženství nikdy nemůže na světě nahraditi křesťanství. Co by mohlo připojiti k nekonečnu? Která idea jest vznešenější a více útěšná, nežli idea bohočlověka utvrzujícího svým příkladem veliký zákon lásky, uskutečňujícího oběti a na věky věků posvěcujícího spojení Boha s lidstvem, které jest rovno téměř dokonalému ztotožnění?

Staří zasvěcenci se domnívali, že nelze celou pravdu říci všem a zvláště nikoliv stejným způsobem a skrývali svoje vědění v závoj alegorií. Tak byly vytvořeny všechny mytologie. Ti, kteří pohrdají mytologiemi, nikdy nepochopí vědu starověku, jejíž pomníky jsou vždy více méně mytologické. Naše doba na posměch veškeré zkušenosti neuznává principu nerovnosti inteligence a pohrdá mytologií. Hledá pozitivní a historická fakta již v teogoniích Sanchoniatona a Hesioda, a poněvadž jim nerozumí, pokládá je za nesmysl a hloupost. Stejným způsobem vymyslel si pan Renan svůj tak zvaný Život Kristův, zmrzačiv a překroutiv texty evangelických legend.

Ježíš pana Renana jest jakýsi nadšený pasáček, oddaný neví jakému duchovnímu onanismu, zpola šilence a zpola šibal, jenž přichází velmi lacino ke všemu, co mu zajišťuje úctu. Přes všechnu sladkou poesii, která pochází z autorových vzpomínek na křesťanství, jest to směšná a protivná bytost, jež nemá nic společného s pravým Ježíšem evangelické legendy.

Jak jest možno, že pan Renan, jenž má býti, jak se praví, vážným hebreistou, nezná aneb opomíjí Sefer Toldos Ješu, tradice talmudické a apokryfní evangelia? Patrně proto, že se chce líbiti nevědomcům, jejichž duševní lenost odmítá vše, co vyžaduje námahy, aby bylo pochopeno. Patrně proto, že se mu zalíbil módní úspěch který se mu nutno uznati — dokonale podařil.

Dojítí oblíby však neznamená dojítí k pravdě. „Chcete-li vyvrátiti Renana, napište věc, která by se četla tak jako jeho kniha,“ řekl nám jeden veliký umělec, který však v této věci nebyl velkým kritikem. Ve jménu vědy nemůžeme přijmouti toto vyzvání. Pravdu nelze sdělit a čísti tak obecně a tak rychle, neboť jest jí nutno chápati velmi zvolna a nad to velmi vybranými čtenáři. Evangelium jest kniha symbolická. Nezkoumá, zda Ježíš neexistoval. Rousseau praví, že by byl heroem, kdo by vymyslel podobnou historii. Přijímáme plně tato jeho slova. Ježíš, i když by byl inteligencí a srdcem schopem vytvořiti tuto obdivuhodnou legendu, jest něčím daleko vyšším, než tuší slepá úcta a než dovede popírati slepý dav. Ježíš jest skutečným ztělesněním věčně živého Slova Pravdy a my pozdravujeme Syna Božího v celém lesku a v celé moci tohoto velikého Jména.

Evangelium bylo až dosud chápáno jako písmeno, které zabíjí a jako skořápka, která vadne. Chceme v něm odhaliti ducha a život. Sám Ježíš pravil: Moje slova jsou duch a život! A dodal, aby mu bylo rozuměno: Hmota a tělo neznamená ničeho.

Jaké jsou naše autority, kterými chceme vykládati svaté texty? Věda a rozum.

— Avšak víra je vykládá jinak.

— Slepá víra snad, osvícená víra však nikoli!

— Avšak jediný Bůh může osvítiti víru.

— Ovšem, rozumem a vědou, které jsou také dětmi Boha.

To pravice, počněme náš výklad.

Slovo Kristus znamená pomazaný aneb posvěcený, to jest kněz a král.

Křesťanství jest hierarchickým náboženstvím duší a nejdokonalejší monarchií lásky.

Primitivní křesťanství apoštolů Ježíšových byla tajná nauka, jež měla své znamení, své symboly a rozličné stupně zasvěcení.

Svatým a vyvoleným bylo křesťanské dogma vysokou a hlubokou moudrostí;

prostým katechumenům bylo podivuhodným a tajemným zjevením. Víme, že Mistr se vyjadřoval pouze v podobenstvích a že skrýval pravdu závojem průhledných obrazů, aby uchránil novou nauku před rouháním nevědomosti a profanací zloby. „Nepředhazujte perly prasatům,“ říkával svým žákům ze strachu, „aby je nepošlapala a obrátivše se proti vám vás neroztrhala.“ Mimo to Ježíš ničeho nenapsal; zanechal pouze apoštolům svá vyprávění a metodu výuky.

Základ křesťanského dogmatu jest tento:

Inteligence jest věčná, oplodňuje vše, neboť jest živá. Život inteligence a její působení jest Slovo. Slovo jest tedy věčné jako inteligence a to, co jest věčné jest Bůh.

Slovo se projevuje tvůrčí činností, která vyvozuje tvary, běře na sebe i tvar lidský a tělo se stává oděvem Slova, Slovem skutečným, pokud se v něm stalo přesným jeho projevem: tak Slovo tělem učiněno jest.

Dokonalé Slovo jest jednota boží vyjádřená lidským životem. Skutečný člověk jest náš Pán, jehož částí jsou všichni věřící. Lidstvo ustavené hierarchicky a pokrokově ve stupních, má Pánem toho, který jest Bohem, protože jest zároveň nejlepším člověkem; Pán tento zemřel pro všechny, aby ožil ve všech.

Všichni jsme jedním tělem; jeho duší jest duše Ježíše Krista, náš prototyp a náš vzor, Slovo učinné tělem, Člověk-Bůh.

V principu vše musí býti mezi námi společné jako mezi články téhož těla. Avšak každý článek se musí také spokojiti s úkolem, který zastává. Řád hierarchický jest svatý jako Boží vůle.

Kristus zjevuje zákon jednoty a tímto zákonem jest zákon lásky. Vyzbrojuje ducha mocí, jež vítězí nad egoismem těla, neboť sobectví jest rozdělování a smrt. Zanechal po sobě znamení zvané Přijímání, kterým jest možno odporovati sobectví, jež jest duchem rozdělení a rozbroje.

Přijímání jest láska vyjádřená společným stolem. Kristus podrobil své tělo bolesti a smrti, aby získal svým věrným bratrský chléb, s nímž pro budoucnost sloučil svou myšlenku a nový život, když pravil: Jezte všichni, toto jest tělo mé! Právě tak řekl o vinu bratrství: Pijte všichni, toto jest krev má, kterou prolíjí, abych vám na vždy zaručil skutečnost tohoto znamení.

Přijímání jest tedy bratrstvím božským a lidským a znamená tedy nutně i svobodu. Neboť kdo by mohl býti utiskovatelem mezi bratry, kteří mají stejného Otce?

Křesťanství bylo radikální změnou a změnilo také starý svět, čímž je vysvětlena nutnost mystérií, neboť svět před osmnácti sty lety byl k takovému převratu ještě neschopnější než dnešek. Starý svět bude ještě dlouho žítí. Rozhodně, Kristus si přál pouze mravní revoluce, věda dobře, že lato nikdy není slepá. Zasadil hořčičné zrno a řekl učedníkům, aby očekávali vzrůst stromu. Skryl do těsta kvas a chtěl, aby v něm vykvasilo.

Život Kristův je celý obsažen v jeho nauce a zvláště učedníkům jeho bytí bylo ztělesněnou mravností. Co kázal, to také v říši ducha činil. Proto knihy evangelia obsahují v podobenstvích dogma a mravnost. Velmi často i sám Mistr jest předmětem alegorického vyprávění svých apoštolů.

Dokážeme toto pouze v evangeliích apokryfních, neboť ohled nám brání dotýkati se evangelií posvátných. Neschvalujeme ani nepotíráme práce dr. Strausse, nepokládajíce se za soudce v Izraeli.

Počněme tedy s legendami vypůjčenými z těchto starých knih, dnes téměř neznámých!

Legenda 1.

Vypravuje, jak byla jedna žena zarmoucena, že se nemůže státi matkou a jak se jí narodila dcera, jež se stala Matkou Boží.

Byla jednou jedna žena, která se jmenovala Hannah. Byla však neplodná, poněvadž její manžel se jí vzdaloval.

I byla tato žena smutná a nešťastná, jako synagoga očekávající Vykupitele.

Nastal čas velikonoc a žena neodvažovala se obléci v roucho sváteční, poněvadž nebyla dosud matkou a její služebníci jí vyčítali neplodnost.

Odešla tedy a uchýlila se pod stín vavřínu.

Stalo se tak tehdy, když Řím podmaňoval svět.

A na větvích vavřínu uviděla hnízdo vrabců a hořce naříkala opakujíc: „Ach, proč nejsem matkou!“

A hle, duch Páně ji oslovil a pravil k ní: „Jsem dojat tvým hořem a vrátím ti opět manžela, neboť sluch můj jest vždy nakloněn rtům těch, kteří pláčí.

Naříkáš, že jsi nedala dosud světu člověka, já ti však zvěstuji radostnou zprávu: Staneš se matkou ženy bez hříchu, ke které promluví ústa lidstva: Jsi moje matka! Synagoga zrodí církev, ze které vyjde základ katolické společnosti, otroctví zplodí svobodu a otrokyně přivede na svět ženu čistou a svobodnou!“

Při těchto slovech zmizela bolest ženy. Vstala a běžela, neboť tušila, že její manžel není již vzdálen. Potkala ho, když hnal svoje stádo, a když ho dostihla, pravil: „Tuto noc přespím doma.“

I obejmula ho a řekla: „Zítřka již nebudu neplodnou!“
A stalo se tak, jak tušila, a když se naplnil čas porodila.
Avšak přátelé, kteří přišli jí blahopřáti, pravili, aby utlumili její radost: „Škoda, že je to jen dcera.“

„Tato dcera se bude jmenovati Marie,“ odpověděla Hannah. „Svět ji očekává, neboť moje dcera bude mít syna:

Marie bude matkou Boží!“

Přátelé nerozuměli však těmto slovům; zabalili dítě do bílého plátna, vložili je do kolébky a obdivovali se jeho kráse.

Když bylo malé Marii tři léta, odnesli ji rodiče do chrámu a když ji postavili na zem, sama vystoupila po stupních k oltáři.

Neboť již v tak útlém věku její zbožnost byla dobrovolná a víra jí nebyla přikazována.

Zůstala v chrámě až do svých čtrnácti let a nabyla lásky ke kráse věčné.

Proto mohla o sobě říci: „Ejhle, služka Páně!“ a nikdy se nestala služebnicí muže.

Neboť Duch lásky ještě nesestoupil tehdy na zemi a plození bylo považováno za něco hanebného. Člověk byl tehdy pouze dítětem těla, neboť nebylo ještě křesťanství, které by ho učinilo dítětem Boha.

Legenda 2.

Jak Bůh si přál, aby se chudý dělník zasnoubil s pannou z krve královské.

V pokolení Judově žil tehdy jistý dobrý stařec, jménem Josef, jehož povolání bylo tesařství. Byl vdovcem, otcem četných dětí, dobrý pracovník, zručný více než nadprůměrně, prostý ve svých myšlenkách, avšak moudrý ve svých soudech, pročež byl zván Spravedlivým. Byl vzorem muže z lidu, typem pravého dělníka. Tento Josef měl se státí snoubencem Panny, poněvadž chudí lidé znají hodnotu rodiny a rozumějí lépe než kdo jiný svatosti domova, čistotě mladé dívky a důstojenství matky.

Když uslyšel Josef znění chrámových pozounů, které zvěstovaly čtrnáctý rok Mariina života, odložil sekyru a odebral se do Jeruzaléma.

Tam bylo velmi mnoho mladých lidí, kteří toužili po krásné Marii; všichni snili po rozkoši jí dosíci. Josef však myslil více na blaho své přítelkyně a na to, jak by pracoval, aby ji uživil, ponechávaje jí její svobodu.

Velebně pravil mladým lidem: „Vezměte do své ruky proutek a komu proutek rozkvete a nad čí hlavou se usadí holubice, ten bude chotěm Marie.“

Avšak když Marie prohlížela proutky, nenalezla žádného, který by se zelenal a holubice marně hledala místo, kde by se usadila.

Tu bylo se smíchem voláno na Josefa, jenž stál stranou, neboť jeho proutek se zelenal. Holubice spočinula na jeho hlavě a Marie podala mu ruku.

Josef jí pravil:

„Jak mne mohl Pán vyvoliti tvým manželem? Vždyť jsem starý a mám již dospělé děti.“

Marie mu odpověděla:

„Jsi spravedlivý a nebudeš utlačovati dívku, kterou ti svěřuje Bůh. Slíbila jsem Bohu, že nebudu služkou muže, staň se tedy mým otcem. Všichni tito mladí lidé, kteří jsou zde přítomni, touží po mně, aniž by mne milovali a já nikdy nepovolím jejich tužbám.“

Josef jí pak řekl:

„Je-li tomu tak, tedy budiž!“ A vzal ji k sobě do svého domu v Nazarete, kde ji zanechal a odešel pracovati do Kafarnaum.

Marie byla z rodu královského a kněžského a přinesla mu věnem dědictví království a kněžství.

A tak, poněvadž prostý dělník porozuměl hodnotě panny a stal se Jejím ochráncem, stal se zároveň knězem i králem, a svět vyměnil svoje pány.

Neboť Marie nezvolila za svého ochránce ani kněze, ani krále, nýbrž prostého tesaře jedině proto, že byl spravedlivý.

A zde počíná toto království spravedlnosti, které přes všechno zlo se přece jen konečně usídlilo na zemi.

Legenda 3.

Vypravuje, jak se Panna stala matkou beze hříchu a o úzkostech Josefových.

Jednoho dne vyšla Marie, aby načerpala vody a u pramene přistoupil k ní mladý muž neobyčejné krásy a pravil k ní: „Pozdravuji tě, milosti plná.“

Marie se ulekla, vrátila se ihned domů, ale tam našla znovu tohoto mladého muže, jenž ji znovu pozdravil a pravil: „Neboj se ničeho, jsem anděl Páně a jest to On, jenž mne k tobě posílá.

Co řekl dále, o tom nás zpravují evangelia, ze kterých je vidno, že mladým mužem byl anděl Gabriel.

Avšak Židé ve své zlomyslnosti ujišťují, že to byl voják nazvaný Panther, a že vyhledal Marii v jejím domě.

Po šesti měsících navrátil se Josef do Nazareta a byl zdrcen, vida, že Panna jest v jiném stavu.

Tázal se, jak se tak mohlo státi a Marie mu odpověděla s pláčem: „Nezhřešila jsem proti svému slibu; nejsem nevěrna ani Bohu, ani tobě.

Josef dobře věděl, že jí nemá co vytýkati a že nemá na ní práva, neboť si ho vybrala pouze za svého přítele a ochránce.

Přesto však byl smuten; netázal se na nic, avšak umínil si, že ji opustí.

Jedné noci, když o tom uvažoval, dotkla se ho jakási ruka a promluvil k němu hlas.

Otevřel oči a viděl před sebou onoho anděla, jenž se zjevil Marii.

„Otče Josefe,“ promluvil k němu, „slíbil jsi, že budeš ochraňovati Marii, proč chceš ji opustiti nyní, když tím více potřebuje otce a přítele?

Nenáleží tobě, avšak ty náležíš jí; proč tedy chceš ji opustiti?

Slíbil jsi, že budeš ctíti tajemství jejího studu; opustil jsi pannu a nalézáš příští matku. Cti ji vždy jako pannu a ochraňuj ji jako matku.

Proč odsoudil jsi dítě, jehož otce neznáš?

Nevíš, že otcem dítěte je vždy Bůh?

Miluj ji tedy, protože Marie jest ti svěřena, ochraňuj ji pro Boha, jejího otce. Tak ujdeš zlobě lidí a tvůj dům bude požehán.“

Josef přemýšlel o těchto slovech po zbytek noci a když nastalo jitro vyhledal Marii a pravil k ní:

„Odpusť, že jsem tě zahanbil, já, tvůj otec; jsem tvůj přítel a zarmoutil jsem tě. Chtěl jsem tě zapuditi, poněvadž se staneš matkou a kdo by tě přijal, kdyby tvůj starý Josef tě opustil? Chraň své tajemství, které jest tajemstvím božím a já budu chrániti tvé dítě, které jest také sesláno Bohem; budu považovati za čest, že budu moci o ně pečovati, jako by bylo mým.“

Marie mu odpověděla: „Bud' požehán, neboť věčná pravda promluvila k tvému srdci. Mohl jsi mne zneuctíti, avšak ty jsi tak neučinil, a proto tvoje jméno bude ctihodné. A až budoucí pokolení nazvou Marii blahoslavenou, budou nazývati Josefa mužem spravedlivým. Syn boží tě nazve svým otcem, poněvadž se podobáš Bohu, jenž jest dobrý a spravedlivý a bude státi při tobě až do posledního dne, neboť jsi věrným ochráncem jeho zrození.“

Legenda 4.

Vypravuje, jak se Marie usmívala a plakala cestou do Betléma a o dvou věstkyních, Zelomi a Salome.

Za nějaký čas musil se Josef s Marií odebrati do Betléma, aby vyplnil rozkaz císaře Augusta.

Když cestovali, Josef pohlédl na Marii, která jela na oslu, a viděl, že pláče.

I pravil k ní: „Proč pláčeš?“

Marie mu odpověděla: „Vidím mnoho lidu plačícího a moje dítě se trápí v mém klínu. Leží tam na holé zemi jako ostříhané a hubené ovce, mající za pastýře své katy.“

Josef se rozhlédl a ničeho neviděl. Domníval se, že Marie má horečku, neboť její těhotenství bylo již pokročilo.

Zastavil se a znovu na ni se zadíval a tu viděl, jak se usmívá, ačkoliv její oči byly ještě vlhké slzami.

„Ty se nyní usmíváš?“ ptal se.

„Ano,“ odpověděla Marie, „neboť vidím veselý dav, poněvadž moje dítě přišlo zlomiti jeho pouta.“

„Bud' klidná,“ pravil Josef, těše ji, „doufám, že brzy již budeme u svého cíle a že si budeš moci odpočinouti; neunavuj se sny a neužitečnými slovy.“

Tu se objevil anděl a pravil k Josefovi: „Proč nazýváš slova, jimž nerozumíš, neužitečnými? Dej sestoupiti Marii, neboť čas se naplnil a ona zde porodí.“ Doložil, ukazuje na vchod jeskyně.

Marie vstoupila do jeskyně, která se naplnila světlem, když sama a bez bolesti dala život svému dítěti.

Josef zatím odešel, aby vyhledal pomoc a setkal se s dvěma věštkyněmi, z nichž jedna se jmenovala Zelomi a druhá Salome, jimž pravil: „Panna porodí a zůstane pannou.“

Zelomi viděla nebeské světlo a věřila slovům Josefovým, poněvadž pochopila, že mluvil duchem Páně.

Avšak Salome nevěřila a když se chtěla dotknouti Marie, její ruka a srdce byly ochromeny.

Marie však měla s ní slitování a pravila: „Tak malicherná zvědavost ochromuje ty, kteří chtějí věci ducha pochopiti svědectvím smyslů.“

Zelomi představuje víru a ty rozum; ona ví, poněvadž uvěřila a ty nevíš ničeho, poněvadž pochybuješ; ona jest zdravá a činorodá, ty nemocná a ochromená; obejměš-li však mé dítě, budeš uzdravena, neboť staneš se prostá jako ono, budeš-li milovati.“

Salome uvěřila slovům matky; poklekla před dítětem, vzala je do náručí a sladce je kolébala, objímajíc je s úctou.

Byla uzdravena a nabídla se Zelomi své služby Marii a Josefovi.

Ježíš byl donesen do chléva a položen do jesliček, jak čteme v Evangeliích, a chudí pastýři z okolních plání přišli pozdraviti toto dítě nového národa, jehož zrození již otrásalo králi starého světa.

Legenda 5.

Jak dítě tesařovo uklidnilo vztek hadů.

V této době král Herodes, obávaje se dítěte chudého dělníka, dal pobiti všechny děti z Betléma.

Neboť sobectví, uchvatitel světa, nechtělo ustoupiti a poslalo smrt jako hlídku k bránám života.

Josef byl tedy donucen s Marií a jejím synem k útěku.

Když byli již na hranicích Judee, posadili se do stínu u jedné jeskyně, kde si hrálo několik dětí.

Náhle dva velcí hadi vylezli syčíce z jeskyně a děti se s křikem daly na útěk.

Avšak malý Ježíš učinil jisté znamení a hadi se zastavili před ním, jako by se mu chtěli pokloniti a pomalu se plazili, jako by byli omámení, aby položili své hlavy k nohám matky.

Josef chtěl je zabiti svou holí.

Ale Marie mu v tom zabránila slovy: „Nech je žíti, neboť jejich jed se změnil v sladkost a když přestali škoditi, nemáš je práva usmrtili. Jest psáno o mně, že žena vložila svoji nohu na hlavu hada: avšak když had přestal škoditi a vzdal se svého jedu, proč bych neměla míti s ním slitování jako s ostatními živočichy?”

Bůh nic nestvořil nadarmo a když všechna stvoření budou žíti podle řádu, jaký jim byl určen, přestanou škoditi jedna druhým.

Zdaž není psáno, že i draci a hadi země mají chváliti Boha? Nenič, avšak vychovej a řiď bytosti živé.“

Děti z povzdálí viděly, že hadi neuškodili Ježíši a Marii, pomalu se vracely a pak si dodaly smělosti a hrály si s hady, a hadi si hráli s nimi, aniž by jim ublížili aneb se popudili, neboť Ježíš jediným pohledem svých sladkých očí a jediným pohybem své něžné ruky je zbavil jejich jedu a zloby.

Legenda 6.

O velikém a podivuhodném stádu, jež obklopilo dítě narozené v jesličkách.

Když Ježíš v náručí své matky putoval pouští na cestě do Egypta, tygři a lvi vylézali ze svých doupat a následovali ho; pantěři lehali si u nohou Marie, aby jí sloužily za polštáře k odpočinku; jednorožci rozrývali zemi, aby dali vytrysknouti pramenům; leviatani jim poskytovali svůj stín; jeleni a gazely se mísili mezi lvy a tygry beze strachu; neboť Ježíš přišel dáti mír světu a věnovati svoji něhu veškeré přírodě.

Toto bezpočetné stádo všech zvířat země představuje všechny lidské vášně, krácející v průvodu božské matky a provázající dítě.

Legenda 7.

Palma pouště.

Přišli do pustiny, kde nebylo zvířat, ani potoku, ani pramene a když hledali stín, našli jen jednu palmu.

Marie sestoupila se svého zvířete a posadila se do stínu této palmy a vidouc, že je přeplněna plody, pravila k Josefovi:

„Ráda bych okusila těchto plodů, neboť jest velké horko.“

Josef jí odpověděl:

„Strom je velmi vysoký a já již nejsem mladý.“

Ježíš pravil tedy k palmě: „Sklon se a nabídni své plody mé matce!“

Palma se sklonila a nabídla své plody rukám Marie, která jich natrhala a dala Ježíšovi a Josefovi.

Zůstala tak nakloněna svým kmenem, dokud jí Ježíš neřekl: „Vztyč se!“ a palma se vztyčila.

Ježíš jí pravil:

„Dej nám vody ze skrytého pramene, jenž živí tvé kořeny.“ A otevřely se kořeny palmy a jasný pramének vytekl.

A Ježíš promluvil k palmě:

„Nezahyneš nikdy a rozkveteš znovu v zahradách mého otce.“

Neboť všechna stvoření byla dána lidem k jejich užitku a lidé musí celou přírodu podmaniti svou prací; řeknou horám: vyrovnejte se, a horstva se vyrovnají, řeknou stromům: dávejte plody, a stromy se nakloní, řeknou pramenům: vystupte a osvěžte zemi, a prameny vystoupí a oplodní; a syn ženy potěší svou matku, pravě k ní: „Odpočiň si a osvěž se, neboť celá příroda nás poslouchá jen proto, aby posloužila tobě.“

A anděl objevil se na vrcholku palmy, utrhl její větev a vzlétl s ní k nebesům, aby zasadil palmu pouště v krajinách budoucnosti.

Bude to země, kde genius bratrství dokoná zázraky práce, kde matka nebude již služebnicí svých dětí, kde spravedliví nebudou již vyhnanci, kde pravda nalezne svou vlast;

země nebude již macechou, poněvadž bude svobodná a nepřátelství nebude jí již nutiti, aby byla neplodná.

Člověk si osvojí všemohoucnost Boha, bude mluvit k přírodě a ta ho bude poslouchati.

To jest, co chce říci Jakub Mladší, apoštol svatého Evangelia, touto legendou o palmě pouště.

Legenda 8.

Tři zločinci.

Vypsali jsme podrobně tuto legendu v celé její prostotě a tak, jak ji nacházíme v evangeliu o Děťství Ježíšově.

Svatá rodina Spasitele, pronásledována Herodem, setkala se s dvěma lupiči pouště. Tito lotři se jmenovali podle jedněch Titus a Dumachus, podle jiných Dismas a Gestas, avšak my podle zvyku židovského je v naší legendě nazveme Johanan a Oreb, to jest Milosrdný a Člověk krve.

Jeden z nich, Oreb, chtěl zabít svatou rodinu. Avšak Johanan mu v tom bránil a chtěl být strážcem třech poutníků, nabídl jim pohostinství ve své jeskyni.

A Bůh se rozpomenul na milosrdenství a pohostinnost lupičovu: Ježíš na kříži mu odpustil všechny hříchy a slíbil mu, že mu věnuje pohostinství nebes. Neboť fariseové měli jednoho dne ukřižovati tři zločince, mezi nimiž se nalézal jeden spravedlivý a jeden litující provinilec.

Z toho plyne, že spravedlnost lidská jest jen cep, který udeří, aby trestal, nikoliv aby léčil, a že každý hříšník, který spolupracuje na rozsudku smrti, bere na sebe zodpovědnost snad za bohovraždu.

Vy všichni, kteří jste patrně bez hříchu, když se osmělujete vrhnouti první kámen na viníka, vzpomeňte si na tři zločince a střežte se udeřiti doprostřed nebo napravo, chcete-li udeřiti nalevo.

Legenda 9.

Jak se při příchodu Spasitele do Egypta zřítily zlaté a stříbrné modly a jak zemřely bytosti zvrhlé.

V evangeliu o Děťství Ježíšově a ve starých kronikách jest psáno, že narozením Spasitelovým dokonaly se mnohé zázraky.

První zázrak byl, že se odmlčely věštírny v Delfách a v celém světě, což znamená, že stará náboženství naplnila svůj čas a že Božské Slovo vniklo do lidstva a shrnulo se v Ježíšovi; staré věštírny neměly již, co by řekly, vydaly pouze svědectví jeho, což se stalo i když přišel do Egypta.

Druhý zázrak zvěstující příchod Spasitele byla smrt všech zvrhlých bytostí, které urážely přírodu svými pobloudilými touhami; bylo porozuměno jediné mravnosti, neboť čistota a cudnost zjevily se světu a vrátily čest lidskému plození.

Vypravuje se také, že všechny hořké vody se staly sladkými a pitnými, což znamená, že nauka bratrství zjemnila všechny myšlenky a sloužila jako osvěžení duším unaveným vášněmi a nenávisti.

Starí evangelisté vypravují také, že Ježíš, když si jeho rodiče odpočinuli ve stínu zázračné palmy z předešlé legendy, zkrátil jim zbytek cesty, takže se brzy ocitli před branami Memfidy; v tomto okamžiku všechny modly Egypta se zřítily a socha Isidina propustila ze své náruče Hora a sestoupila se svého trůnu.

Lze snadno porozuměti všem těmto básnickým obrátům. Nauka Kristova zkrátila lidstvu věky vyhnanství, staré kultury vzaly za své, aby učinily místo kultu nejdokonalejšímu, obrazy zmatené ustoupily obrazům přesným, a modly ustoupily skutečnosti.

Legenda 10.

Jak věžňové zlomili svoje okovy, když se Ježíš vrátil z Egypta.

Rodící se pravdy nikde nenalézají jistého útulku.

Ježíš musil opustiti Judeu, aby unikl vraždícím podezřením Heroda a pomstychtivost kněží ho pronásledovala i v Egyptě.

Josef, dozvěděl se o smrti Herodově, opustil Egypt, aby se vrátil s Marií a jejím děckem do Nazareta.

Čteme v 13. kapitole evangelia o Děťství Ježíšově, které jest snad nejstarší z apokryfických evangelií, že svatá rodina při svém návratu z Egypta kráčela mimo jeskyni, ve které lupiči věznili své zajatce.

Když se blížilo svaté dítě, lupiči domnívali se slyšeti hluk velkého vojska a trumpety heroldů, které zvěstovaly příchod velkého krále; a ulekli zděšeně.

Zajatci zůstali o samotě, rozvázali si navzájem pouta a zmocnili se všeho, co jim bylo uloupeno; pak kráčeli vstříc velkému králi a jeho vojsku; viděli však jen dítě, mladou ženu a starce a tázali se jich: „Kde jest veliký král, jenž poděsil naše nepřátele a umožnil nám svobodu?“

„Jde za námi,“ odpověděl Josef.

A skutečně, křesťanství poděsilo lupiče starého světa.

Nebojovalo s nimi, prchli sami před blížícím se světlem křesťanství a ubozí zajatci sami zlomili svoje pouta.

Veliký král a veliké vojsko, které slyšeli lupiči, jest spravedlivý lid, jenž přijde po onom, jenž křesťanství symbolisuje, a proto Josef řekl: „Přijde po nás.“

Jest zvláštní, že lze nalézt takové myšlenky v lak starých legendách!

Víme, že v lidstvu cit vždy předchází početí, a proto i náboženství se formuluje dříve než filosofie. Báje předcházejí dogmata, po dogmatech nastupují principy, avšak jest to vždy tatáž pravda, která klíčí, rozkvétá a oplodňuje, postupně se vyvíjejíc pod vlivem rozmanitých dob.

Legenda 11.

Podobenství z Dětství Ježíšova.

I. Ježíš a ptáci.

Jednoho dne si malý Ježíš hrál s ostatními dětmi; vyráběly malé ptáky z hlíny a každé dítě chválilo svůj výtvar.

Avšak Ježíš poželhal ptáčkům, které vyrobil, a řekl k nim: „Leťte“ a oni odletěli.

Stejně jest tomu s náboženskými systémy v dobách pochybnosti: každé chválí sebe, ale nejlepší jest to, které oživuje.

II. Ježíš a zřícené dítě.

Jindy si hrál Ježíš na střeše domu s chlapci stejného stáří.

Jeden chlapec spadl s vysoké střechy a zabil se.

Všechny děti se rozprchly mimo Ježíše.

Rodiče dítěte přiběhli k mrtvému dítěti s nářkem a obviňovali Ježíše, že je se střechy shodil.

Ježíš, aniž by věnoval pozornosti těmto řečem, klidně sestoupil, vzal dítě za ruku a vzkřísil je.

Stejně tak křesťanství jest obviňováno ze zla, které přichází napravit.

III. Ježíš a zrnko pšenice.

Jednou Ježíš vzal do ruky pšeničné zrnko, poželhal mu a zasadil do země.

Zrno vzklíčilo a vydalo žeň, že jí bylo možno nasytiti všechny chudé tohoto kraje, takže zbylo ještě Josefovi.

Tato legenda Tomáše Žida zdá se, že byla první ideou alegorického zázraku rozmnožení chlebě.

Zrno, které zasadil Ježíš, jest jeho slovo: „Jste bratři, spojte se.“

Společenství rozmnožuje prostředky lidstva a jest možno vpravdě říci, že chléb se rozmnožuje.

Legenda 12.

Smrt Josefa tesaře.

Když se naplnil čas, kdy dobrý starec Josef měl si již odpočinouti, jeho schopnosti slábly, paměť mizela a rozum hasl.

Marie ho ošetřovala trpělivě a bedlivě, tak jak on bděl nad jejím dítětem.

Přiblížila se chvíle smrtelného zápasu a Josef pravil: „Běda mi! Hřešil jsem velmi ve svém dlouhém životě, jak obstojí moje ubohá duše, až Bůh ji přísně bude souditi? Hrůzy pekla na mne doléhají. Běda mi, neboť mnoho jsem pracoval ve svém životě a moje smrt jest plna děsu.“

Ježíš se tedy přiblížil k lůžku umírajícího a pravil: „Josefe, můj otče, muži spravedlivý a pracovitý, odpočiň v pokoji. Peklo chudého dělníka jest na zemi a jak Bůh by mohl ho ještě trápit po smrti, po životě tak pracném a bolestném?“

Pak pozdvihnuv svůj zrak, viděl Ježíš blížiti se fantomy věčné moci, kostlivce s planoucíma očima, strašlivé demony s chlupatými, obludnými údy, skučící bledé larvy, černé ptáky s křídly neto-

pýra, celé peklo pohybující se na hustých vlnách stínů jako velryba Jonášova, otevírající obrovskou tlamu, aby pohltila svět..

Ježíš dechl na tyto šeredné chiméry a ony se rozplynuly jako vzpomínka snu.

A Josef viděl jen Ježíše a Marii, kteří podepírali jeho hlavu a utírali pot s jeho čela, zatím co anděl smrti dotekl se jeho očí stonkem lilie, jejíž vůně se zdála obsahovati všechny paprsky klidu a všechny úsměvy věčnosti. Andělé víry, naděje a lásky přijmuli jeho duši a jeho tělo bylo vráceno zemi.

Avšak Ježíš chtěl, aby toto tělo bylo chráněno porušení, neboť pravil, že smrt jest jen spánkem, trvajícím jen tak dlouho, dokud nepomine říše zla.

„Neboť nastane moje království, říše spravedlnosti a bratrství a já vzpomenu svého otce, starého a statného dělníka.

Probudím ho z jeho smrtelného spánku a on se posadí vedle mne k hostině universálního přijímání.

Neboť hrob bude mu jen kuklou pracovitého hmyzu, jenž přede své vlákno a očekává svobodnější a zářivější život.

Spi, Josefe, spi, chudý dělníku! Až se probudíš, budeš dědicem nebes a svou prací dobudeš světa.“

Legenda 13.

Kázání na hoře.

Když Ježíš zamítl ve vidění všechny koruny země, které mu nabízel genius zla, protože mu náležely, slibuje mu vládu za cenu otroctví, tak jak bylo zákonem starého světa;

když zvítězil nad hladem, vášní a ctižádostí zápasem míru, sestoupil s hory, obrátil se k pastýřům a rybářům a počal kázati:

Blahoslavení chudí duchem, poněvadž jejich jest království nebeské! Čímž chtěl říci: Běda otrokům sobeckého bohatství, neboť nahromadí jen věčnou bídu!

Blahoslavení tiší, neboť budou vládnouti zemi! Čímž chtěl říci: Běda těm, kteří chtějí panovati na zemi násilím, neboť síla je zničí!

Blahoslavení plačící, neboť budou utěšeni!

Blahoslavení hladovějící a žíznící po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.

Chudí a vydědění, doufejte! Křesťanství vám otevírá bránu šťastné budoucnosti!

Blahoslavení milosrdní, neboť dojdou milosrdenství! Čímž také řekl: Běda lidem nemilosrdným, neboť nebude milosrdenství pro ně!

Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou!

Bůh jest pak Pravda a Spravedlnost.

Blahoslavení pokojní, neboť budou nazváni syny Božími!

Jeden z našich básníků řekl: láska jest silnější než válka. Surová síla mine a kazí se, kdežto mírný a sebe ovládající rozum zvítězí a vždy vyvolá novou sílu!

Blahoslavení ti, kteří trpí násilím pro spravedlnost, neboť jejich jest říše nebeská!

Odpouštějící mučedníci získávají své království! Kdo pronásleduje, zřídá se ho, kdo trpí, odporuje. Odpor jest síla a síla znamená vládu.

Nepřicházím zničit, nýbrž naplnit, pravil ještě syn tesařův prohlašuje se takto zasvěcovatelem pokroku; a to co řekl o židovství, to můžeme říci i o katolicismu, my, lidé věřící v náboženský pokrok, my, Jeho učedníci a pokračovatelé jeho díla!

Jestliže vaše spravedlnost, řekl, nebude vyšší než spravedlnost zákoníků a farizeů, nevejdete do království nebeského, a my můžeme říci:

Jestliže nebudete lepší a spravedlivější než světci starověku a středověku, nevstoupíte do universální společnosti dokonaného křesťanství.

Kristus řekl: Ten, kdo zneuctí svého bratra, zaslouží odsouzení; a my pravíme: ten, kdo nepomohl svému bratru a počíná si jako cizinec, jsa členem lidské rodiny, bude zapřen rodinou a odsouzen z bratrovraždy.

Kristus řekl: Odpouštějte vždy, a my pravíme: neodporujte zlu, které na vás může dolehnouti. Hříšníci jsou nemocní, pečujte o ně a nehněvejte se na ně.

On řekl: Před svou obětí si vzpomeňte, zda váš bratr nemá ničeho proti vám a usmířte se s ním, dříve než se začnete modlití. A my pravíme: Dříve než zasednete ke stolu, zeptejte se, zda váš bratr nemá hlad. Jděte a dejte mu část svého chleba a pak zasedněte k hostině přijímání a Bůh vás uzná za své syny.

On řekl: Ten, kdo opouští svou ženu, jest cizoložník a ten, kdo odvrhuje svou družku, činí z ní nevěstku. A my pravíme: Ten, kdo zneučtuje ženu, uráží svou matku, ten, kdo provdává svou dceru pro peníze, prodává ji a ten, kdo kupuje či prodává ženu, činí ji nevěstkou; neboť podstatou manželství jest láska¹ a manželské vztahy bez lásky jsou nemravností.

Kristus řekl: Nesudte, neboť vaše slovo má být svaté. A my pravíme: Aby slovo mohlo být svatým, musí být svobodné. Osvobodme inteligenci a zavřeme ústa lži! Kdo udusí slovo pravdy jest bohovrah. Odsouditi znamená nésti zodpovědnost. Pronásledovati myšlenku znamená dáti jí platnost. Rozumný muž, jenž nemluví včas, nemusí mít pravdu, když soudí, že má být slyšen. Ten, kdo dove-de mlčet, má pravdu vždy. Pokud se týče zvrácenosti, již dobrý smysl sám mu uloží mlčení.

On řekl: Nastav tvář levou, jsi-li udeřen do tváře pravé; béře-li ti kdo tuniku, přidej mu i plášť. A my pravíme ke svým bratřím: Když vás budou tupiti, že jste řekli pravdu, vystavte se ještě nespravedlnosti a když budete trpěti nespravedlností a pomluvami, vystavte se s radostí ještě bídě a potupné smrti. Čím více vás vaši nepřátelé bijí, tím více slábnou; čím více trpíte, tím jste silnější!

Kristus řekl: Nebudte pokrytci! A my pravíme: Mějte úctu ke všem, mluvejte méně o mravnosti a buďte méně hanební. Buďte nejupřímnější a nejskromnější z lidí a neurávejte hnusné zvíře pod křídly anděla.

On řekl: Nelze sloužiti Bohu a zlatu. A my pravíme: Nelze respektovati vlastnictví, pokud nemá svým původem práci a pravidlem bratrství ve společnosti.

On řekl: Nesudte a nebudete souzeni.

A my pravíme: Přeměňte trest v mravní lék, pozdvihněte toho, kdo padá a nebijte ho; dejte nemocným mravům duševní ochranu a ne bezbožný trest; netočte se v krvavém kruhu trestající vraždu vraždou, neboť tak si počínající, dáváte jakýsi důvod vrahům pro jejich vraždy a vyvoláváte válku lidojedů. Chcete-li, aby vražda byla skutečným zločinem, nechtěje, aby někdy byla právem a vzpomeňte si na odsouzenec, jenž pravil: „Když jsem vraždil, hrál jsem o svoji hlavu; vy jste vyhráli, já platím; jsme vyrovnáni.“

A v této myšlence připojil: „Jsme si rovni.“

Kristus pravil: Hleďte nejdříve království Boha a jeho spravedlnost, a vše ostatní vám bude přidáno.

A my pravíme: Království boží, není královstvím hladu Lazara a orgií bohatých bídáků. Království boží jest slunce pro všechny a země pro všechny, jest to bratrství práce, jest to úcta k ženě, zne-možňující prostituci, jest to sociální žebřík, přístupný všemi svými stupni každému prací a zásluhami. Jest to práce pro všechny, jest to rodina pro všechny, jest to vlastnictví pro všechny, jest to království rozumu, kněžství lásky, přijímání všech jednotlivcem a přijímání jednotlivce všemi, jest to jednota božská a lidská, Bůh žijící v lidstvu, Kristus vzkříšený a žijící ve velikém těle křesťanského národa, svoboda podřízena řádu, rovnost na stupních hierarchie, bratrství všech všem podle zákona harmonie, Který jest věčnou moudrostí.

Legenda 14.

O některých slovech Ježíšových, která nejsou obsažena v kanonických evangeliích a která jsou uchována tradicí prvních staletí.

Jednoho dne kráčel Ježíš se svými učedníky na hranicích Judee, které sousedí s pouští, a zabloudili v horách.

Setkali se s pastýřem, který odpočíval ve stínu sykomory a ptali se ho na cestu.

---

¹ Láskou nerozumíme fyzický zákon pohlavní; láska jest absolutno lidských citů a vášní; naše vášně mají být řízeny zákonem křesťanským a mají být monarchií.

Pastýř, jenž byl nedbalec, nedal si ani práci, aby vstal, ba ani jim neodpověděl, nýbrž ukázal jen nohou směr, kterým měli jít, a již se ani na ně nepodíval.

Když kráčeli dále, potkali mladou dívku, která odcházela od studně, nesouc na hlavě džbán vody.

Tázali se jí také na cestu a mladá dívka, nejenže jim poradila, nýbrž i s břemenem, které nesla, jala se kráčet před nimi tak dlouho, dokud je neuvedla na jejich cestu.

„Mistře,“ pravil svatý Petr, „jak bude odměněno tak milé a pečlivé děvče?“

„Vdá se za onoho líného ovčáka,“ odpověděl Ježíš.

A když se učedníci poděsili, pravil k nim: „Štěstí ženy jest býti matkou, a když zachrání svou láskou člověka, kterého změní svými ctnostmi, jest matkou dvojnásobnou, neboť její manžel a dítě, které jí manžel dá, mají ji stejně zapotřebí.

Každá oběť, z lásky učiněná, rozmnožuje lásku, a to co zmnožuje lásku, zmnožuje štěstí. To nechť slyší každý, kdo má uši k slyšení.“

Tu přiblížil se Jan, učedník nejvíce milovaný, k Mistru a pravil: „Věřím ve Tvá slova a vím, že ve Tvém království tomu tak bude.

Štěstí oddanosti jest první stupeň oběti a jest splaceno tím, komu bylo dobře učiněno; dává mu příležitost, aby činil ještě lépe.

Avšak pověz, kdy nastane tvoje království a podle jakého znamení lidé je poznají?“

Ježíš odpověděl: „Až dva budou jedním, až to co je uvnitř bude zevně a až muž se ženou nebudou již mužem ani ženou.“

To jest až spor mezi inteligencí a láskou, mezi rozumem a vírou, mezi svobodou a poslušností přestane;

Až myšlenka evangelií, která jest bratrstvím, bude uskutečněna politicky a sociálně.

Až žena stane se čistou sestrou a milovanou manželkou muže, před společností jako před Bohem, čímž ustane spor aneb rivalita mezi pohlavími.

Tato slova podávaná papežem sv. Klementem, současníkem apoštolů, jsou programem sociální obnovy vybudované myšlenkou křesťanství.

Kristus ještě pravil: „Život je směnárnou; buďte obratnými směnárny. Ten kdo dává, vyhrává více než ten, kdo přijímá. Chcete-li se obohatit, dávejte.“

Legenda 15.

Pravice a levice Ježíšovo, Tábor a poušť, národ organisovaný ve skupinách.

Ježíš se zjevil svým nejinteligentnějším učedníkům, jako střed lidstva, umístiv se doprostřed mezi Mojžíše, muže řádu a zákona a Eliáše, muže vzdoru a neodvislého proroka.

To znamená ono proměnění na hoře Tábor, kde chtěl Petr vystavět tři stánky, jeden pro Mojžíše, druhý pro Krista a třetí pro Eliáše; avšak čas syntézy dosud nenastal.

Nezapomínejme, že evangelisté uvedli v činnost všechnu esoterní aneb skrytou složku Evangelií a že místo aby řekli: Ježíš pozdvihl mysl svých žáků k neobyčejné výši a dal jim vnímat všechnu pravdu své nauky, praví, že Ježíš je vyvedl na horu a tam se před nimi proměnil, dav jim zjevití nejvyšší lesk svého světla, takže jeho tvář zářila jako slunce a jeho roucho bylo bílé jako sníh. Jan a Jakub mu také řekli: „Mistře, až přijde tvé království, posad' nás na své pravici a levici.“

A Ježíš jim řekl: „Mohu vám dát část svého kalichu a svého křtu; avšak nemohu vás posadit na svou pravici a levici, jak žádáte, neboť toto místo jest vyhrazeno těm, kdož jsou určeni mým Otcem.“

A tak Ježíš si vybral ještě dva muže, aby dokončili jeho nauku a dokonali jeho dílo: muže pravice, to jest muže řádu a dovednosti organizační a muže levice, to jest muže výboje, lásky a souladu.

Co se týče společenské organizace, Ježíš ji shrnul v podoběnství o rozmnožení chlebě, ve kterém čteme, že Ježíš rozdělil lid na skupiny po stopadesáti, secundum conturbentia, tak, aby žili a mohli žít vespolek.

Pak mezi ně rozdělil pět chlebě a dvě ryby, což představuje první výboj chudoby věřící ve sdružení, a společnost rozmnoží tyto malé prostředky tak, že zbytky hostiny mohou naplnit dvanáct košů.

Naše tvrzení, že tento evangelický zázrak jest pouze symbolem, jest dostatečně dokázáno nemsmyslností podání a fyzickou nemožností, a dr. Strauss věnoval snad příliš mnoho práce, aby to dokázal.

Avšak smysl podobenství jest podivuhodný; podobenství jest nutné, poněvadž jest nebezpečné a neužitečné odhalovati pravdu.

Ježíš také pravil: „Ještě velmi mnoho věcí bych vám měl říci, avšak vy byste jich nyní nesnesli. Duch rozumu přijde a sdělí vám veškerou pravdu.“

Dříve však musí zajíti celý starý svět; pak tento duch bude moci přijíti a obnoviti tvář země.

Snad žijeme v době všeobecného rozkladu; avšak Jest možno uklidniti naše srdce i naděje, neboť vidíme již, jak nad zříceninami poletuje nebeská holubice a vánek nového zjevení rozháni již mraky Orientu.

Legenda 16.

Co jest přijímání.

Ježíš ve jménu lidstva pravil o chlebu: loto jest tělo mé a o víně: toto jest krev má, aby prohlásil, že všichni mají právo na chléb, který vyživuje a na víno, které posiluje.

A chléb skutečně jest tělem lidstvu, tak jako víno jest skutečně krev těch, kteří pijí, neboť chléb obnovuje tělo a víno rozohňuje krev.

A Ježíš, mluvo ve jménu samého lidstva pravil: Chléb, který jsem získal svými pracemi a svou smrtí, jest mé tělo a já je dávám všem, aby všichni z něho jedli; víno jest mé, jest to má krev a já ji dávám všem, aby všichni z ní pili a žili mým životem.

Proto také Kristus ustavil jednotu božskou a lidskou, dáváje jí za základ přijímání chleba a vina, čímž všichni se stávají částí Boha a z tohoto celku nikdo není vylučován.

Každý, kdo nespravedlivě zbavuje svého bratra přijímání chleba, trhá a přivlastňuje si kus těla Kristova; ujídá svému bratru jeho díl, který má sloužiti k obnově jeho těla, a tímto bohovražedným lidojedstvím přijímá s katy a nikoliv s lidstvem. Neboť k přijímání chleba jest nutná skutečnost a nikoliv jen symbol, neboť přijímání se nedostává lenochům. „Ten kdo nepracuje, nemá práva jísti.“

A přijímání vina musí předpokládati řád, nikoliv opilství. To budiž výstrahou lidu!

Legenda 17.

Ježíš před soudem.

Nebudeme opakovati události obsažené ve čtyřech evangeliích, neboť jsou všeobecně známé.

Veliké drama umučení před devatenácti sty lety, jest rozsudek podepsaný kněžími a krály, jest to krvavé odsouzení zákonů starého světa a nesmrtelný protest odsouzeného proti bohovražedné společnosti.

Evangelium Nikodémovo, jedno z apokryfních tajných evangelií, připojuje ke čtyřem kanonickým tři velmi zajímavé okolnosti.

Když Pilát dal si předvolati Ježíše k výsledku do pretoria, tu korouhve s orly římskými a obrazy bohů se samy od sebe sklonily před králem budoucnosti.

Podráždění Židé volali: Císař je zrazen; hle, odznaky císařství vzdávají poctu tomuto člověku.

Pilát sám byl zděšen a tázal se korouhevnicků, co to má znamenati; avšak ti se zapřísahali, že vše se stalo mimo jejich vůli a že za nic nemohou.

Pilát dal tedy zavolati nejsilnější pretoriany, kteří byli největšími nepřáteli Ježíše (byli to titíž, kteří ho za hodinu potom bičovali a korunovali trním) a svěřil jim odznaky, poničiv jim, aby je pevně drželi; a obrazy bohů se po druhé sklonily před Ježíšem, před tváří všeho lidu, čímž bylo dokázáno, že síla lidí ničeho nezmůže proti nové myšlence a že náboženské symboly sebe lépe chráněné mocí samy od sebe se řítí a sklánějí se před symboly pronásledovanými, které zjevují pokrok, že protestují proti soudu lidí a ctí agónií mučedníků.

Ježíš byl pak soukromě vyslýchán Pilátem, pak předveden před Židy, aby byli vyslechnuti jeho žalobci; jak známo, byli to knížata kněžská, starší lidu, farizeové, zákoníci a učenci, to jest vše, co representovalo národ židovský.

Pilát se ptal, zda také nemá nějakých obhájců, načež nastalo ticho, neboť řídicí přátelé Ježíšovi měli strach.

Konečně povstal publikán Zacheus, bázlivé počal mluvit, že Ježíš stoloval v jeho domě a on sám, že byl pohnut moudrostí jeho řečí. Smích a křik chátry nedal mu však domluvit, neboť publikáni byli považováni za lidi nečestné, a farizeové použili svědectví Zacheova tím více proti Ježíšovi.

Po Zacheovi vrhla se jakási žena s pláčem k nohám prokonsula; nedal jí však promluvit ani slova, neboť se zdvihl křik pohrdavý: „Je to nevěstka Magdalena, to jest ta, která vylila drahocennou vůni na nohy tohoto tuláka, vůni, kterou platila svým tělem; ona jest hodná jeho a on jest hoden jí! Prokletí zhýralcům!“

Na to slepec z Jericha chtěl utišit chátru a roztáhl ruce, aby byl slyšen:

„Byl jsem od narození slepý a Ježíš mi vrátil zrak!“

„To je lotr,“ zvolali kněží; „neposlouchejte ho, nezasluhuje důvěry, vyobcovali jsme ho ze synagogy.“

„Byl jsem mrtev a on mne vzkřísil,“ pravil jistý muž z Betanie, jménem Lazar.

Pilát a Římané se počínali usmívati; saduceové propukli v divoký křik a Lazar byl vyveden liktory.

Pak promluvila jistá bohatá a vážená žena: „Jsem vdova, jmenuji se Serafia, a trpěla jsem krvotokem, na který jsem zvolna umírala.

Jednoho dne kráčel mimo mne Ježíš, provázen davem chudáků, které učil, ženami z lidu, které těšil a nemocnými, které uzdravil.

Přiblížila jsem se k němu a dotkla jsem se jen jeho roucha a ihned jsem byla jata velebnou hrůzou, neboť jsem byla uzdravena.“

Židé počali nyní reptati; ustali od křiku, neboť Serafie byla bohatá a vážená.

Konečně promluvil Pilát: „Odved'te tuto ženu, nemůže býti slyšena jako svědkyně v této při, neboť podle vašich zákonů, tak jako v celém Orientě, svědectví ženino před soudem neplatí.“

Po Serafii nikdo již se nepřihlásil ke svědectví ve prospěch Ježíše; hodnostáři ho obžalovali a hájili ho pouze lidé bez domova, lidé podezřelí z malomocenství a hýření, luza a ženy.

Byl tedy odsouzen a poněvadž nebyla nalezena formulace jeho zločinu, napsalo se potupně: „To jest král židovský.“

Serafie, později zvaná Veronika, vidouc, že její svědectví nemohlo spasiti jejího Spasitele, odešla plačíc a čekala na cestě vedoucí z města; když se blížil pod svým křížem, nedbala křiku zuřivců a štulců vojáků a přiblížila se k němu a utřela mu obličej jemným plátnem, které podrželo krvavý otisk Ježíšových tahů.

A mučedníci prvních století neměli jiných obrazů svého Mistra, než krvavé tahy na plátně Serafie, jež otisklo Kristův obličej.

Legenda 18.

Petr a Jan.

Ježíš měl učedníka, jenž byl sice málo inteligentní, ale který jej miloval a který neochvějně v Něho věřil. Tento učedník měl charakter prostého a nadšeného dělníka, majícího všechny ctnosti a nedostatky člověka z lidu, schopného hned zoufalství, hned činu, avšak vždy milujícího svého mistra a hotového vždy dáti za Něho život. Tento učedník byl rybářem a jmenoval se Šimon. Ježíš pochopil ho jako živoucí typ odvážné práce a pravil mu: „Jsi skalou, na které založím svoji společnost (ecclesiam) a brány pekla, to jest síly tohoto světa ji nikdy nepřemohou.¹ Nezpracovaný kámen, jenž byl odhazen architekty současné společnosti, stane se úhelným kamenem společnosti nové: dávám ti klíče království inteligence a lásky, které jest královstvím nebeským, a ty uskutečníš vůli Boží na zemi.

¹ Slovo brána znamená moc, vládu atd. ve slohu východním. Říká se také Turecká porta k označení turecké vlády.

Budou spoutáni ti, které spoutáš, a ti, které osvobodíš, budou svobodnými, neboť jsi mužem práce a já tě činím svým představitelem před tváří budoucnosti.“

Církev před příchodem ducha inteligence domnívala se v těchto slovech viděti posvěcení absolutní moci papežů a jejich neomylnosti a tak se mohl takový Alexander VI. státi domnělým zákonitým dědicem slibů učiněných Petrovi, muži věřícímu, dělníkovi a mučedníkovi. První papežové zajisté byli zástupcem lidu před Bohem a tím i Boha před lidem, pokud byli voleni lidem, a proto také velekněží kvetoucího katolicismu byli tribuny odporujícími vládcům, kárajícími zločiny velkých a ochraňujícími lid před neřestmi jeho panovníků.

Pokud papežství panovalo, bylo svaté; jeho pokažení stalo se jeho úpadkem

„Až zestárneš,“ pravil Ježíš k Petrovi, „jiný tě opásá a dá ti jít, kudy by jsi nechtěl kráčet.“ Jak smutný to obraz současného otroctví, do kterého se zřítilo upadající papežství!

Avšak papežství jest princip, jest první křesťanskou monarchií a křesťanství se nemůže bez něho obroditi.

Apoštol Petr až do své smrti byl obrazem pracovitého a zneuznaného genia: byl ukřižován jako jeho Mistr, avšak s hlavou dolů, poněvadž jeho kati se obávali pohlédnutí mu do tváře. Ježíš mu jeho smrt ukázal, neboť jak vypravuje legenda, když Petr odcházel z Říma, aby ušel pronásledování Nerona, zjevil se mu Spasitel, nesoucí svůj kříž a pravil k němu: „Jdu do Říma, aby mne tam ukřižovali po druhé.“ Petr porozuměl, že křesťanství bude osvobozeno svými mučedníky, obrátil se a šel na smrt.

Ježíš měl jiného žáka, který jest nazýván učedníkem milovaným a který jest zobrazován vždy mladý, poněvadž podle legendy nikdy nezemřel. Jan Evangelista jest syntéza; přimkl ke křesťanství veškerého genia Platona ve své filosofii Slova. Ježíš shrnul veškerý zákon ve dvou větách: Milujte Boha a Milujte se navzájem. Svatý Jan činí lásku k Bohu odvislou od lásky k bližnímu a tvrdí, že žádný Boha neviděl, avšak, že vidíme lidi a proto že musíme milovati v nich božství, které je oživuje. Milovati Boha v lidech, to jest celé náboženství. A přijímá-li naše doba tuto formuli, pak shrnuje jen nauku svatého Jana.

Svatý Pavel praví, že víra a naděje mohou ustoupiti, avšak že láska je věčná. Tato slova jsou příslibem království bratrství. Proto budoucnost patří lásce a proto také legendy praví, že mystická osobnost svatého Jana jest nesmrtelná. Spí ve své rakvi, praví se, a jeho dech jemně odvívá prach s jeho hrobu. Očekává návrat svého Mistra, tak jako moudré panny zachovaly si olej k rozsvícení svých lamp, až se zlíbí Bohu projevit se znovu. A vskutku se praví, že podivuhodný olej prosakuje krytem hrobu sv. Jana a vrací zdraví nemocným. Tak navazuje legenda na Evangelium a přizpůsobuje si jeho obrazy, tak jako Evangelium si přizpůsobuje veliké postavy Bible, aby je vysvětlilo. Avšak v souhrnu všech posvátných knih a mystických tradic, jediný jen apoštol pečuje o nás a o budoucnost, když praví: Písmo zabíjí, duch oživuje. Proto také kulty zmírají, když se zhmotňují, vážíce se na písmeno slovu; Duch jim uniká, neboť písmeno nestačí již jeho rozpětí, stejně jako člověk odvrhává šaty svého dětství.

Symbolem svatého Jana, posledního z evangelistů, jest orel, symbol svobody, inteligence a suverenity, protože království lásky přivolávající pokrok, činí ponenáhu ze všech lidí osvobozených prací a ctností stařešiny lidské rodiny, to jest kněze, krále a vlastníky světa.

Fecisti nos reges et sacerdotes et regnabimus super terram.

Učinil jsi nás králi a knězi a budeme vládnouti zemi. (Svatý Jan.)

Proto se také dnes objevil orel na světě.

Proto také příští válka bude jen přípravou universální říše.

Bude to říše pravdy, bude to říše míru; vítězný orel se osvěží v blescích a pohlédne do slunce.

Nebude to již orel dobyvatelů, nýbrž orel evangelisty.

Legenda 19.

Vidění Ahasverovo.

„Jdi!“ pravil Žid Ahasver Kristu, když klesl pod svým křížem. — „Jdi!“ odpověděl mu Spasitel světa, „dokud se nevrátím na toto místo a neřeknu ti: Odpočiň!“

Od této chvíle Ahasver bez ustání bloudí světem; a každého roku v čas židovských Velikonoc, se vrací na místo, kde stál jeho prokletý dům, aby viděl, zda nevrátil se Kristus. Kráčí a kráčí, přichází vyčerpán, vzdychající a k smrti unaven prosí o smrt; vrací se a nikoho nenalézá.

Pozdvihuje zrak a vidí v nesmířených nebesích ruku, která mu ukazuje Západ. „Jdi!“ Stále slyší hlas podobající se věčně ozvěně dne jeho hříchu, a starý Ahasver skloní hlavu; vzlykot osvobození, který již bouřil v jeho srdci, tiše zmírá bez slz; počíná znovu svou věčnou pouť.

V době, kdy křižáci dobývali Jeruzaléma, uslyšel bloudící žid, že Kristus sestoupil na svoji svatou horu; nenalezl však nikoho, jen kněze obklopené vojáky. — „Žid! Žid!“ volali jacísi lidé s krvavými rukama. „Jdi! Jdi!“ křičeli vojáci, bijíce starce holemi a bodajíce ho hrotem svých oštěpů. Ahasver opět sklonil hlavu a dal se na svoji pouť za proklínání chátry.

„Běda!“ reptal. „Kříž nemůže osvobodit mě, když nenaučil odpouštět své obránce! Lidé ctí kříž jen jako nástroj poprav a památku pomsty! Šílenci, chtějí mstít toho, který je spasil odpuštěním, a nechápou, že odsuzují sami sebe, popírajíce odpuštění Bohočlověka! Nechápu, že pronásledování, vykonávané křesťany, jest odpadnutí od víry mučedníků a že ospravedlňuje jejich katy!“

A když se Ahasver vrací mezi Židy, pronásledovanými od křesťanů, radí jim, aby spíše zemřeli než vzdali se víry svých otců a on sám, maje v ruce svou poutnickou hůl, vousy a vlasy vanoucí ve větru, vede je z vyhnanství do vyhnanství!... Přece však lépe než kdo jiný ví, že Ježíš jest jednorozený syn Boží!

Později viděl, jak kříž se kácí a jak se budují popravni lešení, slyšel mluvit o svaté guillotině, avšak nebyl zmaten; zdaž nezasměli inkvisitoři svátky smrti ve jménu svatého Kříže? Kult byl stejný, pouze oltář se změnil. Mluvílo se stejně při tom o lidskosti, pokroku a spravedlnosti; sekýra konečně jest rychlejší a méně ukrutná než krvavý pranýř Golgoty.

Viděl, jak znovu počíná kult zlatého telete: dávno věděl, jak končí podobné orgie a když se ho ptali: „Co dělá nyní syn tesařův?“ odpověděl, pokyvuje hlavou: „Rakev!“

Neboť on ví, že čas se blíží a jeho krok se stává pomalým; pozoruje míjející věky a události, jež kvapí.

V den, kdy nástupce Petrův klesne, vezme poutnickou hůl a vyjde prokletý a vyhnaný ze svatého města, Ahasver vstoupí do Vatikánu a položí koleno na opuštěný stolec papežů, skloní hlavu do svých rukou a počne snít.

Uvidí ve svém snu jeruzalémskou pláň, ozdobenou původní úrodností; révu zaslíbené země obrovských kořenů, olivy obsypané plody, skrývající pahorky, a údolí plné oleandrů a kvetoucích růží.

Hora Moria bude se hemžiti lidem bez počtu, utvořeným ze zástupců všech národů země a na vrcholku posvátné hory bude se tyčiti obrovský oltář. Ve středu oltáře bude státi obrovský zlatý svícen, jenž bude sahati až do oblak, a na jeho vrcholku zazáří slunce s paprsky a uprostřed tohoto slunce vidí božskou hostii oběti lásky, bílou a průhlednou, syntézu živin, symbol lidské a božské jednoty, chléb sociálního spojení a universálního přijímání. Před oltářem bude státi stařec, drže v jedné ruce bílý a jasný chléb, podobný hostii v monstranci, a v druhé kalich.

Nebeská hudba zazní a z prvních řad zástupů se zdvihnou oblaky kadidla. Nějací lidé, oblečení v nádherná roucha, přinesou stůl pokrytý bílým plátnem.

Jeden z těchto lidí bude oděn v roucho velekněze zákona křesťanského, jiný v roucho hlavy imanů, třetí bude mít šat veleknězů židovského zákona, čtvrtý ponese odznaky Velkého Lamy a všichni čtyři budou pracovati a modliti se, jako by byli milujícími se bratry.

Bude to den, kdy Kristus po druhé vstane z hrobu; již dvatisícekrát slavil svět jeho výročí, avšak nikdy tak nádherné a slavně jako nyní.

Hudba ustane; v davu nastane ticho a všechny zraky se obrátí k západu. Z této strany přichází jiný stařec, jehož vlasy a vousy pokrývaly ramena a prsa; odvrhne svou poutnickou hůl, vzpřímí se s dlouhým povzdechem, oblékne bílé roucho a pozdvihne k nebi zrak, naplněný slzami.

Pohlédne na hostii a s pláčem zvolá: „To jest On!“ Obrátí se ke knězi, jenž zvolen všemi, vykonávati bude tento den úřad universálního velekněze a opakuje: „To jest on!“ Obrátí se k mlčícímu a v rozjímání zabranému lidu, rozevře ruce na znamení díků a bude opakovati: „To je On! Žije ve všech, jest to on sám vždy a všude!“

Kněz lidu sestoupí od oltáře a když ke svatému stolu, na kterém položen je kalich a hostie, bude přineseno sedadlo, obrátí se k starci a praví: „Odpočiň si, Ahasvere!“

Potom velekněží všech kultů minulých přicházeti budou po posvětiteli všeobecného spojení a budou udělovati polibek míru usmířenému proklatci.

Pak se všichni posadí ke stolu a budou s ním přijímati.

Ahasver pocítí nyní, jak žije novým životem, bude se mu zdátí, že sám se stal Kristem, že sám láme chléb, který se rozmnožuje na svatém stole a že jej rozděluje mezi dav.

Tak končil sen Věčného Žida; hluk zbraní a úzkostný křik ho probudil: byli to lupiči národů, dělící se o svaté město.

Opustil palác papežů, který kolísal mezi otevřenými hroby a vydal se, snad již naposledy, na pouť, aby pokračoval na cestě světem.

Nespílejte mu, vy všichni, kteří ho potkáte sehnutého, vzdychajícího a zaprášeného; jest šťastnější než všichni velcí politikové naší doby a poslední králové tohoto světa, neboť ví, kam jde.

Legenda 20.

Království Mesiášovo.

Až duch inteligence se rozlije na zemi, nastane čas, kdy duch evangelií stane se světlem národům.

Lidstvo pochopí, že princip moci jest suverénní rozum, jak jest řečeno na počátku Evangelia sv. Jana, jemuž tak dlouho bylo špatně rozuměno.

Neboť Kristus každý den bude přicházeti na svět, ne již symbolicky na oltářích, ale skutečně a tělesně na veškerém povrchu země.

Neřekl snad, že nejmenší mezi námi, jest on? Tedy narození každého dítěte bude Vánoce a všichni lidé budou cítí Spasitele jedni v druhých.

Kristus nebude již chudý, hladový, vyděděný, bez manželky a bez dětí, pronásledován a ukřižován; bude bohatý jako Job před svou zkouškou, bude sídliti v přebytku všech věcí, bude manželem, otcem, bude vládnouti a odpouštěti suverénně všem, kteří ho pronásledovali.

Neboť jednoho dne národové budou jen jediný národ, všechny trůny budou podřízeny pouze jednomu, a na tento trůn se posadí spravedlivý, jenž bude míti ducha Ježíše Krista, a který bude stejně samotným Kristem, tak jako my můžeme býti v něm a on v nás.

Tento král usmíří Východ se Západem a Sever s Jihem. Dá národům pravou svobodu, poněvadž jim vrátí neochvějné základy spravedlnosti.

Odstraní libovůli a tím odstraní bídu. Všichni budou míti právo a možnost činiti dobro; nikdo nebude míti práva býti zhovadilým a neřestným.

Trest bude odstraněn mravní hygienou, zločinci budou pokládáni za nemocné a podřízení ošetření jako šilenci. Veliké smíření Kříže postačí všem vadám lidským a odstraní jednoho dne popraviště, jež se stane ohavným v okamžiku, kdy ho nebude potřeba.

Nebude již popřávána skutečná existence bludu, poněvadž jediné pravda existuje, kdežto lež je prchavá jako sen. Bude pouze jedno náboženství na světě a universální velekněz prohlásí z výsosti nejvyšší autority, že Židé, Mohamedáni, Budhisti atd., jsou křesťany špatně poučenými, kterým jest vůdcem a otcem. Požehná jim a svolá je na veliký sněm národů. Otevře jim nevyčerpatelný poklad shovívavosti a modliteb, ve skutečnosti a v pravdě dá svoje požehnání městu a světu.

Taková bude doba návratu zázračného dítěte; nemá dosud ničeho, ale jeho bratr mu půjčí a bude pracovati, aby mu dobyl bohatství. Bude to hodina, kdy pošetilé panny budou konečně míti olej ve svých svítilnách a počnou klepati na dveře, a odmítne-li jim ženich otevřítí, panny moudré vezmou je za ruce a dají jim vstoupiti oknem: neboť poslední slovo křesťanství jest solidarita, přeměna, universální láska; a v pravdě vám pravím, že na nebesích není svatý, jenž by nebyl hotov sestoupiti do pekel, aby osvobodil ubohé duše, třeba by měl sám zůstatí na jejich místě a navždy zavřítí za sebou bránu. Myslíte, že nebe jest položeno nad peklem? Že jest věčnou hostinou konanou nad věčnou hranicí? Že jest to dům míru a modliteb nad jeskyní plnou pláče a muk? Jedině sen může naplniti věčný spánek takovouto spravedlností: osvobození zatracených; a kdyby takový sen měl býti bez naděje, pak stal by se noční můrou, strašnější ještě než všechna utrpení pekla. Proto také gnostikové, to jest ti, kteří vědí, jinými slovy zasvěcenci původního křesťanství, vykládali proroctví naplněné duchem Ježíše Krista; byli to žáci Origenovi, avšak církev je odsoudila a měla důvod je odsouditi, poněvadž zevšeobecňovali tajné nauky a profanovali tajemství Mistra.

Nelze přeceňovati mravnost davu a odstraniti zákon hrozná sankce, neboť dogma o věčném pekle vyjadřuje jen věčný rozdíl a věčnou neslučitelnost dobra a zla.

Apokryfy jsou revoluční stránkou ducha Ježíšova; jeho stránka hierarchická, budující a utvářející, náleží právem církvi učící a my nechceme si přisvojovati její úřad.

Jako pokračování těchto legend tak naivně východních, mohli bychom zařaditi zřejmě symbolická vyprávění zlaté legendy, apokryfních skutků apoštolských, příběh obra Kristofora, sklánějícího se pod tajemným břemenem dítěte, mučedníka svaté Víry, svaté Naděje a svaté Lásky a ostatní příběhy inspirované stejným duchem a zářící stejnými nádhernými barvami. Dech nové inspirace vanul světem a tento dech byl dechem Ježíše Krista. To, co odlišuje apokryfní evangelia od kanonických, jest snad jen větší odvaha v myšlence a méně rozumu při výkladu radikálních a revolucionářských snah; avšak jest to všude tentýž genius, jenž osvobozuje chudé, chrání slabé, tatáž mateřská láska k sirotkům společnosti, tatáž víra, lidská, poněvadž je božská a božská, poněvadž je lidská. Podivuhodné příběhy se různí, poněvadž tvar podobenství jest libovolný. Pouze duch oživuje. Ostatně tyto příběhy jsou podstatou židovské a možno je srovnávati s vypravováními Talmudu; možno je pokládati za mysticismus a přemrštěný idealismus; avšak jaké to velkolepé sny, i když je jen za sny považujeme! Jsou to obrazy kolektivních nadějí, jsou to posmrtná podobenství Ježíšova, obnovující se v kruhu jeho učedníků; jsou to věštby, nikoliv však klepajících stolků, nýbrž stolů eucharistických a tak by asi mluvili božští duchové po své smrti, kdyby ovšem mohli zemřít. Avšak veliké myšlenky neumírají a nemají zapotřebí, aby se projevovaly úderem o zeď. Ony pohybují dušemi a nikoliv nábytkem, ony uchvacují srdce a nikoliv kameny neb planšety; jsou jako stromy, které rozhazují svá semena a vytvářejí lesy. Marně je chtějí lidé zajati a omeziti; jsou silou, která ničí překážky a otevírá žaláře, šíří se jako požár v suchém dřevě. Nehleďte již Ježíše v hrobce, kam ho kněží pohřbili; on vstal z mrtvých; není již zde, tedy nehleďte živého mezi mrtvými!

Co nám tedy chtějí tyto larvy a tito upíři, kteří v kroužcích domnělých spiritistů se pokoušejí znehodnotiti Bohočlověka! Co si máme počíti s Ježíšem, zbaveným božství a zázraků? Což nejsou jeho největší zázraky divy ducha? Chcete napsati dějiny jeho života? Napište raději dějiny světa proměněného jeho geniem. Jeho život jest jeho nauka a tato jeho nauka dosud žije. „Dávám Vám Ježíše z mramoru,“ řekl Renan. Ach, co máme z Vašeho mramoru? Máme Ježíše v duchu a v těle, jeho duch jest všude! Jeho tělo chvěje se v nevinných prsou našich dětí a jeho krev otepluje a omlazuje srdce našich starců. Filozofie mramoru, nechte si svou sochu pro sebe a ponechte nám našeho Bohočlověka!

Alfred de Vigny napsal, že legenda jest často pravdivější než historie, poněvadž legenda nevypráví jen fakta často neúplná a pokroucená, nýbrž vyjadřuje samého genia velkých lidí a národu. Tato krásná myšlenka se hodí na Evangelium. Evangelium není pouhým vyprávěním toho, co bylo, nýbrž jest nejvyšším zjevením toho, co jest a co věčně bude. Vždy jest Spasitel světa uctíván králi inteligence, představované mágy; vždy bude rozmnožovati eucharistický chléb, aby vyživil a utěšil duše; vždy, kdykoliv ho budeme vzývati v noci a v bouřích, přijde k nám, kráčeje po vlnách, podá nám ruku a zachrání nás, dáváje nám jíti po hřebenech vln; vždy vyhojí naše choroby a vrátí světlo našim očím; vždy se objeví těm, kteří věří v Něho, zářící a proměněný na hoře Tábor, vykládaje zákon Mojžíšův a řídě nadšení Eliášovo. Zázraky Věčna jsou věčné. Přisvědčiti symbolismu evangelii znamená zvětšovati světlo a vyhlašovati universalitu a bytí. Nikoliv, tyto věci nezašly s Um, kdo je vypravoval, nezajdou nikdy, neboť jsou věčné! Věci, jež umírají, jsou pomíjející případy, avšak věci, které božský genius symbolismem zjevuje, jsou nezměnitelnou pravdou.

Ctěte Otce prvních století, pohleďte na veliké epochy křesťanstva, poslyšte svatého Augustina, toužícího po nekonečnu, a svatého Jeronýma, snícího o nebesích v době, kdy římské císařství se kácelo; poslyšte výmluvnost svatého Jana Zlatoústého a svatého Ambrože, a pak pohlédněte sem, na ty žvanivé spiritisty pana Homeho anebo na panteistické výpotky Allana Kardeca a znechucení se útrpně usmějete.

Jakže, smrt by měla býti jen hořkým zklamáním? Skutečností druhého života měly by býti výsměchem našim nadějím, které chováme zde, na zemi? Opravdový ráj měl by býti méně zářící než ráj Dantův a skutečné peklo strašlivější, nežli jeho peklo? Jak, odtělesnění duchové se procházejí jako duchové Swedenborgovi s kloboukem na hlavě a přicházejí posednouti živé, dávajíce jim psáti hlouposti? Cožpak nevidíte, že peklo středověku se všemi svými hrůzami jest lepší než tento směšný úpa-

dek duší? Existuje-li Bůh schopný mne mučiti, tedy mne trápí, nečiní však ze mne idiota! Dal bych raději přednost ďáblu s jeho rohami než čeládce Viktora Sardoua, složené z notových klíčů a škrabáček, těmto ideálním květům, vylíhnutým pod tužkou media, které se podobají vředům malomocenství mikroskopicky zvětšeným. Probud'te se, ubozí spiritisté, což necítíte, že strašlivě sníte?

Část druhá

Duchové hypotetičtí

aneb

Kabbalistické teorie o andělich,
démonech a duších zemřelých

Věci, které naše věda v tomto životě nemůže pochopiti, nutno při rozumování pokládati za hypotézy. Lidstvo nemůže ničeho věděti o nadlidském, poněvadž nadlidské jest to, co přesahuje mysl člověka; rozkladné jevy, které provázejí smrt, zdají se protestovati ve jménu vědy proti nutnosti víry v jiný život, jež zrodila tolik snů. Avšak věda musí také uvažovati, že příroda nevytvářející ničeho neúčinně, nedává bytostem potřeb, jež by nemohly býti uspokojeny. Věda pak, i když je nucena vzdáti se svého soudu, má alespoň při nejmenším předpokládati věci, jichž nemůže poznati a nemá pochybovati o pokračování života po smrti; neboť ze všeho, co lze poznati z velikého díla přírody, která podle Herma nikdy nečiní skoků, nic není prudce přerušováno.

O věcech, jež bytují na druhém břehu tohoto života, může býti uvažováno dvěma způsoby, a to pomocí analogie aneb pomocí extatické intuice, jinými slovy pomocí rozumu, aneb šílenství.

Židovští mudrci vyvolili rozum a zanechali nám svoje velkolepé hypotézy v knihách, dnes již zcela zapomenutých. Avšak studujeme-li je, porozumíme, že naše víra jest pouze jejich nepatrným zlomkem a že zdánlivá nesmyslnost našich dogmat zmizí, jakmile je vysvětlíme a doplníme mohutnými důvody těchto starých mistrů. Žasneme, nalézáme-li v nich skutečněny a filosoficky definovány všechny nejkrásnější a nejvelkolepější touhy naší moderní poesie. Goethe studoval Kabbalu a epejea o Faustovi pramení z nauk Zoharu, a zdá se, že Swedenborg, Saint-Simon a Fourier tušili kabbalistic-kou, božskou syntézu přes stíny a vidění svých těžkých snů, blíže či vzdáleněji, podle rozličné povahy těchto snů. Tato syntéza jest vskutku nejdokonalejší a nejkrásnější, jakou kdy lidský duch vydal.

Knihy, které podle kabbalistů jednájí o duchách, jsou Pneumatica kabbalistica, jež se nachází v díle Kabbala denudata od barona z Rosenrothu, Liber de revolutionibus animarum od Izáka Lorjy, Sefer Drušim, kniha Mojžíše Kordovera a jiné již méně slavné. Podáváme zde nikoliv snad jejich výtah, nýbrž jakousi kvintesenci. Připojili jsme k nim 38 kabbalistických dogmat, tak jak se nalézají ve sbírce kabbalistů, kterou uveřejnil Pistorius. Tato dogmata shrnují téměř všechnu vědu a jestliže jsme k nim připojili jen krátké vysvětlení, činili jsme tak jen proto, poněvadž již naše předešlá díla odhalují vědu, již projevem jsou tato dogmata.

Kapitola 1.

Jednota a vzájemnost duchů.

Podle kabbalistů Bůh stvořil od věků Velikého Adama, dokonalého a všeobecného člověka, jenž obsahuje v sobě spojeny všechny duchy a všechny duše.

Duchové žijí tedy najednou dvěma životy, jedním obecným, jenž jest společný všem, a druhým, jenž jest zvláštní a jim vlastní.

Solidarita a vzájemnost duchů záleží tedy v tom, že ve skutečnosti žijí jedni v druhých, ozáření světlem jednoho a zasažení všichni stínem jednoho samotného.

Veliký Adam byl zobrazován stromem života, jenž se prostírá nad zemí svými větvemi a v zemi svými kořeny. Lidstvo jest peň, větve rozmanité rasy a listy nespočetní jednotlivci.

Každý list má svůj tvar, svůj vlastní život a svoji část mízy; nemůže však žíti než větví, tak jako větev může žíti jen pněm.

Hříšní lidé jsou uschlými listy a odumřelou kůrou stromu. Padají, rozkládají se a mění se v hnilobu, jež se vrací opět kořeny ke stromu.

Kabbalisté srovnávají ještě hříšníky aneb zavržené s výměty velkého těla lidstva.

Tyto výměty tvoří hnojivo zemi, která vydává plody, aby vyživovala těla; tímto způsobem vrací se smrt znova do života a samotné zlo mění se v obnovení a výživu dobra.

Smrt proto neexistuje a člověk nikdy neopouští obecný život. Ti, které nazýváme mrtvými, žijí dosud v nás a my žijeme v nich; dlí na zemi, poněvadž i my jsme zde, a my dlíme v nebi, poněvadž v něm jsou oni.

Čím více žijeme v jiných, tím méně jest se nám obávati smrti. Náš život po smrti se prodlužuje na zemi v těch, které jsme milovali a my můžeme s nebe věnovati jejich životu mír a jas.

Obcování duchů nebe a země a země a nebe se děje přirozeně, beze zmatku a bez přetržení. Universální inteligence jest jako světlo slunce, které spočívá najednou na všech hvězdách a které hvězdy vrací, aby ozařovaly v noci sebe navzájem.

Svatí a andělé nepotřebují slov, ani hluku, aby dali o sobě vědět. Myslí našimi myšlenkami a milují našimi srdci.

Sugerují nám dobro, které neměli čas vykonati a my je konáme za ně, oni vlastní je v nás a my s nimi jsme účastni odměny, neboť odměna duchů se zvětšuje, činí více se jí kdo účastní. To, co dáváme jinému, dáváme dvakrát sobě.

Svatí trpí a pracují v nás. Nemohou býti šťastní, dokud celé lidstvo nebude šťastno, poněvadž tvoří část nedělitelného lidstva.

Lidstvo má v nebi hlavu, která tvoří plány a která se usmívá, na zemi pak tělo, které pracuje a trpí, a v pekle — které našim mudrcům jest pouze očištěm — pak má nohy, které jsou spoutané a které hoří.

Tedy hlava těla, jehož nohy hoří, může se usmívati jen silou odvahy, resignace a naděje; hlava se nemůže radovati, když nohy trpí.

Jsme všichni částí stejného těla a člověk, který chce škoditi a ničiti druhé, podobá se žárlivé pravé ruce, která chce utnouti ruku levou.

Kdo zabíjí, sebe zabíjí, kdo páchá křivdu, sobě ukřivďuje, kdo spílá, sobě spílá, kdo zraňuje, sebe zraňuje, neboť druzí jsou v nás a my jsme v nich.

Boháči se nudí, nenávidí se mezi sebou a jsou otráveni životem; jejich bohatství je mučí a poníží, poněvadž existují chudí, kteří nemají chleba. Muka bohatých jsou hrůzy chudých, kteří trpí v nich. Bůh vykonává svoji spravedlnost pomocí přírody a svoje milosrdenství prostřednictvím svých vyvolených.

Dáš-li do ohně ruku, příroda tě nemilosrdně spálí; avšak lidumilný člověk může tě vykoupiti a vyhojiti tvou ránu.

Zákon je nezměnitelný, láska však nezná hranic.

Zákon odsuzuje, avšak láska odpouští. Propast nevydá kořist, spadl-li někdo neopatrně do ní, avšak jest možno hoditi zřícenému záchranné lano.

Kapitola 2.

Proměny duchů aneb tajemství smrti.

Když člověk usíná posledním spánkem, dříve než se probudí na druhé straně života, upadá nejdříve do jakéhosi snu.

Každý pak vidí v krásném snu aneb v hrozném vidění nebe či peklo, ve které věřil za své smrtelné existence.

A tato vidění pekla bývají příčinou, proč duše často násilně se vrhají zpět do života, který chtěly opustiti, a že mrtví, kteří byli již pohřbeni, se probouzejí ve hrobech k životu.

Duše neodvažuje se již smrti a vši silou se namáhá, aby jakýmkoliv způsobem zachránila život ve slupce své mrtvoly.

Ve svém snu vdechuje fluidické výpary živých a proměňuje je v tělo, jehož vlasy rostou jako jedovaté byliny a jehož krev zbavuje rty.

Takové mrtvoly se stávají upíry; žijí, jsou zachovány jakousi posmrtnou nemocí, která má svoje krise jako jiné choroby a která končí strašlivými konvulsemi, ve kterých upír v touze zničili sebe sama, užírá si ruce a údy.

Osoby, mající noční můry, mohou si učiniti představu o hrůzách pekelných vidění. Takováto vidění jsou trestem zvrhlé víry a postihují téměř vždy pověřivé a fanatické askety: imaginace jejich jest tvořena mukami a tyto obludy se objevují duši v deliriu, následujícím po smrti v realitě přímo úžasné, krouží kolem ní, útočí na ni, vrhají se na ni, chtějí ji pohltnouti.

Moudrý však prožívá šťastná vidění, domnívá se viděti, že mu přicházejí s úsměvem vstříc jeho přátelé z druhého břehu. Avšak to vše, jak jsme již řekli, jest pouhý sen a duše ve svých proměnách neprodlévá.

Neboť změnila svoje prostředí, dlí nad ovzduším, které se pod ní upevnilo a její obal stal se velmi jemným. Tento obal nebo schrána jest jen tak těžký, aby se duše mohla vznést do své nové úrovně; její vůle stoupá a šíří se v prostoru jako paprsek.

Avšak vlákna její sympatie dotýkají se vždy země, na které žila a jimi také pociťuje, že nyní žije plněji než dříve, neboť tělo, které isolovalo duši, jest zničeno; duše má nyní vědomí universálního života a tímto vědomím účastní se radostí a utrpení všech lidí.

Vidí Boha takovým, jakým jest, to jest všudypřítomného v nekonečné přesnosti přírodních zákonů, ve spravedlnosti nade vším vítězíci a v nekonečné lásce, která je obecenstvím vyvolených. Řekli jsme, že také trpí, ale při tom doufá, poněvadž miluje a je šťastna v tomto utrpení. Pokojně požívá sladkosti oběti a obětuje vždy se slavnými účastníky velikého, věčného vítězství.

Duchové stvoření k obrazu a podobenství Boha jsou stvořiteli jako On sám, avšak stejně jako On, mohou tvořiti jen své obrazy. Smělé a zvrhlé vůle tvoří larvy a fantomy, neboť imaginace může tvořiti vzdušné a elektromagnetické shluky, které vyzařují myšlenkami a všemi omyly člověka neb okruhu lidí vrhajícího je do světa. Tyto zplozeniny perversních potratů vysilují rozum a život těch, kteří jim dávají vznik; prozrazují se všeobecně hlouposti a zlovolností, neboť jsou neblahé plody zvrhlé vůle.

Ti, kteří nezdokonalili svojí inteligenci za své pozemské existence, dlí po své smrti ve stavu tuposti a ztrnulosti, plného neklidu a strachu: namáhají se, aby udrželi vědomí sama sebe, nacházejí se však v prázdnu a temnotách, nemohou ani vystoupiti, ani sestoupiti, jsouce neschopni styku ani s nebem, ani se zemí. Jsou ponenáhu z tohoto stavu vytlačováni vyvolenými, kteří je poučují, těší a osvěćují, aby mohli býti připuštěni k novým zkouškám, jichž povaha a podstata jest nám neznáma; jest však nemožno, aby se tentýž člověk narodil po druhé na téže zemi. List spadlý jednou se stromu, nikdy se již nevrátí zpět na větev. Z kukly se stává motýl, avšak motýl již se nikdy nestane kuklou. Příroda uzavírá své brány za odcházejícími a nutí život vždy jen do předu. Tentýž kus chleba nemůže býti sněden a stráven dvakrát. Tvary odcházejí, avšak myšlenka trvá a nepřebírá již nikdy to, čeho jednou použila.

Kapitola 3.

Hierarchie a třídění duchů.

Existují duchové řádu vysokých, nízkých a také středních.

V řádu duchů vysokých možno rozeznávati duchy nejvýše vysoké, méně vysoké a ty, kteří tvoří mezi těmito střed.

Totéž lze činiti u duchů řádu středního a nízkého.

Tím vznikají nám tři třídy a devět kategorií duchů.

Z této lidsky přirozené hierarchie možno souditi analogií na tři druhy a devět kůrů andělských a obráceně na tři kruhy aneb devět stupňů duchů pekelných.

Uvádíme, co praví prastaré Klíčky Šalamounovy, po prvé z hebrejštiny přeložené:

„Nuže, dávám ti klíč k vládě na duchy.

Tento klíč je stejný jako klíč tajemných čísel Jeciry.

Duchové jsou ovládáni přirozenou a universální hierarchií věcí.

Tři vládnou třem prostřednictvím trojice..

Jsou duchové výšin, hlubin a úrovní středních; a jestliže obrátíme svatý žebřík, jestliže sestupujeme místo abychom vystupovali, nalézáme proti hierarchii slupek aneb duchů mrtvých.

Věť však, že knížata nebe, ctnosti a síly nejsou osobnostmi, nýbrž hodnotami.

Jsou to stupně svatého žebříku podél něhož vystupují a sestupují duchové.

Michael, Gabriel, Rafael a ostatní nejsou jmény, nýbrž tituly.

První z čísel jest jednička.

První z duchovních, božských stvoření zvaných Sefiroty, jest Keter aneb Koruna. První kategorie duchů jest ona, zvaná Hajoth Hakkadoš aneb inteligence božského Tetragramu, jehož jednotlivá písmena jsou symbolisována v prorocství Ezechielově tajemnými zvířaty.

Jejich království je říše jednoty a syntézy.

Odpovídají inteligenci.

Opakem jejich jsou Thamielové aneb dvojhlaví démoni vzpoury a anarchie, jichž dva vládci jsou v neustálém vzájemném sporu a nazývají se Satan a Moloch.

Druhé číslo jest dvojka, druhá sefira Chocmah aneb moudrost.

Duchové moudrosti jsou Ofanim, kteréžto jméno znamená kola, poněvadž všechno dění nebes děje se v nesmírných kruzích posázených hvězdami. Jejich říše je království harmonie. Odpovídají rozumu.

Opakem jich jsou Chaigidelové, aneb slupky, zjevující se v materialisujících se a šalebných zjeveních. Jejich vládce, aneb spíše vůdce, neboť zlí duchové neposlouchají nikoho, jest Beelzebub, kteréžto jméno znamená boha much, poněvadž mouchy krouží kolem rozkládajících se mrtvol.

Třetím číslem je trojka.

Třetí sefira jest Binah, aneb inteligence.

Duchové Binahu jsou Aralimové, aneb síly.

Jejich království jest říše ideí; odpovídají činnosti a energii myšlenky.

Opakem jich jsou Satarielové, aneb lenoši, démoni nesmyslu duševní nečinnosti a tajemství.

Vůdce jejich je Lucifug, zvaný špatně a nesmyslně Lucifer, tak jako Eumenidy, to jest furie, byly zvané v řečtině Milostné.

Čtvrtým číslem jest čtverka; čtvrtá sefira jest Gédulah aneb Chesed, nádhera aneb dobro.

Duchové Gedulahu jsou Hašmalimové aneb zářící.

Jejich říše jest království dobra, odpovídají imaginaci.

Opakem jich jsou Gamchicthové aneb rušitelé duší.

Vládce aneb vůdce těchto démonů jest Astaroth aneb Astarté, nečistá Venuše Syřanů, jež jest zobrazována s hlavou osla neb býka a ženskými prsy.

Páté číslo jest pětka, pátá Sefira jest Géburah aneb spravedlnost.

Duchové Geburahu jsou Serafimové aneb Duchové kypící horlivostí a nadšením. Jejich vláda jest stihání zločinů.

Odpovídají schopnosti srovnání a výběru.

Opakem jich jsou Galabové aneb buřiči, geniové vášně a povstání, jichž vládcem jest Asmodeus, zvaný také Černý Samuel.

Šesté číslo jest šestka; šestá sefira jest Tiferet, nejvyšší krása.

Duchové Tiferetu jsou Malachimové aneb králové.

Jejich říše jest království universální harmonie.

Odpovídají soudu.

Opakem jich jsou Tagaririmové aneb svárliví, jichž vládce jest Belfégor.

Sedmé číslo jest sedmice; sedmá sefira jest Necah aneb vítězství; duchové Necahu jsou Elohimové aneb bohové, to jest představitelé Boha.

Jejich říše jest královstvím pokroku a života; odpovídají sensoriu, to jest citlivosti.

Opakem jejich jsou Harab-Sérapelové, aneb krkavci smrti, jichž vládcem je Baal.

Osmé číslo jest osmice; osmá sefira jest Hod aneb věčný řád; duchové Hodu jsou Benielohimové, to jest Synové bohů.

Jejich říše jest království řádu; odpovídají vnitřnímu smyslu; opakem jejich jsou Samaelové aneb hádači, jichž vládce je Adramelech.

Devátým číslem jest devítka; devátá sefira jest Jesod, aneb základní princip.

Duchové Jesodu jsou Cherubínové aneb andělé, síly, jež oplodňují zemi; v hebrejském symbolismu jsou znázorňováni podobou býků.

Jejich říše jest království plodnosti.

Odpovídají pravdivým ideám.

Opakem jich jsou Gamalielové aneb zhýralci, jichž vládkyně je Lilith, démona potratů.

Desáté číslo jest deset; desátá sefira jest Malkuth, aneb království tvarů.

Duchové Malkuthu jsou Išimové aneb mužní; jsou to duše svatých, jichž vládcem jest Mojžíš.¹

Opakem jejich jsou hříšníci, poslouchající Nahemy, démona necudnosti.

Hříšníci jsou symbolisováni pěti prokletými národy, které měl Josue zničit.

Josue aneb Jehošua, spasitel, jest symbol Vykupitelův.

Jeho jméno jest složeno z písmen božského Tetragramatonu, změněného v pentagram přidáním písmena Šin: JOD-HE-ŠIN-VAU-HE.

¹ Nezapomínejme, že toto jsou slova Šalamounova.

Každá písmena tohoto pentagramu představuje sílu, které se protiví jeden z pěti prokletých národů.

Neboť historie národa Božího jest ve skutečnosti alegorickou legendou člověčenstva.

Patero prokletých národů jsou: Amalecité aneb útočníci, Geburimové aneb násilníci, Rafaimové aneb zbabělci, Nefilimové aneb rozkošníci, Anacimové aneb anarchisté.

Anarchisté jsou přemáháni Jodem, žezlem to otcovým.

Násilníci jsou přemáháni Hem, mečem to Michaela, plodem práce a bolesti.

Rozkošníci jsou přemáháni druhým He, to jest bolestným porodem matky.

Zbabělci jsou přemáháni Vauem a útočníci konečně Šinem, to jest ohněm Pána a vyrovnávajícím zákonem spravedlnosti.

Vládcové zvrhlých duchů jsou falešní bohové, které tito uctívají.

Peklo má za zákon pouze osudovost, která trestá zvrhlost a opravuje blud, neboť falešní bohové existují jen ve živých představách svých zbožňovatelů.

Baal, Belfegor, Moloch, Adramelech byly modly Syřanů; byly to modly bez duše, modly zničené, z nichž zbylo jen jméno.

Pravý Bůh přemohl všechny tyto demony tak, jako pravda vítězí nad bludem.

To vše již ustoupilo z vědomí lidstva a války Michaela proti Satanovi jsou jen alegorií pohybu a pokroků duchů.

Đábel jest vždy bohem vzpoury a negace.

Uznávané modloslužebnictví jest vždy jen náboženství své doby.

Zastaralé modloslužebnictví jest svatokrádežnou pověrou.

Panteon módních fantomů jest nebe nevědomců.

Peklo pak jest záliba ve fantomech, které zamítá i samo šílenství.

Avšak to vše existuje jen v imaginaci davu.

Mudrcům jest nebe nejvyšším rozumem a peklo šílenstvím.

Samozřejmě užíváme zde slova nebe pouze ve smyslu mystickém a v tomže smyslu stavíme proti němu slovo peklo.

Tomu, kdo chce evokovati fantomy, postačí pomatenost a šílenství, neboť fantomy jsou zplozeniny opilství a závratě.

Fosfor imaginace, spoutané náladami přepjatých a nemocných nervů, se naplňuje obludami a nesmyslnými viděními.

Tak dochází se k halucinacím, neboť bdění se mění ve spánek stupňovaným užíváním prostředků vydražďujících a narkotik; avšak takové činy jsou zločiny proti přírodě.

Moudrost fantomy zahání a získává nám styk s vysokými duchy porozuměním zákonům přírodním a znalostí posvátných čísel.“

Toto praví král Šalamoun svému synu Robeamovi.

„Pamatuj si, můj synu, že bázeň Adonaje jest počátek moudrosti.

Střež se všech, kdož nemají této moudrosti v bázni Adonaje, jenž ti dá a uchová moji korunu.

Avšak vedením ty sám zvítězíš nad bázní a duchové sestoupí s nebe, aby ti sloužili.

Já, Šalamoun, tvůj otec, král Israelský a Palmyrský, jsem hledal a získal svatou Chocmah, moudrost Adonaje.

Stal jsem se králem veškerých duchů na nebi i na zemi, vládcem obyvatelů vzduchu a duší bytujících v moři, protože jsem nabyt držení klíčů ke skrytým bránám světla.

Vykonat jsem věci veliké silou Šem Hameforaše a 32 cest Jeciry.

Číslo, váha a rozměr určují tvar věcí; podstata jest však jediná a Bůh ji věčně tvoří.

Šťastný, kdo zná písmena a číslice.

Písmena jsou čísly, čísla pak ideami, ideje silami, síly Elohimy. Souhrn Elohimů jest Šém.

Šem jest jedničkou, jeho sloupy dvojkou, jeho síly trojkou, jeho tvar čtyřkou, jeho odraz tvoří osmičku, jež, násobena třemi, stanoví 24 trůnů moudrosti. Na každém trůně spočívá koruna s třemi okrasnými cípy, každý cíp nese jedno jméno a každé jméno jest absolutní ideou. Jest 72 jmen na 24 korunách Šému.

Tato jména napíšeš na 36 talismanů, dvě vždy na každém, po obou stranách.

Tyto talismany rozdělíš ve čtyři řady po devíti, podle počtu písmen Šému.

Nad první řadou napíšeš písmeno Jod, zobrazené planoucí holí Arona, nad druhou písmeno He, zobrazené pohárem Josefovým.

Nad třetí pak Vau, zobrazené mečem Davida, mého otce.
Nad čtvrtou konečné He, zobrazené zlatým penízem.
Třicet šest talismanů bude ti knihou obsahující veškerá tajemství přírody.
Různou kombinací těchto talismanů budeš moci mluvit s genii a anděli.“
Zde končí zlomek Klíčků Šalamounových.

Kapitola 4.

Dogmata kabbaly.

(Jsou obsažena v Pistoriově sbírce kabbalistů.)

1.

Novem sunt hierarchiae.

Devět jest číslo hierarchické.

Výklad jsme podali v předešlé kapitole.

2.

Schema miserirordiam dicit, sed et iudicium.

Jméno Boží znamená milosrdenství, poněvadž chce vysloviti i soud.

Nekonečno vykonávajíc svou moc nad konečným, musí nutně trestati, aby opravovalo, nikoliv aby se mstilo. Síly hříchu neodpovídají silám hříšníka a jestliže by byl trest větší než vina, stal by se trestající katem a opravdovým zločincem, zcela neomluvitelným a hodným věčného zatracení. Trestaný však by byl nekonečností svého trestu povýšen, stal by se bohem, což staří symbolisovali Prométheem, kterého činí nesmrtelným rány způsobené mu supem a jenž má proto zbavili Jupitera trůnu.

3.

Peccatum Adae fuit truncatio Malchuth ab arbore sephirotica.

Hřích Adamův jest Malkuth zřícený ze stromu sefirotického.

Člověk se musil oddělit od Boha, aby měl osobní a neodvislou existenci. Totéž se děje při každém zrození. Dítě, přicházející na svět, jest duchem oddělujícím se od Božího lůna, aby přišel užívat ovoce stromu vědění a těšiti se ze své svobody. Proto mu dává Bůh roucho těla. Svým zrozením jest však již také odsouzen k smrti, neboť zrození jest jeho hřích. Avšak tento hřích ho osvobozuje, neboť nutí Boha, aby přijal zpět člověka a tak se člověk stává skutečným dobyvatelem pravého života, jenž bez svobody není myslitelný.

4.

Cum arbore peccati Deus creavit seculum.

Strom hříchu byl nástrojem stvoření světa.

Lidské vášně pudí člověka k boji života, ale přivádějí ho také k jeho ztrátě, nedovedl-li je přemoci a podmaniti si je. Tak se v něm rodí ctnost, která jest mravní silou, pro kterou jsou pokušení nutností. Neboť síla se projevuje jen tam, kde je odpor. Takto Bůh podle Zoharu učinil do absolutna otvor, aby stvořil relativno. Čas se zdá býti otvorem ve věčnosti a bible praví, že Bůh litoval, že stvořil člověka. Avšak poněvadž litujeme jen svých chyb, jest stvoření jaksi hříchem samého Boha.

5.

Magnus aquillo fons est animarum.

Veliký orel jest pramenem duší.

Život potřebuje tepla. Národové stěhují se ze severu na jih a nečinné duše žízní po činnosti. Hledající činnost přicházejí na svět. V jejich původní nečinnosti jest jim zima, neboť jejich stvoření

jest nedokončené a člověk má spolupracovati na svém stvoření. Bůh stvoření počíná, avšak člověk sám má je dokončiti. Kdyby se neměl ani naroditi, ani zemřít, spal by pohlcen věčností Boha a nestal by se nikdy dobyvatelem své vlastní nesmrtelnosti.

6.

Coelum est Keter.

Nebe jest Keter (Koruna).

Kabbalisté neznají jména, označujícího Nejvyššího Vládce, mluví proto o Koruně, dokazující existenci Krále a praví, že tato Koruna jest nebe.

7.

Animae a tertio lumine ad quartam descendunt, inde ad quintam ascendunt.

Dies unus. Post mortem noctem subintrant.

Duše, dcery třetího světla, sestupují ke světlu čtvrtému a potom vystupují k pátému a to jest den.

Když přichází smrt, nastává noc.

V Bohu, stejně jako v lidstvu, číslo tři vyjadřuje plození a lásku: třetí osobu aneb božský plán chtějí kabbalisté vyjádřiti třetím světlem, z něhož sestupují duše, aby došly ke světlu čtvrtému, které jest elementárním a přírodním životem. Odtud se mají duše pozdvihnouti k pětce, to jest k pentagramatické hvězdě, jež jest symbolem quintesence, vůle usměřující živly. Jsoucnost srovnávají se dnem, po němž následuje noc, aby dala vytušili probuzení po němž následuje nový život.

8.

Sex dies Geneseos sunt sex litterae Bereschith.

Šest dní Genese jest šest písmen tvořící slovo Berešit.

(BETH-REŠ-ALEF-ŠIN-JOD-THAU.)

9.

Paradisus est arbor Sefiricus. In medio magnus Adam est Tiphereth.

Ráj je strom sefir; velký Adam uprostřed je Tifereth.

10.

Quatuor flumina ex uno fonte. In medio unius sunt sex et dat decem.

Čtyři prameny Edenu vycházejí z jednoho, v jehož středu jest jich šest, což činí deset.

Tyto tři články poučují, že historie pozemského ráje jest alegorií. Zemský ráj jest pravdou na zemi. Popis této zahrady, udaný v Bibli, obsahuje posvátná čísla Kabbaly. Historie stvoření světa, předcházející popisu ráje, není kronikou, nýbrž symbolem vyjadřujícím věčné zákony stvoření, jichž souhrn jest obsažen v šesti písmenách hieroglyfického slova BERESIT.

11.

Factum fatum quia fatum verbum est.

Čin jest osudovostí, poněvadž osudovost jest smyslem.

Nejvyšší rozum řídí vše a není v něm osudovostí. Vše co jest, býti má, vše co přichází, má na-dejítí. Dokonaný čin jest neodvolatelný jako osud; ale osud jest úmyslem (důvodem, slovem) Nejvyšší Inteligence.

12.

Portae jubilaeum sunt.

Brány jsou oslavou.

Podle kabbalistů jest 50 bran vědy, to jest všeobecná klasifikace v 5 řadách po 10 zvláštních věd, jež v souhrnu tvoří všeobecnou universální vědu. Když jsme prošli všechny tyto řady, vstupujeme v jubileum, to jest oslavu skutečného vědění, představovanou velkým jubileem, konaným každých padesát let.

13.

Abraham semper vertitur ad austrum.

Abraham vždy se obrací k jižnímu větru.

To jest k větru, jenž přináší déšť. Nauky Abrahamovy, to jest nauky Kabbaly, jsou vždy plodné. Israel jest lid věcných myšlenek a produktivní práce. V utrpení uchovává souhrn pravdy s podivuhodnou trpělivostí, pracuje se vzácnou obratností a s neúnavnou příčinností, neboť národ Boží má dobýti světa.

14.

Per additionem He Abraham genuit.

Připojením He stal se Abraham otcem.

Abraham se jmenoval dříve Abram. Podle Bible Bůh připojil k jeho jménu He, když mu byl oznámil, že bude otcem zástupů.

He jest ženským písmenem božského Tetragramu. Představuje slovo a jeho plodnost, jest hieroglyfickým znamením uskutečnění.

Dogma Abrahamovo jest absolutnem, nikoliv principem, neboť jest v zásadě uskutečňovatelem.

Židé ve svém náboženství nesní, nýbrž myslí. Jejich činnost stále směřuje k množení, jak rodin tak i majetků, které rodiny vydržují a dovolují jim, aby se rozšiřovaly.

15.

Omnes ante Mosem per unieornem prophetaverunt.

Všichni proroci před Mojžíšem prorokovali jen při jednorozci.

To znamená, že viděli jen jednu stranu pravdy. Roh v hebrejském symbolismu představuje moc, zvláště pak moc a sílu myšlenky. Zvířecí jednorozec z pohádky, mající pouze jeden roh uprostřed čela, představuje ideál. Býk nebo cherub jest naproti tomu symbolem síly, kterou je skutečnost. Proto Jupiter, Ammon, Osiris, Isis jsou zobrazováni s dvěma rohy na čele. Proto jest tak zobrazován i Mojžíš; má dva rohy, z nichž jeden jest hlásnicí slova, druhý pak rohem hojnosti.

16.

Vir et femina sunt Tifereth et Malchuth.

Muž a žena jsou krása Boha a jeho království.

Kráska zjevuje Boha. Příroda dokazuje, že je boží dcerou, poněvadž jest krásná. Práví se, že kráska jest lesk pravdy a tento lesk zjasňuje svět a jest smyslem jeho bytí. Tato kráska jest ideálem, ale tento ideál jest pravdivý jen potud, pokud se uskutečňuje. Božský ideál jest jako manžel přírody, působí, že miluje a že se stává matkou.

17.

Copula cum Tiphereth et generatio tua benedicetur.

Oddej se nejvyšší kráse a tvé plody budou požehnané.

Je-li manželství svaté, i potomstvo bude svaté. Děti se rodí neřestné jen tehdy, když byly počaty v hříchu. Nutno povýšiti a zušlechtiti lásku, aby manželství bylo posvěcené. Jestliže se lidé blíží k sobě, následující jen pudu, který mají společný se zvířaty, jejich děti budou zvířaty ve tvaru lidí. Právě manželství spojuje duše, duchy i těla, a děti, které z něho vzejdou, jsou blahoslavené,

18.

Daemon est Deus inversus.

Ďábel jest obrácený Bůh.

Ďábel jest jen protikladem Boha a kdyby měl skutečnou existenci, pak by již Boha nebylo.

Ďábel jest lhář jako jeho otec, pravil Ježíš. Avšak, kdo jest otcem d'ábla? Otcem d'ábla jest lež. Ďábel zamítá to, co Bůh potvrzuje. Z toho nutně plyne, že Bůh zamítá to, co by si d'ábel opovážil tvrditi. Ďábel chce potvrzovati svoji vlastní existenci a Bůh, jenž dává vždy vítězství dobru, věčně Satana popírá.

19.

Duo erunt unum. Quod intra est fiet extra et nox sicut dies illuminabitur.

Dvě stanou se jednotou. Co jest uvnitř bude zevně a noc se zjasní jako den.

Bůh a příroda, autorita a svoboda, víra a rozum, náboženství a věda, jsou odvěkými principy, jež se nepodařilo dosud sloučiti. Přece však existují a poněvadž se nemohou navzájem zničit, jest nutno je usmířiti.

Nutno je usmířiti tak, že se přesně odliši a vyrovnávají jeden druhý. Stín jest nutný světlu, noci označují a vyměřují den. Žena nesmí chtít učiniti ze sebe muže a muž nikdy nesmí vniknouti do království ženina, nýbrž se musí spojit, aby se doplňovali. Čím více žena zůstává ženou, tím více docílí mužovy lásky; čím více jest muž mužem, tím více vzbuzuje u ženy důvěru.

Rozum jest mužem, víra pak ženou.

Muž má ponechati ženě její tajemství, žena má ponechati muži jeho nezávislost, kterou on, v lásce k ní, rád jí obětuje. Otec nikdy nesmí pochybovati o právech ženy ve svém domově a žena nikdy nesmí oslabovati otcovskou vládu muže. Čím více sebe navzájem respektují, tím dokonaleji se spojí. Hle, řešení problému!

20.

Poenitentia non est verbum.

Lítost není čin.

Pravé pokání nezáleží v lítosti a slzách. Pozoruje-li kdo, že činí špatně, má se ihned obrátiti a činiti dobře. Šel-li jsem špatnou cestou, co mi pomůže, když se budu bít v prsa a plakati jako dítě nebo zbabělec? Musím se vrátiti a běžeti, abych nahradil ztracený čas.

21.

Excelsi sunt aqua australis et ignis septentrionalis et praefecti eorum. Sile.

Voda jest vládcem poledne a oheň severu. Mlč o tomto tajemství.

Mlčte, poněvadž mistři tak přikazují. Připojíme k jejich formulí pouze tyto, které ji pomohou vysvětliti:

Harmonie vzniká z analogie protikladů.

Protiklady jsou řízeny protiklady prostřednictvím harmonie.

Král harmonií jest vládcem přírody.

22.

In principio, id est in Chocmah.

Na počátku, to jest moudrostí.

Moudrost jest principem všeho, co věčně bytuje, vše jí počíná a končí a mluví-li Písmo Sváté o počátku, označuje tak Věčnou Moudrost. Na počátku bylo Slovo, to jest ve Věčné Moudrosti bylo Slovo. Předpokládati, že Bůh po věčnosti nečinnosti počal tvořiti, jest předpokládati dva nesmysly: 1. Věčnost, která končí a 2. Boha, jenž se mění. Slovo Berešit, jimž počíná Genese, doslovně znamená v hlavě aneb hlavou, to jest myšlenkou nebo v myšlence, která jest v Bohu Věčnou Moudrostí.

23.

Viae aeternitatis sunt triginta duo.

Dvaatřicet cest vede k Věčnosti.

Těchto 32 cest jest 10 čísel a 22 písmen.

K deseti číslům se vztahují idee, k jednotě bytí, ke dvojce rovnováha, k trojce plození, atd.

Písmena v hebrejštině značí číslice a kombinace písmen udávají kombinace čísel a tedy také ideí, které svou přesností sledují vývin čísel; tím stává se okultní filosofie vědou tak přesnou, že jest ji možno nazvati aritmetikou myšlenky.

Skrytá kniha, shrnující tyto kombinace, jest Tarot, složený z 22 alegorických obrazců písmen a čísel a ze čtyř řad po desíti, jež nesou symboly analogické čtyřem písmenům božského jména v čtyřpísmenném Šému.

Tyto řady mohou býti převedeny každá na devatero; a vskutku existuje pouze devět znaků, neboť desítka jest opakováním jednoty.

Čtyřikrát devět dává třicet šest, číslo Šalamounových talismanů a každý talisman nese dvě tajemná jména, která tvoří sedmdesát dva jmen Šem hamforaše. Pan de Mirville se táže, proč si namlouváme, že Tarot se svými pohanskými obrazci by měl býti Šem Hamforašem rabínů. Nenamlouváme nikomu ničeho! Jsme schopni to dokázati každému, kdo si dá práci, aby tuto věc s námi studoval. Jest pravda, že obrazce pohanské, egyptské atd., nepatří do pravověrného židovství. Tarot existoval v Indii, v Egyptě a dokonce i v Číně, ve stejné době jako u Židů. Zachoval se nám Tarot samaritánský. Myšlenky jsou židovské, symboly však profánní; navazují ale na hieroglyfy Egypta i na mysticismus Indie.

24.

Justi aquae, Deus mare.

Spravedliví jsou vodami. Bůh pak mořem.

Všechny vody plynou k moři a všechny ho dostihují, avšak všechny vody nejsou mořem. Stejně tak duchové míří k Bohu, vrací se k Bohu, avšak nejsou Bohem. Universální duch, živoucí vesmír, modla panteistů není Bohem. Nekonečné bytí s nekonečným životem Boha zjevuje, není však Bohem. I když je Bůh principem bytí a bytostí, nesmí býti ztotožňován ani s bytím, ani s bytostmi. Co jest tedy Bůh? Jest Nepochopitelné, bez kterého ničemu nerozumíme. Víra tvrdí, že jest, aniž by ho viděla, dávajíc tak základ vědě. Jest neviditelné světlo, jehož stínem jest každé světlo viditelné. Lidský genius sní o Něm od věků, ale jest si vědom, že On existuje i mimo jeho sen. Člověk tvoří Boha ke svému vlastnímu obrazu a podobenství, při čemž volá: Stejně tak mne stvořil Bůh. Stejně tak se Bůh učinil člověkem. Stejně tak se člověk stává Bohem. Hledejme Boha v lidstvu a nalezneme lidstvo v Bohu.

25.

Angeli apparentiarum sunt volatiles coeli et animantia.

Ptáci nebeští a zvířena pozemská jsou andělé vnějšího tvaru.

Zvířata jsou nevinná a žijí životem osudovým; jsou otroci nižší a vnější přírody, tak jako andělé jsou služebníky přírody vyšší a božské; jsou analytickými tvary myšlenky, která se syntetisuje v člověku; představují specifikované síly přírodní; přišli na svět před člověkem, aby byli hlasateli příštího příchodu člověka; jsou pomocníky jeho těla, tak jako andělé nebes jsou pomocníky jeho duše. Co jest nahoře jest jako to, co jest dole a to co, jest dole, jest jako to, co jest nahoře. Řád rozděluje harmonii a harmonie vzniká z analogie protikladů.

26.

Litterae nominis sunt Danielis regna.

Písmena Tetragramu jsou království Davidova.

Živočichové Ezechielovi představují síly nebeské a živočichové Danielovi mocnosti země. Jsou čtyři, podle počtu žvlů a světových stran. Eden Mojžíšův, kruhovitý sad, rozdělený na čtyři díly čtyřmi řekami, vytékajícími z jednoho pramene uprostřed zahrady, kruhovitá rovina Ezechielova (circu-

mduxit me in gyro) oživovaná čtyřmi větry a oceán Danielův, jehož kruhovitý obzor jest rozdělen čtyřmi živočichy, jsou symboly téže věci, totiž čtyř hieroglyfických písmen, tvořících jméno JEHOVAH.

27.

Angelus sex alas habens non transformatur.

Šestikřídlý anděl se nemění.

Duch dokonale vyrovnaný se nikdy nemění. Symbolická nebesa odpovídají trojici: nebe božské, nebe filosofické a nebe přírodní. Křídla pravé kontempace, osvětlené myšlenky a vědy tvoří bytí a těchto šest křídel tvoří stálost duchů a brání jejich změnám.

28.

Litterae sunt hieroglyphicae in omnibus.

Posvátná písmena jsou dokonalými hieroglyfy, vyjadřující všechny idee.

Kombinacemi těchto písmen, jež jsou zároveň i čísla, docházíme ke kombinacím vždy nových myšlenek, přesných jako aritmetika; jest to nejpodivuhodnější a nejvyšší moc kabbalistické vědy.

29.

Absconde faciem tuam et ora.

Zahal k modlitbě svoji tvář.

Modlí-li se Židé, mají ve zvyku, aby dosáhli větší soustředěnosti, zahalovati svou hlavu do závoje nazývaného thalith. Pochází z Egypta a podobá se závoji Isidy. Znamená, že svaté věci mají býti skrývány před profánními a že pouze Bohu náleží zkoumati nejtajnější myšlenky lidského

30.

Nulla res spiritualis descendit sine indumento.

Duch sestupuje jen zahalen.

Obal ducha odpovídá prostředí, ve kterém se má pohybovati. Jemnost neb tíže těla dává mu vystupovati nebo sestupovati, a tak duch odkládá schránku, aby vystoupil a přijímá ji, aby sestoupil. Tak jako bychom nemohli žítí ve vodě, tak duch, zbavený pozemského těla, by nemohl žítí v našem ovzduší, což jsme již řekli a znovu opakujeme.

31.

Extrinsecus timor est inferior amore, sed intrinsecus superior.

Exoterně jest bázeň nižší než láska, avšak esoterně láska jest nižší bázni.

Jest dvojitá bázeň, bázeň pramenící ze zájmu a bázeň nemající zájmů; je to bázeň před trestem a bázeň před hříchem.

Bázeň přede zlem jest tedy láska k spravedlnosti, čistá a jiných zájmů nemající, ušlechtilejší než láska, mající zájem na dobro jen proto, poněvadž dobro jest odměňováno.

32.

Nasus discernit proprietates.

Nos rozlišuje vlastnosti.

V symbolismu Zoharu Boží trpělivost jest znázorněna délkou nosu, jež jest připisována alegorickému obrazu božímu. Lidstvo pak jest představováno s nosem krátkým, poněvadž málo chápe a snadno se vzrušuje. V lidové mluvě míti nos znamená býti schopen jemnosti v úsudku a taktu v chování. Čich psa jest jistým druhem věštění, předvídavost jest jistým druhem tušení.

33.

Anima bona, anima nova filia Orientis.

Dobrá duše jest duše nová, přicházející z Východu.

Je dvojí druh dobra: původní, které jest nevinností a získané, které je ctností. Nová duše, dcera Východu, jest čistá jako rodící se den, ale musí projít zkouškou, aby její čistota se zkalila, načež se musí očistiti obětí. Děje se však tento pochod v jednom nebo ve více vtěleních? Tato otázka jest velmi nesnadná. Řekli jsme, proč se nám zdají postupná vtělení nemožná; připojme, že kabbalisté prvního řádu je nikdy nepřipouštěli. Místo znovuvtělení připouštějí tak zvaný embrionát, to jest intimní spojení dvou duší, z nichž jedna již z tohoto světa odešla, zatím co druhá ještě na zemi žije; zemřelá duše má ještě povinnost dokonati na zemi své dílo a činí tak prostřednictvím duše na zemi žijící. Tímto výkladem jest možno, aby osobnost byla nedotčena a Eliáš může ožiti ve svatém Janu Křtiteli, aniž by přestal býti Eliášem, aby Mojžíš a Eliáš se zjevili na Táboru jako družina Ježíše Krista; avšak říci, že Ježíš byl znovuvtělením Mojžíše, znamená popírati osobnost Mojžíšovu aneb Ježíšovu.

34.

Anima plena superiori conjungitur.

Dokonalá duše spojuje se s duší vyššího řádu.

Duše se spojují myšlenkou a láskou bez ohledu na prostor. Mohou si navzájem nejen odpovídati, ale přímo se jedny v druhých zpřítomniti od slunce k slunci, z jednoho vesmíru do vesmíru druhého. Tímto způsobem se dokonávají, podle rabínů, fenomény embrionátu a protektorátu duší. Řekli jsme již, co jest míněno slovem embrionát; protektorát jest ochrana duše osvobozené, poskytovaná duši trpící, nanebevzetí ducha bojujícího duchem oslaveným a vítězným; jinými slovy jest to ochrana svatého ducha, jenž se činí andělem strážným ducha spravedlivého. Tyto hypotézy jsou krásné a utěšující; to jest vše co o nich můžeme říci. Tyto hypotézy vyplývají z dogmatu o solidaritě duší plynoucí z jejich stvoření a z jejich kolektivní jsoucnosti.

35.

Post deos rex verus regnabit super terram.

Až nebude již falešných bohů, bude vládnouti zemi pravý král.

Modloslužebnictví jest neomezeným despotismem a králové tohoto světa jsou vytvořeni k obrazů bohů, které vyzývá země Bůh, který trestá nekonečně konečné bytosti, když je byl stvořil slabými a když jim uložil zákon odporující všem sklonům jejich přirozenosti, aniž by však ještě tento zákon jasně všem prohlásil, takový bůh skutečně autorisuje všechna barbarství samovládců. Až lidé pochopí, že Bůh je spravedlivý, budou míti také spravedlivé krále. Víra podmiňuje smýšlení a smýšlení posvěcuje moc. Božské právo Ludvíka XI., zcela odpovídalo bohu Dominika a Pia V. Moderní humanitou a civilizací snad dospějeme k Bohu Fenelona a svatého Vincence z Pauly. Když člověk pokračuje, kráčí s ním jeho Bůh; když se zušlechťuje člověk, také jeho Bůh stává se vznešenějším. Ideál, jaký si činí svět, vrací se do světa. Lesk lidské myšlenky se upevňuje v božské objektivitě a zrcadlí se v lidstvu; neboť v této objektivitě odrážejí se všechny věci. Zrcadlo světa ideálů se stává světlem skutečného světa. Mravy se tvoří podle věr a politika jest výsledkem mravů.

36.

Linea viridis gyrat universa.

Zelená linie krouží kolem všech věcí.

Kabbalisté ve svých pantaklech zobrazují božskou korunu zelenou čarou, která obklopuje všechny věci. Zelená barva jest výsledkem dvou hlavních barev spektra, žluté a modré: postavy Elohimů aneb mohutných sil se syntetisují a spojují v Bohu.

37.

Amen est influxus numerationum.

Amen jest výsledek čísel.

Slovo amen, jež končí modlitby, jest tvrzení ducha a přimknutí srdce. Jest tedy nutno, nemá-li toto slovo býti rouháním, aby modlitba byla rozumná. Toto slovo jest jakousi mentální signaturou;

tímto slovem věřící potvrzuje svou víru a činí se obrazem své modlitby. Amen, jest přijetí smlouvy uzavřené mezi Bohem a člověkem. Běda tomu, kdo špatně tuto smlouvu uzavírá, neboť bude považován za podvodníka! Vysloviti slovo amen, když jsme byli formulovali lež, znamená zasvětit svou duši lži, zosobněnou Satanem. Říci amen potom, když jsme vyslovili pravdu, znamená učiniti spojenectví s Bohem.

Část třetí

Domnělí duchové

aneb

fantomy

Vidění, evokace, fenomény, nekromantie od starověku až po naše časy.

Kapitola 1.

Duchové v bibli. — Duch Elifasův a stín Samuelův evokovaný věštkyní Endorskou.

V den, kdy bude pochopena bible, pozná svět, jaké poklady prvotní vědy jsou ukryty v množství biblických symbolů. Sezná se, že na příklad Genese není jen dějinami vzniku jednoho světa, nýbrž že vykládá věčné zákony řídící ustavičné tvoření a neustálou obnovu bytostí. Budou rozlušťeny ony hieroglyfy, které Voltaire tak zesměšnil. Pochopeno bude, jak cherub, to jest býk (onen Evropy a Mithry), může s mečem v pěsti stříci brány Zahrady poznání. Nyní jsou ještě tyto alegorie ztajeny a veliké pomníky hieratického starověku stojí zahaleny svou samotou a svým mlčením jako mohutné pyramidy, které vnikají do našeho zraku, neříkajíce nic přesného naší myšlence a o kterých se ani neví, zda jsou pomníky vědy aneb hrobů.

Mezi biblickými knihami jest jedna, která nás přímo drtí velkolepostí svého básnického tvaru a svými zádumčivými hlubinami; jest to kniha Jobova, snad nejstarší, avšak jistě nejzajímavější souhrn filosofického a magického dogmatu starého zasvěcení, jenž se nám zachoval.

Tato kniha vykládá původ a smysl zla, poučuje o účelu lidského života a o jeho strastech, jest legendou o utrpení. Alegorie jest průhledná, jména osob neoznačují individua, nýbrž typy. Job, jehož jméno znamená „trpící“, je ve svém neštěstí navštíven třemi falešnými přáteli, kteří pod záminkou potěchy, ho ještě více zarmucují u trápí. První z nich jest Elifas, horlilatel pro Boha, puritán tehdejších dob. Druhý je Boldát, milovník starých názorů. Třetí je Zofar, temný a zlomyslný filosof. Přicházejí navštívit Joba do země Hus, kteréžto jméno znamená „radu“ a s divokou neviností hlupáků spojují své snahy, aby ho dohnali k zoufalství.

První mluvčí je Elifas a poněvadž představuje pyšnou lehkověrnost, podporuje svou řeč svědectvím ducha.

Někdo, praví, mu řekl, někdo neznámý, jehož tvář neviděl, při čemž se však chvěl leknutím a vlasy jeho těla se ježily, neboť cítil mimo sebe vanouti stín, jenž mu šeptal nezřetelná slova. Pozorně napnul sluch, aby lépe sebral přetržená vlákna tohoto šepotu. Hle, medium starých dnů! Při čtení tohoto místa jest zřejmé, že autor knihy Job výborně znal genia visionářů a podstatný charakter vidění.

Kniha Job jest připisována Mojžíšovi, ne zcela bezdůvodně, neboť krása této básně se zcela vyrovná hymnům velikého proroka židovského; nacházíme v ní stejnou mohutnost obrazů. Avšak ať již autorem knihy jest Mojžíš či nikoliv, jisto jest, že tato posvátná kniha jest dílem velikého zasvěcence, neboť nejvyšší věda se v ní spojuje s nejvyššími nadějemi víry.

Jest nutno bedlivě studovati slova tohoto díla. Poznamenejme nejdříve, že člověk mající vidění, visionář, a jak se mu dnes říká, medium, jest ze všech třech přátel Jobových nejsmutnější a nejzoufalejší. Jeho nauky působí pochybnost o ctnosti a vedou k nicotě aneb k peklu většinu lidí. Kdo mu vnuknul tato zoufalá dogmata? Duch, jehož nezná, avšak jehož noční hrůzy sbírá a komentuje slovy. Vypravuje toto:

„Tajemné slovo bylo mi řečeno a můj sluch skrytě postřehl přervané nitky jeho šepotu.

V hrůze nočního vidění, v okamžiku, kdy spánek se zmocňuje člověka, pojala mne hrůza a úzkost a všechny kosti ztuhly zděšením.

A když duch krácel mimo mne, všechny vlasy mého těla se zježily.

Někdo byl zde, jehož vzhled jsem nerozlišoval a slyšel jsem jen jakýsi vánek, jenž ke mně promlouval.“

Všimněme si dobře všech okolností: děj se odehrává v okamžiku, kdy noc jest nejhlubší, v hodinu, kdy ticho přírody připravuje duše ke strachu a v okamžiku, kdy bdění se stává pochybným, kdy se duše vznáší v prvních parách spánku a kdy rozum jest již spoután.

Strach, nemající zjevnou příčinu, zmocňuje se visionáře, jeho krev kypí a vrací se k srdci, údy jsou chladné, třese se jako by měl horečku, mrazení probíhá jeho kůží, vlasy a vousy se mu ježí. Nachází se ve stavu předcházejícím halucinace a věří, že vidí nebo cítí ducha.

Fantom se rýsuje nejasně v stínech. Visionář hledá a nechápe tvar této postavy, vnímá ji jako hlas ve svém nitru, jenž se podobá slabému dechu.

Jak dokonale jest popsán tento zcela přirozený jev! Jest to noční můra prvního spánku, jest to projev snilka strachujícího se sama sebe. S hrůzou naslouchá nočním ozvěnám svých vlastních myšlenek a s bolestnou pozorností je formuluje do slov zoufalství.

Praví, že člověk marně se pokouší býti spravedlivým před Bohem, neboť Bůh nalézá zvrácenost i v srdcích svých andělů. Lidstvo se tísní jako dav bez inteligence kolem propasti a musí se zřítiti navždy do zející noci smrti.

Stvoření jest skvrnou v nebesích a Bůh uspišuje jeho pád. Vše žije a zmírá, aniž by došlo k moudrosti.

Stejně tak by noc kázala noci a smrt zvěstovala smrt! Neznámá noční příšera zjevuje jen nevědomost a vydává toho, jenž jí věří, věčným přízrakům. „Ochraňuj nás Pane,“ volá David ve svých žalmech, „před strašlivou věcí, bloudící v nocích!“

Tento větrík, tento chropot, jemuž se naslouchá s hrůzou, tato netvárná příšera nádherně charakterisuje omyl a blud: jest to jen nicota a mlčení, jest to vánek, zdající se mluvit hlubokým hlasem, když zavadí o napjaté záhyby rubáše, jest to vzpomínka, která zhasla v pohyblivé vlně, jest to vpád snu! A člověk, jenž podlehl snu, neví zda sní či bdí; rozumuje ve spánku a když se probudí, mluví jakoby ještě spal.

Jest podivuhodné, jak autor Knihy Jobovy rýsuje pověřivost představovanou Elifasem; jeho věda počíná noční hrůzou a jest také jen děsem a zbabělostí. Jest černá jako noc, slepá a netvárná jako fantom, jest to orgie bláznů, jenž si libuje ve svém šílenství a jenž se těší pochybnostmi a baví se hořkou hrou strhávati jiné v zoufalství.

Všechny zločiny špatně pochopeného náboženství byly vykonány visionáři. Jacques Clement a Ravaiillac obcovali s neznámými stíny a jejich nespavost naslouchala vánkům Elifase. Hlas, jenž praví: „Zab!“ jest tentýž, jenž mluví: Zoufej si a zemři!“ Oba dva vycházejí z hrobu.

Avšak tento hrob jest hrobem našeho rozumu a mrtví se vracejí k nám jen v našich snech. Stav mediomanie jest tedy jen rozpětí snu, jest to somnambulismus s veškerou rozmanitostí svých extasí. Kdo pronikne jevy spánku, porozumí všem tajemstvím spiritismu.

Proto také zákon mosaický, stejně dobrý jako křesťanský, odsuzuje duchy Pythona a všechny, kteří větší pomocí Obu. Vysvětleme tyto výrazy: Python jest slovo užívané hebrejskými vykladači k označení velikého astrálního hada, neintelligentního vitálního ohně, osudného víru fyzického života, jenž obtáčí zemi, kousaje se do svého ocasu a kterého slunce proniká ze všech stran svými šípy, to jest paprsky. Jest to had, který pokoušel Evu a jenž vkládá svoji hlavu pod nohu obrozené ženy, při čemž stále činí úklady její patě. Ob jest pasivním světlem, neboť hebrejští kabbalisté dávali universální podstatě vyvolávající tvoření a vyrovnávající všechny tvary protiváhu dvou sil. Činné světlo nazývá se Od, trpné Ob a vyrovnávané Aor. Od se píše „VAU-DALETH“, což hieroglyficky značí lásku a sílu, Ob „VAU-BETH“, což značí lásku a slabost aneb osudný půvab, Aor pak „ALEF-VAU-REŠ“, což značí princip lásky ohrožující. (Viz v našem díle „Dogma a rituál vysoké magie“ porovnání hebrejských písmen s hieroglyfy a s čísly velikých klíčů samaritánského Tarotu.) Ti, kteří věští pomocí Obu, jsou tedy vykladači osudovosti; všímají-li si osudu, přisvědčují osudové nutnosti. Vydávají se mu na pospas, volí-li jej za nástroj věštby. Dávají tak závdavek smrti, neboť oslabují svou svobodnou vůli. A ti, kteří k takovému věštění pomáhají, podobají se empirikům, prodávajícím veřejně svoje jedy. Není tedy Mojžiš nijak přísný, když podle mravů své země a doby odsuzuje je k smrti.

Rytíř z Reichenbachu nazýváje astrální světlo Odem, objevil jedno z pravých kabbalistických jmen astrálního světla, avšak užil ho nepřesně, neboť je zevšeobecnil. Od jest světlo usměrněné, aneb vlastně řídicí. Jest to astrální světlo povýšené ke stavu světla vítězného. Co se však týče somnambulického fluidu, jest nutno je nazvati Obem, neboť to jest jeho pravé jméno. Nutno chápati, že naši opravdoví somnambulové, nejsou-li řízeni magnetisérem působícím Odem, hádají pomocí Obu, to jest pomocí Pythona, o kterém mluví Písmo Svaté. Ti, kteří si takto počínají, dopouštějí se stejné hlouposti anebo bezbožnosti, jež donutila Saula, když ztratil důvěru v Boha, aby vešel do jeskyně věstkyně Endorské.

Někteří vykladači, mezi které možno počítati i Sv. Methodia, zvaného Eubuliem, biskupa z Tyru na počátku IV. století, nahlízejí na věstkyni Endorskou jako na obratnou intrikánku, klamající důvěřivost israelského krále. Nejdříve dělala, jako by krále neznala, potom, jako kdyby jí byl její démon zjevil pravdu, vrhla se náhle k nohám Saulovým. Tento divadelní kousek se jí podařil. Vzrušený

vladař jí potěšil a ukázal se zcela schopným jí věřit. Rozkázal jí, aby vyvolala Samuela. Věštkyň tedy provedla tisícero konvulsí a pak těžce klesla k zemi. „Co vidíš?“ volal Saul chvěje se. „Vidím bohy, jak vycházejí ze země; vidím vystupovati mocnosti země.“ „Co vidíš ještě?“ „Vidím starce, zahaleného v plášti.“ „To jest Samuel,“ pravil důvěřivý král. Na to čarodějnice, asi přívrženkyňe Davidova, vydala ze svých útroh žalostný hlas. Byl to Samuel, jenž se měl projevit ve spílání a hrozbách. Saul více mrtev než živ, nechtěl již ani pít, ani jíst; byl již předem přemožen. Šel do bitvy jako na popravu. Filištinští obklíčili ho na hoře Gelboe a on místo, aby se bránil, vrhl se na svůj meč. Nezanechal snad u věštkyňe svoji svobodnou vůli a svůj rozum? Byl již králem padlým. Od toho okamžiku byl již neschopen vlády, byl člověkem nehodným vésti muže! Ten, jenž vyslovil trest proti čarodějům a proti těm, kdož se s nimi radí, nebyl králem ani ve své smrti a svou sebevraždou vykonal jen poslední akt spravedlnosti.

Sv. biskup z Tyru praví, že odporuje rozumu domněnka, že by mír hrobu takového Samuela, mohl býti porušován svatokrádežnými evokacemi nějaké zvrhlé ženy. Vzpomenuli jsme již i jině oněch rozhodných slov Evangelia vyslovených v podobenství o špatném boháči: CHAOS MAGNUM FIRMATUM EST. Veliký chaos jest upevněn, takže ti, kteří jsou nahoře, nemohou již sestoupiti dolů. K těmto slovům připojil náš moudrý přítel, politováníhodný pan Louis Lucas, velmi moudrou poznámku. Praví, že příroda otevírá životu všechny svoje brány, pečujíc, aby je opět zavřela za těmi, pro něž není návratu. Pohleďte na svěžest v rostlinách, na výživné šťávy v jádru, vizte krev v žilách; pravidelný pohyb je žene stále kupředu a jakmile prošly svou cestou, roury se zavírají a stahují. Ti, kteří žijí na vyšší sféře, nemohou se zřítiti do sféry naší, tak jako se narozené dítě nemůže již vrátiti do života své matky. Jsme téhož názoru a nevěříme, že duše Samuelova mohla by z jiného světa přijíti na zem znovu prokleti nešťastného Saula. Endorskou věštkyňu považujeme za obdobu Cahagnetových extatiků, jež se ve stavu somnambulismu spojila s temnou duší israelského krále, evokujíc fantomy. V hlubinách svědomí vraha kněží a proroků a nikoliv z hlubin země, vystával krvavý stín Samuelův, a opakovala-li sibylla břichomluvecky kletby a hrozby, pak je četla v myšlenkách samotného Saula, do nichž je napsaly výčitky svědomí.

Kapitola 2.

(Pokračování předešlého.)

Vzkříšení mrtvů. — Syn Sunamity. — Hrob Eliseův.

Starí Židé věřili v nesmrtelnost duše tak jako lidé moderní. Mojžiš však nečiní o tom v Pentateuchu zmínky. Toto dogma bylo vyhrazeno zasvěcencům a abychom vnikli do jeho velkoleposti musíme vstoupiti do svatyně kabbaly. Mojžiš, jehož veliké dílo mělo vzdáliti jeho národ od modloslužby, věděl, že špatně osvícená víra v nesmrtelnost duše vede ke kultu předků a nechtěl, aby se Židé stali Čiňany. Nechtěl, aby národ Abrahamův a Jakubův si odnesl z Egypta fetišismus, nechtěl dáti chrámu Boha živého kryptu zaplněnou mumii. Uchovávaní mrtvol jest ve skutečnosti urážkou přírody, neboť jest to umělé prodlužování smrti. Mojžiš se také bál povzbuditi nekromantii a zdá se, že již ve své době předvídal epidemii mluvících stolků a klepajících duchů.

Jest nebezpečno podněcovati imaginaci davu a pozdější křesťanství tomuto nebezpečí neuniklo. Sen o nebi způsobil přílišné zanedbávání země a nevzpomenulo se na slova Mistra, že Boží vůle má se dít na zemi jako na nebi. Co jest dole jest jako to, co jest nahoře, praví Hermes Trismegistos, a to, co jest nahoře, jest jako to, co jest dole. Vládne-li na zemi barbarství, panuje i barbarství v lidských představách o nebi. Důkazem toho jest fanatismus středověku a bůh inkvisorů.

Náboženství Mojžišovo bylo rozumem bez citu a křesťanství bylo nejdříve citem bez rozumu. Jest nutno však mnoho odpuštění těm, kteří mnoho milovali. Uctívati mrtvé, kteří nám jsou drazí, jest dojistá omyl, avšak jest to neodpustitelný hřích? Ostatně není mrtvých, vše je živé! I naše relikvie, tyto trosky kostí, které nahánějí tolik strachu židovskému puritanismu, jsou jen zlomky mrtvol. Společnou vírou vzkříšené, zrosené sladkými slzami naděje, zahřáté láskou ke všemu, jsou semeny vzkříšení a zárukou věčného života. Kdyby Židé jen poněkud připustili svaté šílenství lásky, přivedli by nás snadno shovívavostí rozumu k přísnému dogmatu.

Víra ve vzkříšení mrtvých jest vírou v nesmrtelnost duše. Židé věřili tedy ve vzkříšení mrtvých. Eliáš vzkřísil syna sarepské vdovy, Eliseus syna Sunamity a mrtvý, který byl náhodou vhozen do

hrobu tohoto proroka, byl vzkříšen stykem s jeho kostmi. Dvě vzkříšení syna vdovina a Sunamitina se poněkud sobě podobají. Ať jest tomu již jakkoliv, jisto jest, že vyprávění o poslednějším zpravuje nás o velmi pozoruhodných podrobnostech magnetické operace. Dítě Sunamity zemřelo návalem krve do mozku, způsobeného slunečním úžehem. Eliseus vzkázal pro svého sluhu Gieza a svěřil mu svoji hůl. „Ty jsi je miloval,“ pravil mu „a ty se ho tedy dotkni!“ Giezi odešel s hůlkou, avšak ať již neobratností anebo nedostatkem víry, nedokázal ničeho a vrátil se bez úspěchu. Eliseus šel tedy sám k dítěti a počal je zahřívati přilehnutím a vdechováním. Přiložil obličej k jeho obličejí, ruce k jeho rukám, nohy k jeho nohám; pak — patrně, aby nabyl sil — přerušil operaci a procházel se po pokoji. Konečně počal znovu svou magickou inkubaci a dítě počalo opět žíti. Tento příběh čteme ve IV. knize královské.

Řekli jsme již v našem díle „Dogma a rituál vysoké magie“, že nepovažujeme vzkříšení za nemožné, není-li ovšem vitální organismus zničen.

Příroda vsutku nečiní nikde skoku a přirozená smrt jest vždy předcházena stavem, který se poněkud podobá letargii. Jest to bezcitnost, kterou veliký náraz anebo magnetismus mocné vůle může přemoci. Tím také jest vysvětlováno vzkříšení onoho mrtvého, vhozeného na kosti Eliseovy.

Tento člověk byl dojisty v onom letargickém stavu, jenž předchází smrti. Nosiči se polekali, vidouce plížiti se hordu pouštních lupičů a hodili mrtvolu náhodou do otevřeného hrobu prorokova, aby ji zachránili před nevěřícími. Duše zemřelého vznášela se nepochybně v nízkých oblastech ovzduší, nejsouc ještě dokonale oddělena od své tělesné schrány. Strach její rodiny sdělil věc sympaticky této duši a ta se ulekla, aby její zbytky nebyly zneuctěny a vrátila se prudce do svého těla, aby je pozdvihla a ochránila. Toto vzkříšení bylo připisováno styku s Eliseovými kostmi a ctění relikvií se datuje od této doby... Jest jisto, že Židé, kteří považují knihu, vypravující tuto historku, za svatou, nejsou nijak oprávněni pohrdati úctou, vzdávanou od katolíků kostím a jiným zbytkům jejich svatých. Proč by na příklad, krev sv. Januaria neměla míti stejnou sílu, jako kosti Eliseovy?

Kapitola 3.

Duchové v Evangeliiu. — Démoni, posedlí a strašidla.

Ježíš nazývá Satana „Knížetem tohoto světa“; jest tedy Satan silou, která vykonává nad světem svoji moc.

Není to však síla duchovní, neboť jinak by vylučovala sílu Boha.

Ježíš pravil, že viděl ho padati s nebe jako pochodeň, nebo ve tvaru pochodně. Jest to tedy hmotná síla analogická elektřině.

Ježíš praví, že Satan jest lhář jako jeho otec, poněvadž otcem Satana jest lež, která zosobňuje omyl.

Používati špatně přírodních sil znamená ploditi d'ábla.

Kdo neuznává Boha, uznává Satana. Ďábel jest bezhlavý panteismus.

Satan jest člověk s hlavou kozla.

Satan jest živočišný pud postavený na místo pořadajícího rozumu.

Jest stínem, jenž popírá tělo.

Jest nádobou, jež popírá hrnčíře.

Jest to strašidlo, jest to absurdum popírající rozum, je to nesmysl víry.

Jest to náhoda, postavená proti řádu; jest to grimasa zneuctující krásu; jest to nicota, pravici; Jsem Bůh.

Satan jest šílenství a posedlí d'áblem jsou šílenci.

Jeden jest němý, druhý trhá své šaty a skrývá se ve hrobech; jeden se vrhá do ohně, druhý do vody, jako by byli stížení monomanií sebevraždy, Co je to všechno? Duševní nemoc a Ježíš připisuje Satanovi, to jest zvrhlé elektřině, většinu nemocí; praví, mluvě o hrbaté, nemocné ženě: „Pohled'te na tuto dceru Abrahamovu, spoutanou Satanem!“ Z toho lze viděti, že jméno Satan jest zde jen zosobněním zla vysloveně fysického. Ostatně had Genese není Satanem Miltona. Posvátný text biblický praví, že tento had bylo zvíře lstivé a lísavé a Bůh je za trest odsoudil plaziti se po břiše a jísti zemi; kterýžto trest nemá v sobě ničeho z tradičních plamenů pekelných. Jest však pravda, že skutečný had a nikoliv alegorický, se již před hříchem Eviným plazil po zemi a že nikdy nejedl zemi. Běží tedy v těchto slovech o alegorii. Tato slova mluví o onom astrálním ohni, které se plazí a svíjí, a onom zemském ohni,

jenž vyživuje fyzický život, dává tak i smrt. Jest to vskutku onen Satan, jenž může činiti staré dcery Abrahama nemocnými a paralytickými. Co se má však souditi o oné legii démonů, kteří vyhnáni z těla posedlého, vyžádali si, aby směli se utéci do stáda vepřů, které se stalo zuřivé a běželo se utopiti do Tiberiadského jezera? Zdaž není to jasné podobenství židovské, jehož účelem jest ukázati, že vepř je zvíře nečisté?

Chápeme-li písmeno takových historek doslova, pak má Voltaire tisíckrát pravdu, že se jim vysmívá. Dlužno věděti, že písmeno zabíjí, duch však oživuje. Neříkáme tím však, že by tato událost sama o sobě byla nemožná. Vzteklna psů se přenáší na lidi, proč by se nemohla vzteklna lidí nebo určitých šilenců přenést na zvířata? Avšak domnívati se, že by svržení andělů, čistí duchové, odsouzení do pekla, nalézali potěšení utápěti se v tělech prasat, že by Spasitel světa, vtělený nejvyšší rozum, souhlasil s tímto ošklivým a směšným činem, to nemůže připustiti ani ten nejprostší rozum. V tomto vyprávění, tak zřejmě pobuřujícím, jest očividně skryt tajemný smysl. Spasitel praví, že nečistý duch z těla vyhnáný, bloudí po místech pustých, nenalézaje klidu; a tu řekne: „Vrátím se do domu, ze kterého jsem vyšel.“ Jde tedy a když nalezne tento dům čistým a vyzdobeným, jde a spolčí se se sedmi jinými duchy, horšími než on sám, a vrátí se, aby se v domě zařídil, a stav nemocného jest horším než dříve. Kdyby nás napadlo vykládati tento symbolický příběh ve smyslu démonomanie, pak Ježíš vyléčením posedlého by způsobil ještě větší zlo, neboť by nemocného vystavil posednutí sedmkrátě krutějším. Avšak zde běží o duševní nemoce, které často posilujeme, chceme-li je léčiti. Jestliže vyženete bláznů z hlavy nějakou jeho ilusí, objeví se v jeho hlavě jiná, sedmkrátě nesmyslnější, než byla prvá. Proto Ježíš skrýval před davem vznešené pravdy své nauky a sděloval je jen v kruhu několika zasvěcenců, zjevuje je v podobenstvích. Obával se nečistého ducha, jenž se zove legií anebo davem. Chci, pravil, aby tento dav, poslouchal, ale nerozuměl, aby se díval nechápaje, neboť se bojím jeho vzpoury. Běda! Předvídal náboženské války, vraždy a hranice; předvídal jak římská říše se bude svíjeti v krvi pronásledování a jak nenávidný fanatismus počene na smrt zbožnost, která se modlí a odpouští. Vyhnal němého démona, to jest ctění model, a viděl, jak přichází sedm démonů tlachavých, sedm hlavních hříchů, opírajících se o učitele Církve. Snad proto chtěl skrývati sama sebe, když byl možná, již řekl příliš mnoho. Proto také když byl dopaden a zapřen svými, tupen a proklet kněžstvem, obžalován u soudců, vydán na pospas řevu divoké chátvy, žádající si jeho smrti, zahalil se do úplného mlčení a neodpovídal Pilátovi a neměl co říci Herodovi; co měl říkati? K čemu by to bylo? Byli nehodní a neschopni mu rozuměti. Konečně, když byl dán jako vyvrhel na pospas nevděčné chátvě, když pozoroval, že umírá na krutém popravišti, neučiniv nic jiného, než, že příliš miloval lidstvo, které zanechal ještě provinilejší a ještě hříšnější, jeho srdce pukalo a zdálo se, že zapochyboval o sobě, když z jeho prsou vyšel strašlivý výkřik: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?

Když dokonal, praví Evangelium, země se třásla, slunce se zatemnělo, opona chrámová se roztrhla ve dvě, skály pukaly, hrobové se otevíraly, mrtví vstávali ze hrobu a objevovali se lidem. Kdybychom chtěli tyto věci bráti do slova, historie jistě by popřela všechny z těchto hrozných úkazů. Zemětřesení by musilo býti všeobecné, a zatmění slunce by musilo býti zcela jinou věcí než pouhou eklipsou. Kteréto skály pukaly? Patrně všechny. Města by tedy se musila proměnit v ssutiny. Tedy byly to jiné skály? Jaké? Proč právě ty a ne jiné? Mrtví vycházeli ze svých hrobů? V jakém stavu? V takovém, v jakém byli? Jako hnijící těla nebo kostry? Nebo snad v nových tělech? Pak by to bylo skutečně opravdové vzkříšení! Avšak Písmo samo nazývá Ježíše Krista prvním zrozenem mezi mrtvými, to jest prvním ze vzkříšených a v této chvíli Ježíš teprve počínal umírat! Písmo zdá se na tomto místě si odporovali samo sobě; nutno tedy naléztí smysl tohoto vyprávění, to je pochopiti je jako alegorii.

Ježíš Kristus vskutku zemřel a starý svět se chvěl; zřícení jeho nestalo se najednou, nýbrž římský obr počínal se již káceti. Opona chrámová se roztrhla, to jest, nejtajnější mystéria židovského náboženství o lidstvu božském anebo o božství lidí byla zjevena. Slunce se zatmělo, to jest kultury starého Orientu, které pokládaly slunce za nejdokonalejší obraz Boha, ztratily svoji moc. Živé slunce vycházelo nad zemí a šířilo své obrozující paprsky a dny duše našly již svoji pochodeň. Skály pukaly, to jest nejtvrďší srdce nemohla již odolávati sladké síle veliké oběti. Hroby se samy od sebe otevíraly, neboť smrti vyklouzly klíče věčných bran. Mrtví vstávali a zdálo se, že jsou předem vzkříšení, poněvadž smrt triumfující nad největší obětí zasazovala smrtelnou ránu samotné smrti, takže nesmrtelnost duše stala se viditelnou již na zemi. Takový jest smysl, pravý smysl, jediný možný a rozumný smysl posvátných slov, uvězněných v písmenech, které tak dětinsky vykládali hloupí teologové středověku.

Nedotýkáme se zjevení Krista samotného, poněvadž tyto věci zcela patří království víry. Pouze poznamenáváme, že tato zjevení nijak nepodporují spiritistické nauky, neboť Kristus se nezjevoval jako mrtvý, nýbrž jako živoucí. Není to duch, jest to tělo z masa a krve, jež se nachází ve středu učedníků. Ježíš vybízí je, aby se do dotkli, žádá si jídla a skutečně jí a pije v jejich středu. Svátý Tomáš se ho dotýká a nachází skutečné, živé tělo. A při tom toto tělo prochází zavřenými dveřmi. To jsou již věci náležející již druhému světu, které nic pozemského nemůže vyložit. Skutečné, žijící tělo, složené z masa a kostí, vyživující se chlebem a medem, přichází a mizí jako zjevení. Běží zde zřejmě o nějaké mysterium. První křesťané, donuceni se skrývat, měli svá podobenství a svůj okultismus. Psali tak, aby jen zasvěcenci mohli pochopit. Vyprávění o zjevení Ježíšově poutníkům do Emaus vrhá jakési světlo do těchto temnot.

Dva učedníci šli do městečka Emaus; byli to učedníci Ježíšovi u rozmlouvali smutně o násilné smrti svého mistra. Neznámý poutník je oslovil a káral jejich smutek; vykládal jim písmo a oni si vzpomněli na slova svého mistra, která pronesl před svou smrtí: „Jste spojeni se mnou tak jako já jsem spojen se svým Otcem? Ten kdo vidí mne, vidí Otce, a ten kdo uvidí vás, uvidí mne. Kdo vás poslouchá, mne poslouchá, a když budete dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, budu uprostřed vás.“

Takto mluvíce, přišli do hostince a poutník vzal chléb, požehnal jej a rozděloval, tak, jak činil Ježíš Kristus při poslední večeři; tu otevřely se oči dvou učedníků a poznali podle jeho slov, že Ježíš Kristus je skutečně přítomen mezi nimi; pochopili, že vstal z mrtvých a že je vždy viditelný mezi svými, že jest vždy přítomný ve své Církvi. Přijímali tedy z rukou Ježíše Krista a po přijímání již ho neviděli. Zde jest vyjádřeno se vši zdržlivostí a skrytým způsobem veškeré tajemství kněžství. Kněz, jenž slouží mši svatou, jest skutečně Ježíšem Kristem víře přítomných a dokazuje to tím, že posvátná slova, která kněz vyslovuje, nezní: „Toto jest tělo Kristovo,“ nýbrž tak, jak je proslavil Mistr: „Toto jest tělo mé.“ Věřící tedy nevidí již kněze, vidí Ježíše Krista, jak mu podává své tělo a v pravdě přijímá svaté tělo Ježíše Krista; avšak po oběti, Ježíš mizí a od oltáře, když byl zcela pokorně odříkal veršiky svého Te Deum, vrací se do sakristie již jen dobrý farář.

V chrámu Saint-Gervais v Paříži lze viděti fresku Gigouxovu, která podivuhodně představuje tajemství vzkříšení Spasitele. Není to hřmící úder, není to náhrobek svítící do středu zděšených vojáků, jest to hrob, který se otevírá sám sebou, jest to světlo, které se rozvíjí jako jitřní květ, sladší než svítání, avšak dosti silné, aby živě ozářilo účastníky této scény. Kristus nemizí, kráčí vpřed v klidu věčného míru. Jeho gesto poučuje o božských věcech, jeho svatozář se rozšiřuje v duhových odstínech a kolem něho se rozvinují nová nebesa. Stráže nejsou poděšeny, ani vrženy na zem, nýbrž sedí tiše jako očarovány úžasem plným obdivu a snad i odvážnou nadějí, že snad i pro ně, ubohé žoldnéře římského světa, přichází Vykupitel zničit smrt. Vše jest klidné v tomto obraze a malíř dosahuje nejhlubších účinků těmi nejprostšími prostředky. Kdo tento obraz viděl, bude ho stále viděti ve své vzpomínce a mimovolně bude o něm přemýšlet s citem, jenž se nikdy neunaví. Tento cit je vytržením myšlenky, obdobné extasi srdce. Umění vždy zjevuje pokrok. Toho, co filosofie neumí nebo si neodvážá ještě vysloviti, dosahuje umělec a dává nám již dnes předem tušiti, co jednoho dne budeme věděti.

Kapitola 4.

Příběh svatého Spiridiona a jeho dcery Ireny.

Uprostřed IV. století žil v Tremithontu na ostrově Kypru svátý biskup Spiridion, jeden z otců nicejského koncilu. Byl to jemný a ctihodný stařec, chudý jako Kristus, kající jako asketa a milosrdný jako apoštol. Byl ženat a jeho umírající žena mu zanechala dceru Irenu, jež zasvětila svojí duši modlitbě a své tělo panenství. Bydlila s otcem v malé chatrči obklopené zahrádkou, kterou si biskup vypěstoval.

Byl rádcem celého kraje a Irena jeho prozřetelností; starala se o nemocně, navštěvovala chudé, dodávajíc jim odvalu a almužny ze všech pokladu svého srdce. Modlila se, postila se a bděla, a jejího zdraví ubývalo, čím více se její duše vzdalovala země.

Po svém východu z katakomb, křesťanská církev zahalená Konstantinovým purpurem, zdála se býti zasažena oním zlem, jež zachvátilo Herakla, když byl oblékl krvavé roucho Dejaneiry; rozpadala se a útočný arianismus a bouřlivá pravověrnost jí trhaly na cáry. Lstivý a ukrutný Konstans chtěl osvěžití krví své rodiny purpur pláště Konstantinova. Julian studoval filosofii v Athénách a uprostřed bíd-

ných hádek teologů u retorů, nechtěl se vzdát osudu, ač předvídal pád říše; snil o ctnostech jiné doby a ve smutku opuštěných chrámů plakal, vzpomínaje na slávu starých bohů.

Ve skutečnosti však křesťanství odsoudilo starý svět ke smrti a vyrábělo svaté bez zušlechtění veřejných mravů; hniloba pokračovala, aby bylo učiněno místo novému životu. Časná církev měla již strašlivé biskupy, jako byl Jiří Kappadocký, svatí věřili více než kdy jindy v blízký konec světa a prchali do pouští. Spiridion a jeho dcera byli askety jako svatý Pavel Poustevník a svatý Antonín, avšak chápali, že všechen božský život sídlí v duchu lásky k bližnímu. Zůstal tedy Spiridion na svém místě a abychom našim čtenářům ukázali, jak rozuměl lásce, budeme vypravovati anekdotu z jeho života.

Bylo to na konci půstu, který konal Spiridion; chudobná jídla svatého čtyřicetidenní chýlila se ke konci, byl již Velký Pátek. Spiridion prožil celou tu dobu ničeho nepoživ a měl doma k jídlu jen kus vepřového masa, zavěšeného v komíně krbu, který si schovával na Velikonoce. Tu zaklepal na jeho dveře pocestný, vysílený žizní a hladem. Biskup Tremithonský ho přijal vlídně a zahrnul ho otcovskou péčí; viděl však, že jeho host omdlévá vysílením. Co dělati? K nejbližšímu domu bylo daleko, neboť město bylo dosti vzdálené. Spiridion neváhal. Uřízl kus uzeného masa, uvařil je a předložil pocestnému. Ten je však odmítl zděšeně a ohromeně: „Jsem křesťan, otče,“ pravil k biskupovi, „jak mně můžete nabídnouti dnes k jídlu maso! Domníváte se, že jsem schopn zneuctíti svou nestřídmostí výročí smrti Krista, našeho mistra?“

„Jsem křesťan jako vy, synu,“ odpověděl inu Spiridion jemně, „a nad to jsem biskup, to jest pastýř a lékař. To, co vám nabízím, jest lék a jest to jediné, co vám mohu nabídnouti. Jste vysílen a zítra snad by již bylo pozdě zachrániti vám život; jezte tedy potravu, kterou jsem požehnal a žijte.“

„Nikdy,“ odpověděl poutník, „neboť mi radíte k něčemu, co byste nikdy sám neučinil.“

„Snad bych tak neučinil k vůli sobě,“ pravil stařec, „avšak dojistá tak učiním pro vás, neboť byste tak i vy učinil pro mne, kdybych vás o prosil. Chcete, abych vložil do svých úst kousek tohoto masa, abych vás povzbudil a abyste si posloužil bez výčitek?“

A svatý Spiridion vzal a pojedl kus vepřového masa, aby povzbudil svého hosta učiniti podobné, neboť podle něho láska k bližnímu, byla vyšším zákonem než zdrželivost a půst.

Takový byl svatý Spiridion z Tremithontu a takovou jistě byla i jeho dcera.

Titi dva andělé na zemi měli jen jedno srdce a jednu duši. Když Spiridion odcházel navštívit svou diecési, Irena opatrovala samotu a přijímala chudé poutníky a hledající rady; vše co dělala nebo říkala bylo předem schváleno jejím otcem a Irena ze své strany, neřekla nic, co by neřekl sám Spiridion a vykonávala s podivuhodnou předvídaností dobré skutky, které by činil on.

Tito dva svatí byli konečně od sebe odloučení onou námahou osvobození, kterou máme ve zvyku nazývati smrtí. Irena zhasla tiše jako lampa, jejíž olej je vyčerpán. Spiridion ji prokázal poslední služby, avšak neplakal, neboť ona ho neopustila, naopak, cítil, že jest více než kdy jindy spojena s jeho myšlenkou a srdcem. Zdálo se mu, že nyní má dvojí paměť a dvojí myšlenku. Snad nalezla Irena svůj ráj v laskavé duši Spiridionově. Tyto podrobnosti jsou nutné k vysvětlení následujícího příběhu.

Za nepřítomnosti Spiridionově svěřil Ireně jistý křesťan, odcházející na cesty, něco peněz, celé své jmění. Ta je uschovala u nikomu se o tom nezmíníla.

Když se křesťan navrátil z cest, Irena již byla mrtva a biskup se polekal, když se křesťan domáhal svého majetku, o jehož úschově neměl tušení.

Šel tedy k náhrobku Ireny a volal její jméno třikrát vysokým hlasem. Irena skutečně mu odpověděla z hrobu a řekla: „Můj otče, co mi chcete?“ Tak aspoň vypravují legendy.

„Co jsi učinila s penězi, které ti náš bratr svěřil?“ ptal se Spiridion.

„Uschovala jsem je na tom a tom místě, otče.“

Otec kopal na určeném místě a našel peníze neporušené.

Nepochybně jest toto vyprávění vymyšlené, ale nic nebrání, aby bylo pravdivé.

Nikdo se nedomnívá, že by duše zemřelých a zvláště spravedlivých, byla uzavřena v hrobě, aby tam zakoušela pomalý rozklad těla a kostí.

Irena tedy rozhodně nebyla v zemi. A šel-li světec ke hrobu své dcery, aby vyvolal vzpomínky a obdržel pomocí magnetické sympatie jasnovidnou intuici, není v tom nic nemožného. Vždyť věříme v intimní spojení svatých duší, které smrt nemůže přerušiti. Bůh vyplňuje vzdálenost mezi nebem a zemí a neponechává mezery mezi srdci. Vzpomínky Ireniny mohly tedy býti prostředkovány Spiridionovi; ostatně, kdo ví, zda světice neřekla svému otci o svěřeném majetku? Stáří a četné starosti jeho úřadu mohly způsobiti, že na to zapomněl. Zdaž nám někdy myšlenka, kterou jsme někdy vyslovili nebo napsali, nepřipadá po letech jako nová? Kolik letmých myšlenek nejsme schopni podržeti a kdo

může říci, kolik místa zaujímají v naší mysli vzpomínky, vícekrát již zapomenuté sny našeho bdění a našeho spánku?

Připojíme k tomuto zjevení Ireny svému otci Spiridionovi, příběh z nedávné doby a všeobecně známý.

Běží o Sylvaina Maréchala, výstředního světáka posledního století, jenž se zcela považoval za ateistu.

Sylvain Maréchal neuznával existenci Boha a aby byl logický, tedy popíral i nesmrtelnost duše. Napsal verše, aby obhájil toto špatné přesvědčení.

Jinak byl člověk počestný, milovaný svou ženou a vážený svými přáteli.

Když mluvil o smrti, vykládal, že jest velikým spánkem a jako sentenci připojoval následující distichon, jedno z jeho hříchů proti Apollonovi:

Než se k štěstí vzbudíme,
do syta se prospíme.

Tento muž, jemuž pokrok jeho doby dal jen ateismus, jak vidno, pochyboval i o lepší příští době; ateismus skutečně jest většinou zoufalstvím zbabělé viry.

Na neštěstí však i ti, kteří nevěří v nesmrtelnost duše, umírají jako ostatní. Sylvain Maréchal dospěl k hodině velkého spánku. Jeho žena a přítelkyně, madame Dufour, bděly u něho, neboť agónie již začala. Zcela již na prahu smrti, usilovně se pokoušel promluvit, jako by si vzpomněl na něco. Dámy se sklonily k němu ... a slabý hlas, sotva slyšitelný, vyřkl tato slova: „Jest tam patnáct... a hlas se zlomil. Pokoušel se pokračovati a ještě jednou zašeptal: „Patnáct“; zbytek však byl již neslyšitelný. Rty ještě se zachvěly, a nemocný zhluboka vydechl a zemřel.

Příští noci paní Dufourová, strojící se k spánku, ještě, nehasla lampu, když viděla, jak se otevírají tiše dveře. Vzala do ruky světlo a dívala se. Sylvain Maréchal stál ve středu pokoje, oblečen jako býval za živa, nejsa ani smutný, ani veselý.

„Milá přítelkyně, pravil, přicházím vám říci, co jsem nemohl včera dokončiti: v mé kanceláři jest v tajné zásuvce ukryto patnáct set franků ve zlatě; postarejte se, prosím, aby se tento obnos dostal do rukou mé paní.“

Paní Dufourová, více udivena než poděšena tímto klidným zjevením, odpověděla:

„Dobrá, můj milý ateisto, myslím, že již nyní věříte v nesmrtelnost duše.“

Sylvain Maréchal smutně se usmál, pomalu kývl hlavou a opakoval naposled svoje oblíbené dvojverší:

Než se k štěstí vzbudíme,
do syta se prospíme.

Pak odešel. Paní Dufourová se ulekla a zkoumala, zda bdí; místo aby ulehla, běžela do pokoje své přítelkyně, paní Maréchalové, avšak potkala ji, jak vychází ze svého pokoje, jdouc k ní, bleďá a vyděšená. „Právě, jsem viděla pana Maréchala,“ řekly obě ženy současně; a vypravovaly si podrobnosti téměř totožné o zjevení, které viděly každá ve svém pokoji.

Patnáct set franků ve zlatě bylo nalezeno v tajné zásuvce v kanceláři. Dozvěděli jsme se tento příběh od přítelkyně obou dam, které jí ho často vyprávěly.

Jest možné, že je to pravda, avšak myslíme, že dámy byly již v polospánku, když uviděly fantom. Zaměstnány posledními slovy Maréchalovými, srovnávaly je zvláštní jasnovidností snů osob s tisícem drobných okolností, které prožily, aniž by je pozorovaly, které však nedobrovolně a podvědomě byly vyryty v jejich vzpomínce; umírající ostatně promítal se silou své vůle do těchto sympatických duší; to, co jim chtěl říci, zprostředkoval jim svou silou, aby to uhodly. Viděly jeho zjev lak, jak vidíme lidi ve snu, v obvyklých šatech a i v jeho zálibe recitovati špatné verše, viděly ho tak, jak by ho viděla somnambula, i s tajemstvím jeho úkrytu a jeho peněz.

Jest to velmi zajímavý fenomén kolektivní, současné halucinace, totožné s jasnovidností. Avšak není v něm ničeho, co by mohlo dokazovati možnost evokace a návratu zesnulých.

Co se pak týče fantomu Sylvaina Maréchala, jeho posmrtná nevěra, nám připomíná jednu myšlenku Swedenborgovu. Praví, že víra jest milostí, kterou si nutno zasloužiti; Bůh k víře nikoho nenutí a zvláště ne po smrti. Není vzácný případ ve světě duchů, že se potkáme s nevěrci, kteří popírají tím více, co vždy popírali a kteří unikají samozřejmosti nesmrtelnosti, domnívajíce se, že nejsou mrtvi, nýbrž jen nemocni zvláštní duševní chorobou, která přemístila sídlo jejich pocitů. Žijí tak, jak žili kdysi na zemi, vyčítajíce si jen, že již nevidí, co kdysi vídávali, že nevnímají, co kdysi vnímávali, že nemají již to, čeho kdysi užívali a co kdy vlastnili; žijí tedy jakousi falešnou existencí, odporují pravému

životu a ve své nudě jsou vždy klamáni nadějí ve smrt. Tyto představy švédského mystika jsou stejně důvtipné jako děsivé a postačují, aby nám vysvětlili, když již nikoliv jemný spánek Ireny v jejím hrobě v Trémithontu, tedy alespoň dvojitá noční návštěva Sylvaina Maréchala, druhý den po jeho smrti za účelem hmotným a tak ubohým, takže před domněnkami pramenícími z imaginace mystiků, tisíckrát dáváme přednost jednoduché hypotéze vědy a rozumu.

Kapitola 5.

Tajemství antických zasvěcení. — Evokace pomocí krve. — Obřady teurgie. — Křesťanství nepřitelem krve.

Tajemství šílenství jsou tajemstvími krve. Zmatené pohyby krve matou rozum bdícího davu tak, jako za noci vyvolávají zmatené sny. Šílenství a jistě neřesti jsou dědičné, neboť sídlí v krvi: krev jest velkým sympatickým činitelem života, jest hybnou silou imaginace, jest substratem, oživeným světlem magnetickým anebo astrálním polarisovaným v živoucích bytostech; krev jest prvním vtělením universálního fluida a zhmotněným světlem živočišným. Jest utvořena podle obrazu a obdoby neko-nečna; jest zápornou substancí, ve které plovou a pohybují se miliardy živoucích, zmagnetisovaných krevních tělísek, kypících životem a barvicích vše tímto nepochopitelným množstvím. Její vznik jest největším ze všech divů přírody; její život jest neustálou proměnou; jest jako universální Proteus; vychází z principů, v nichž nebyla obsažena, tvoří maso, kosti, vlasy, zvláštní a jemná předíva, nehty, pot a slzy. Neslučuje se ani s chorobou, ani se smrtí: když zmizí život, rozkládá se; pak dochází k jejímu osvěžení, obnoví se novým zmagnetisováním svých tělísek a život pokračuje. Universální podstata se svým dvojitým pohybem jest veliké tajemství bytí a krev pak jest velké tajemství života. Také všechna tajemství náboženství jsou tajemstvími krve. Není kultu bez oběti a oběť nekrvavá může existovati jen proměnou a předpodstatněním krve skutečné, vždy kouřící, vždy mluvící a vždy volající ve své božské usmiřující síle na oltáři, stejně jako na Kalvarii. Bohové starověku milovali krev a démoni po ní žíznil. Tato okolnost vnukla hraběti Josefu de Maistre myšlenku, že poprava jest usmířením, že popraviště je doplňkem oltáře a kat doplňkem kněze.

Jest to pára krve, praví Paracelsus, kterou imaginace propůjčuje všem fantomům, které plodí. Vidění jsou deliriem krve: sympatický tajný činitel šíří halucinace jako jemný jed; když se odpařuje krev, její serum se šíří, její tělíska kypí, znetvářejí se a vyvolávají nejbizarnější fantastické tvary. Jakmile dostoupí k exaltovanému mozku takového sv. Antonína nebo svaté Terezie, zjevují mu a uskutečňují mu chiméry ještě podivnější, než jsou chiméry takového Callota, Salvátora nebo Goy. Nikdo by nevynalezl takové obludy, jaké vyvolává jeho předrážděnost, která jest básníkem snů a velkým hierofantem deliria.

Ve starověku i ve středověku vyvolávali se mrtví prolitím krve. Vykopala se jáma, do které se nalilo víno, omamné vůně a krev černé ovce; hrozné čarodějky thesalské používaly krve dětské. Hierofanti Baala nebo Nisrocha, v zuřivé exaltaci, řezali se po celém těle a vyžadovali zázraků nebo zjevení výparem své krve: Vše počalo vířiti před jejich zvráceným a nemocným zrakem; měsíc barvil se prolitou krví, a věřili, že padá s nebe; pak počaly ze země vycházeti, plaziti se, mihotati a třásti se ohybné a netvárné věci: bylo viděti, jak se utvářejí larvy a lemurové, bledé tváře, špinavé jako staré rubáše, s veškerou plesnivinou hrobu, přicházely se nakláněti nad jámu, a vyplazovaly jazyky, aby se napily rozlité krve. Zeslabený a zraněný magik šermoval mečem, až se objevil očekávaný a předvídaný zjev, jenž byl pravidelně posledním zjevem vyčerpání a paroxysmem šílenství; často se stávalo, že evokující klesl jako bleskem zasažen a nebyla-li mu ihned poskytnuta pomoc a byl-li sám, tedy nevzkřísilo-li ho k životu silné srdce, byl nalezen nazítrí mrtev a tu se říkalo, že se duchové pomstili.

Mysteria antiky byla dvojího druhu. Malá mysteria zasvěcovala ke kněžství a velká mysteria byla zasvěcením k velikému dílu kněžskému, to jest k teurgii. Teurgie, slovo strašlivé, dvojsmyslné, neboť znamená stvoření Boha. A skutečné, v teurgii dovídal se kněz, jak tvořiti bohy ke svému obrazu a podobě, formuje je z vlastního svého těla a oživuje je svou vlastní krví. Byla to věda mečových evokací a teorie krvavých fantomů. Zasvěcení zabíjelo takto zasvěcovatele. Proto stal se Oidipos králem Théb, zabiv Laia. Pokusíme se to vysvětliti, poněvadž tyto alegorické výrazy jsou temné. Co můžeme již předvídati jest fakt, že nebylo zasvěcení do velikých tajemství bez prolití krve, a zvláště krve vlastní, nejušlechtlejší a nejčistší. Bylo to v kryptě velkých tajemství, kde Ninyas chtěl pomstíti vraždu

Nina na své vlastní matce. Fúrie a příšery Oresta byly dílem teurgie. Velká tajemství byla svatou fé-mou antiky, kterou svobodní soudcové kněžstva vytvářeli nové bohy z popelu starých králů zahřátého krví usurpátorů nebo vrahů. Byli to snad vrahové, anebo při nejmenším kati? Nikoliv; neboť právo k obětem jim náleželo všeobecným souhlasem národů. Kněz nevraždí, ani nepopravuje, nýbrž obětuje; proto Mojžíš, žijící dogmatem velkých tajemství, vybral za stav kněžský onen kmen, který považoval za nejlepší, podle rčení samé bible, zasvětiv jejich ruce v krvi. Nebyli to jen Baal a Nisroch, kteří vyžadovali lidských obětí; Bůh Židů žíznil také po krvi králů a Josue mu obětoval hekatombu přemožených vládců; Jefte obětoval svou dceru a Samuel rozsekal na kusy krále Agaga na svaté hoře Galgal. Mojžíš jako staří zasvěcovatelé do velkých mystérií, šel s Josuem, svým nástupcem, do jeskyň hory Nebo a Josue se vrátil sám. Nikdy nebyla nalezena mrtvola, neboť ve velkých mystériích bylo známo tajemství šířícího ohně. Nadab a Abiu, Korcus, Dathan a Abiron učinili o lom smutnou zkušenost. Když Saul byl zavržen Bohem, to jest odsouzen jako uchvatitel kněžství a profanátor mystérií, stal se hračkou halucinací, neboť velcí hierofanti znali tajemství fantomů. A proto Achitofel mu poradil povražditi všechny kněze, jako by bylo možno někdy všechny pobíti! Krev obětujících je semenem nových obětí. Přejde den 2. září a Bartolomějská noc jest ospravedlněna. Domníváte se, že trestáte Torquemadu a připravujete veliká díla Trestaillonu. Kněz, kléry doprovází Ludvíka XVI. na popraviště a říká mu s nejvyšší autoritou velekněze: „Synu svatého Ludvíka, vystupte do nebes!“ zdá se dokonávat za přísluhování Konventu velkou obět revoluce. Oběť sama klesajíc, zjevuje a posvěcuje kněze. Poznámám tě, praví Adonai Kainovi, aby jsi byl nedotknutelný a aby nikdo neodvážil se vztáhnouti na tebe ruku. Ábel byl první obětí, Kain pak prvním knězem světa.

Přesto však Ábel před Kainem vykonával určitý druh kněžství a první prolil krev stvoření božího. Obětoval Pánu, praví bible, prvotiny svého stáda; Kain však nabídl Bohu pouze ovoce. Bůh odmítl ovoce a dal přednost krvi; ale neučinil Ábela nedotknutelným, poněvadž krev zvířat jest více obrazná než skutečná realizace pravé oběti. A proto ctižádostivý Kain zasvětil své ruce v krvi Ábelově; potom vystavěl města a tvořil krále, neboť se stal nejvyšším veleknězem. Kdyby se později Jidáš Iškariotský byl kál, místo, aby se zabil, mohl by vážně soutěžit se svatým Petrem. Svatý Petr skutečně byl po Jidášovi nejkrvelačnější z apoštolů.

Byla to však jeho jediná zásluha, proč se stal prvním papežem? Jsme vzdáleni svatokrádežné ironie! Zjevujeme velký zákon kněžský a neútočíme na papežství. Chceme jen říci, že obětující shrnuje a v sobě soustřeďuje všechny zločiny lidu a že jest první očištěn všemohoucností obětí krve. Na tuto věc při nejmenším myslili hierofanti starého světa, když přicházeli do krypty velkých mystérií nabídnouti samy sebe, hlavu zakrytou závojem, meči svých nástupců. Oidipos zabil Laia, aniž by ho znal, a všichni velcí zasvěcenci do vědy Oidipovy odpykávali sami na sobě symbolické zavraždění Laiovo. Proto v zednářství, které až po naše dny uchovává symbolickou tradici starých mystérií, mluví se stále o pomstě smrti legendárního Hirama. Člověk, jenž se cítí nešťastným, aniž by si byl vědom, že jest spravedlivým, věří snadno, že jest trestán za nezaviněnou chybu; věří, že zabil svoje vlastní štěstí: potřeba pokání umožňuje mu sen o oběti a to jest ona oběť, kterou vykonávají kněží, posvěcující krvavý oltář bohů.

Ježíš, jediný zasvětitel, jenž nikoho nezabil, umírá, poněvadž zrušil krvavé oběti. Jest tedy větším, než všichni velekněží; co by byl tedy, kdyby nebyl Bohem? Učinil se Bohem na Kalvarii, avšak jeho žáci, zapírajíce ho a prodávajíce ho, se učinili kněžími a dali pokračovati starému světu, který bude trvati tak dlouho, dokud kněz bude míti zapotřebí z oltáře žítí, to jest jísti maso obětí.

Jsou tak zvaní mudrci, kteří mluví, že křesťanství dokonává a že svět Ježíše Krista mizí. Ale jest to jen starý svět, jenž umírá a modloslužba, která mizí. Evangelium bylo pouze prohlášeno; nevládlo však dosud na zemi. Katolická, to jest všeobecnost jednoho náboženství, není ještě než principem, na který mnoho lidí pohlíží jako na utopii. Ale zásady nejsou utopiemi; jsou silnější než národové a králové, trvanlivější než říše, stálejší než světy. Nebe a země mohou pomínouti, řekl Kristus; moje slova nepominou.

Čteme ve Skutcích apoštolů, že svatý Petr měl vidění. Viděl veliký ubrus, pokrytý čistými i nečistými zvířaty a hlas mu pravil; Bij a jez! Takto se zjevilo po prvé mysterium časného papežství. Od této doby neodvislí velekněží věřili, že smí zabíjeti, aby mohli jísti. Ježíš Kristus se postil a nezabíjel; řekl dokonce svatému Petru: Odlož svůj meč do pochvy, neboť kdo mečem zachází, mečem zahyne. Ale to jsou slova, která nemohou býti pochopena před příchodem Ducha inteligence a lásky a který, jak dobře vidíme, ještě trvale neustavil svoji vládu na této zemi.

Všichni nejvyšší suveréni starých kultů vždy tedy obětovali lidi a všichni bohové tohoto kněžstva milovali maso a krev. Moloch nelišil se od Jehovy než špatnou pravověrností a Bůh Jefteho měl podobná mystéria jako Belus. Středověcí mnichové používali pravidelně krve, jako kněží Baalovi; neboť neustálé pokračování tohoto neplodného božství jest krvežiznivá modla: životní sílu, kterou chceme vzítí přírodě, nutno vylíti na oltář smrti. Řekli jsme, že krev je otcem fantomů a jsou to fantomy krve, kterými kněží Babylonu a Argu klamali rozum Ninyase a Oresta. Semiramis a Klytaimnestra byli oddáni pekelným bohům; jejich legendy podobají se sobě natolik, že se zdá, že si vzájemně odpovídají. Ninus byl králem kněží. Semiramis chtěla býtí královnou národů a hřichem si zabezpečila korunu Ninovu. Politický svět neměl tehdy tribunálu, který by mohl odsouditi tuto ženu, tak dokonale dovedla se ospravedlniti svou velikostí. Svět zahrnula zázraky; závistníci vzbouřili proti ní lid — přišla samojediná a vzpoura se utišila. Měla však syna, kterého kněží měli jako rukojmí. Ninyas byl zasvěcen do velikých mystérií a přísahal, že pomstí Nina, jehož vraha dosud neznal. Semiramis byla zase posednuta fantomy a výčitkami. Doma nabývala žena vrchu nad královnou a často sestupovala do nekropole, aby plakala a nařikala nad popelem Ninovým. Tam právě potkala Ninya, který byl naveden hierofanty. Mezi syna a matku postavil se přízrak zavražděného krále. Semiramis byla zahalena závojem. Fantom kázal ji zabítí. Mladý zasvěcenec se blíží. Semiramis vykřikne a pozvedne závoj. Poznala Ninya. „Nikoli, ty již nejsi Ninyas,“ vece přízrak. „Ty jsi mnou, jsi Ninus, jenž povstal z hrobu.“ A zdálo se, že pohlcuje v sobě onoho mladíka a ztotožňuje se s ním, takže královna viděla před sebou již jen přízrak Ninův, bledý a s posvátným mečem v ruce. Strhla závoj se své hlavy a ukázala svoji tvář, jak prý později učinila i Agrippina. Když Ninyas přišel k sobě, byl zbrocen krví matčinou: „Já jsem tě tedy zabil?“ vykřikl zoufale. „Nikoliv,“ odpověděla Semiramis, naposled ho objímajíc, „my oba jsme oběťmi a obětníkem nejsi ty: umírám zavražděna veleknězem Belusovým.“

Takoví byli kněží babylonští a takoví byli kněží Mykén a Argu. Kalchas žádá krev Ifigenie, Klytaimnestra proklíná kněze a mstí svou dceru vraždou Agamemnona. Orestes, hnán věštbami, zabijí svou matku a jde hledati až na Taurický Chersones krvavý idol mstící Diany. Lze se tedy diviti těmto atentátům proti rodině, když po stech letech v křesťanství vidíme římského kněze, strašlivého Jeronýma, jak píše svému žáku Heliodorovi: „Jestliže tvůj otec ulehne na práh svého domu, jestliže tvá matka odkryje tvým očím prsy, které tě živily, pošlapej nohama tělo svého otce, jdi přes ňadra své matky a bez pláče jdi za Spasitelem, jenž tě volá!“

Takové jsou oběti masa a krve, které dokonávají veliké dílo teurgie. Bůh, pro něhož jsme poslali ňadra své matky, musí býtí viděn, i když máme peklo pod nohama a v ruce ničivý meč. Tento Bůh bude pronásledovati askety jako výčitka a půjdou do samoty ochutnávatí hrůzy pekla a zoufalství myšlenky. Moloch páčil děti jen okamžik; teprve učedníci Boha, jenž umřel aby spasil svět, vytvořili nového Molocha, jehož ohniště jest věčné!

Pan Renan, jehož zlověstné dílo bychom nechtěli napsati, řekl však dobré slovo, které v našich očích ospravedlňuje mnoho jeho chyb. Tato věta zní: „Nebylo většího kněze nad Ježíše.“ Vždy však rozlišujeme, že vždy jest to kněz starověku, s nímž se bohužel setkáváme ještě v dobách moderních. Svátý Jeroným byl nevědomky hierofantem velkých mystérií; svátý Vincenc z Pauly jest typem nového kněze, kněze vskutku křesťanského, jenž má býtí neustálým znovutělením Ježíše Krista.

Církev se děsí krve. V této nehynoucí větě se shrnuje všechn duch křesťanství. Církev má hrůzu z krve a vyobcovává ze svého lůna všechny, kteří ji rádi přelévají. Křesťanský kněz nemůže býtí veřejným žalobcem nebo soudcem, aniž by se nezbavil svého kněžství, to znamená, aby se nestal neschopným vykonávatí svaté úřady. Vraždění inkvisitoři nebyli křesťanskými knězi, byli to obětníci starého světa, kteří lhali své křesťanství. Papež nemůže nikoho odsouditi k smrti; dobrý pastýř dává svůj život za své stádo, ale nedovede je zaříznouti. Papež neuměl by vésti válku. Když Julius II. válčil, nejednal jako papež, nýbrž byl to ještě tyran krvavých dob. Dobrý Pius IX., který měl, jak se praví, vidění, měl býtí posednut strašidly Perousea a Castelfidara; měl míti raději hrůzu ze svých rukou, neboť byl vládcem Církve, která se děsí krve.

Obětovati jiné pro sebe, to jest starý svět Jupitera a Saturna, Césara a augurů. Obětovati sebe pro jiné, jest nový svět, svět Kristův a svět budoucnosti. Zabíjeti, abychom žili, jest veliká osudovost velkých mystérií. Umřítí, aby druzí mohli žítí, jest božské právo a svoboda lidského zasvěcení do vítězství rozumu. Božství a lidství se úzce spojily v Ježíši Kristu, a kdo útočí na jedno, zraňuje druhé. Soudcové země, střežte se! Každý člověk od nynějška náleží Kristu, jenž pykal svou nevinnou krví za vinu celého lidstva. Každý viník je povolán k pokání a každý člověk, jenž se může ještě káti, má býtí posvátný jako Kain. Víte, proč Bůh tak výslovně střežil krev Kainovu? Proto, že každá kapka této krve

měla hodnotu krve Vykupitelovy a aby výkupné mělo účinek, nesměla se ztratit ani nejmenší částka vykupující hodnoty.

Krev Ábelova volala k Bohu, říká Bible. Kdo tedy by ji mohl umlčeti? K oslabení tohoto volání bylo potřeba hlasu mocnějšího; je jím krev Ježíše Krista. Krev Ábelova volala po spravedlnosti: Ábel byl jenom člověk a krev Ježíšova měla dosti síly provolali spravedlnost boží, která je odpuštěním. Kdo mu však toto mohl říci? Ježíš Kristus dovedl to říci světu; a uměl-li to, pak byl Bohem!

Jedině on mohl také odstranit kněžstvo krve a ustavit kněžství dobrovolné oběti. To, co učinil, pochopili mučedníci, snažili se o to svatí jako Vincenc z Pauly, a to ne pouze platonicky, a vy si osmělíte říci, že křesťanství mizí! Ovšem velmi zvolna se rodí toto kněžství. Křesťanství přišlo na svět jako nepochopené slovo a dosvědčený zázrak. Táže se vás, zda krev Ábelova přestala téci a zda kněžství definitivně se vymklo z krvavých rukou dětí Kainových?

Říká se, že každého roku v Neapoli, krev mučedníka Januaria, se mění v tekutinu a vře, jako by se nemohla ustáliti: říká se, že v několika místech Francie víno v kalichu se proměnilo v krev a že posvěcené hostie zrudly potem podobným agónií v zahradě Olivetské. Jest to tím, že mučedníci jsou si vzájemně odpovědni, že neodčiněná krev volá proti přelévání krve nové. Krev svatého Januaria protestuje proti inkvisici ještě žijící v bezútešných mozečcích takových Gaumů a Veillotů. Eucharistické víno stává se krví, aby je nemohli špatní kněží pít a hostie se pokrývají znaky smrti, jako by sklíčený Kristus se zřekl proměnění a znovu umíral.

Umírá-li však Kristus, pak to znamená, že jest nedaleko vzkříšení a my věříme v budoucí vzkříšení křesťanství; to však není předmětem našeho důkazu. Přidržíme se našeho sujetu a prohlasme jen, že království krvavých bohů skončilo. Neprolévejme tedy již krve, neužívejme jí, i kdybychom z ní chtěli vyvolat bohy.

Nechme v pokoji mrtvé, neboť proroctví vyšlá z krve jsou bratry věštby hrobů. Stolek se točí, poněvadž krev se zmítá; uklidněte krev a domnělí duchové zmlknou.

Ano, spiritisté, duchové, kteří mluví vašimi stolky, jsou duchové vaší krve. Vysilujete se, abyste oživili dřevo, tak jako oni mexičtí kněží, kteří věřili, že oduševní své modly, když je budou potíratí čerstvě vylitou krví. To co vy činíte, dělalo se již před příchodem Ježíše Krista. Dělalo se to a dělá se to snad ještě dnes v Indii, dělá se to hlavně u divochů, kde kejklíři obklopují krvavými skalpy oltáře svých manituů, jež zaklínají a jimž dávají mluvit. Magnetismus je projekce duchů krve a vy magnetisujete svůj nábytek, ochuzující svůj mozek a své srdce.

Kapitola 6.

Poslední zasvěcenci starověku: Apollonius z Tyany, Maximus z Efezu a Julian. — Pohané revoluce. — Hierofant Cerery v osmnáctém století.

Oběť sama sebou zdá se ostatním nesmyslností, ale ve skutečnosti jest tak vznešená, že tento antagonismus, který nacházíme mezi sobeckým rozumem a oddaným nadšením, dokonale ospravedlňuje Tertullianův paradox: *Credo quia absurdum*. Jako antická Minerva rodí se víra zcela ozbrojená a objevuje se především jako vítězitelka. Sama příroda, svatá a nesmrtelná příroda, zdá se býti okamžitě přemožena, poněvadž byla překonána. V den, kdy člověk zemřel dobrovolně, aby zachránil své bližní, nadpřirozeno bylo dokázáno.

Tehdy užasli mudrci a rozumáři tohoto světa; hledali v Evangelii tajemství moci křesťanství a nenacházeli je. Viděli pouhou mystickou kompilaci židovských podobenství a egyptských alegorií; rozhodli se odporovati knize knihou a Ježíši Kristu člověkem a takto byl napsán životopis Apollonia z Tyany. Tento pomník stejné doby, ve které vznikala Evangelia, nebyl dosud dostatečně studován. Nacházíme v něm děje a symboly; bajka dotýká se pravdy, ale tato bajka jest vždy naukou představanou pod závojem alegorie. Tak cesta Apolloniova do Indie a jeho návštěva králi Hiarchovi v zemi mudrců představují dogma Hermovo a obsahují všechny obvyklé znaky, všechno tajemství starověkých svatyň, to jest veliké dílo vědy a přírody. Draci hor jsou hořící metaloidy obsahující filosofickou rtuť; studně, kde se nalézají nádrže dešťů a větrů, znamená jeskyni, kde se jití elektromagnetický oheň, živěný vzduchem a rozrušovaný vodou. Jsou tam ještě jiné symboly. Král Hiarchas podobá se onomu legendárnímu Hiramovi, na němž Šalamoun žádal cedry libanonské a zlato z Ofiru. Vzpo-

meňme si, že Ježíš nežádá si ničeho od králů své doby a že když se ho Herodes tázal, odepřel odpověděti.

Apollonius je zdržlivý; je čistý jako Ježíš a jako on oddává se životu potulnému a přísnému. Základní rozdíl mezi jedním a druhým jest ten, že Apollonius podporuje pověry a že Ježíš je ničící; Apollonius nabádá k prolévání krve a Ježíš proklíná díla meče. Město je zasaženo morem, Apollonius přichází, lid, považující ho za divotvorce, tlačí se kolem něho a zapřísahá jej, aby odstranil metlu. „Mor, kterým jste zasaženi, je zde!“ volá falešný prorok, ukazuje na starého žebráka. „Kamenujte toho muže a zlo mine.“ Víme, čeho je schopen dav rozružený pověrrou a strachem. Stařec mizí pod hromadou kamenů. Filostratos, připojuje, že později byla hromada odstraněna a že na místě vraždy místo mrtvol se našel černý pes; tento nesmysl však neospravedlňuje krutost. Ježíš nedal kamenovati nikoho, ani ženu cizoložnou; nevrhal obecné zlo na ubohého Lazara, kterého špatný bohatec odháněl od prahu svých dveří a nad nímž se slitovali i psi. Jako lék proti bídě, tomuto moru v očích šťastných, dával ráj a nikoliv poslední muka. Apollonius není zde ničím než bídým čarodějem, Ježíš však synem Božím. Apollonius má vidění; jest přítomen v duchu vraždě římského tyrana a vydává výkřiky radosti: „Odvahu!“ volá na vrahy. „bijte, rozdrťte tuto obludu!“ Ježíš nemá ani jediného slova prokletí proti Herodovi a Pilátovi, a modlí se za ně dokonce stejně jako za své katy, když praví vznešená slova: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!“

Genius Apolloniův jest skvělé šílenství, které se bouří a protiví se, a genius Ježíšův jest skromný rozum, který přijímá a podřizuje se.

Zdá se, že Apolloniem z Tyany, řekl starý svět své poslední slovo. Ale Prozřetelnost, která si ráda zahrává, dala mu ještě Juliana, aby mohl ještě jednou pokusiti se o odvetu. Julianus byl filosof jako Apollonius a císař Marcus Aurelius. Avšak byl to také sofista druhu Libaniova a věnoval všechnu svou důvěru šarlatánům, jako byli Jamblichos a Maximus z Efesu. Tento tvrdý a přepjatý duch nikdy nemohl porozuměti sladkým tajemstvím jesliček. Julian nemiloval ženy a neměl děti a byl čistý více z odporu k rozkoši než z oběti; drsnost jeho filosofie byla taková, že zanedbával nejprostší příkazy lidské čistoty. Přiznává ve svém Misopogonu, že jeho vlasy a vous byl prolezlý nejodpornějším hmyzem a že to pokládal za zásluhu. Tak se tento Caesar „pediculosus“ stal skutečně groteskním. „Oh, jak krásná to kozlí hlava! Jak krásně česaný vous!“ zpívali obyvatelé Antiochie. Julian myslel, že nejlepší odpovědí žákům, jest výčitka jejich změkčilosti a prostopášnosti, jako by nestydatost jednoho mohla autorisovati špínu druhého! Tento nevědomý hrdina, jenž nerad přijímal od křesťanství jakýsi nátěr lidumilství, miloval svým náboženstvím krvavé oběti. Jaká to oběť tento velký filosof! Jaký to řezník tento znamenitý princ! — říkali předchůdci Pasquina. Byl vždy vídáván s vyhrnutými rukávy a mající v rukách kouřící vnitřnosti. Nebylo to však již v oněch dobách, kdy řečtí králové, opěvovaní Homérem, podřezávali a rozsekávali sami oběti. Julian nerozuměl své době a důstojnosti svého postavení. Nero mohl ze sebe dělati šaška, poněvadž, podle krásného výrazu Tacitova, hrůza mu dávala podnět k opovržení; avšak Julian, příliš dobrý, než aby se ho lidé báli, a příliš odporný, než aby mohl býti milován, nemohl ujíti směšnosti, vykonávaje odporlivé funkce antických obětníků. Obětoval konečně sám sebe a svět křesťanský tleskal.

Vypravuje se, že před jeho smrti byl otevřen chrám, který dal zazdítí před svým odjezdem na výpravu proti Parthům a že byla v něm nalezena mrtvola ženy, jež byla s otevřeným životem, nahá pověšena za vlasy. Jest to výmysl nenávisti, aneb zjevení mystéria? Byla tato žena mučednicí, nebo dobrovolnou obětí? Dáváme přednost poslednějšímu. Snad se našla mladá fanatička, která chtěla svou obětí odporovati Kristovi ve prospěch vlády Julianovy a návratu starých bohů. Císař zavřel oči a velebně sám byl přítomen oběti. Zazděný chrám, krvácející oběť, visící mezi nebem a zemí jako chvějící se modlitba, to vše se podobá parodii ukřižování. Víme, že nedávno také mladé dívky se dávaly křižovati pro vítězství jansenistického protestantismu a sníme-li o barbarských obřadech, zneučujících náboženství Julianovo, nelze lak snadno považovati za posmrtnou pomluvu příběh o krvácející ženě u zazděném chrámu. Julian byl zasvěcen do velkých mystérií Maximem z Efesu u věřil ve všemohoucí sílu krve.

Byl to skutečný křest krve, který Maximus z Efesu zasvěcoval starým bohům. Julian polonahý byl se zavázanýma očima zaveden do podzemí Dianina chrámu, obdržel od Maxima nůž a tajemný hlas mu přikázal bodnouti do bledé postavy lidské, před kterou byl zůstaven o samotě; pak byla páska sňata s očí neofyta, byl jat za ruku, která se mohla dotknouti teplého a živoucího těla; pohroužil do něho posvátný meč, a pak byl nucen postaviti se pod pramen, který otevřel. Horký a odporný splav jím otřásl, avšak zachoval mlčení a podrobil se až do konce zasvěcení prolité krve. „Touto krví,“ pravil

Maximus, „zbavuji tě špíny křtu. Jsi synem Mithry, neboť jsi vnořil meč do slabin posvátného býka. Lázeň taurobolie té očistila!“ Zabil Julian člověka? Aneb skolil jen býka? On sám to nevěděl. Avšak takové byly obřady velikých mystérií, a nalézáme jejich obdobu v tradicích iluminismu a ve starých rituálech zednářství, které jest, jak všichni v těchto věcech vzdělaní vědí, dědicem nauk a obřadů antického zasvěcení.

Podle zvyku antických historiků, složil Ammianus Marcellinus krásnou slavnostní řeč, kterou vložil do úst umírajícímu Julianovi, jako by, člověk, mající oštěpem proražená játra, mohl pomýšlet na slavnostní řeči. Chceme raději věřit křesťanské tradici, než sofistickému historikovi; tato tradice vypravuje, že když bylo vytaženo kopí z trojnásobným ostřím z rány Julianovy, ze které se krev proudem řinula a on již cítil, že slábne, ponořil své ruce do krve, kterou ztrácel, a rozpřáhl je k nebi, vyslovuje ona tajuplná slova: „Zvítězil jsi, Galilejský!“ Tato slova byla považována za rouhání; nebyla však spíše odvoláním bludu? Zasvěcenec taurobolie pochopil již příliš pozdě, že oběť sama sebe vítězí nad obětováním druhých. Pochopil, že Kristus, proliv svou vlastní krev pro lidi, provždy odstranil krvavé oběti starého světa. Velekněz Jupiterův zřekl se svého úřadu, obětuje nebi svou vlastní krev, místo krve kozlu a býků. Zdá se, že Julian řekl: „Ano, ty, kterého jsem pohrdavě zval Galilejským, jsi větším než já a přemohl jsi mne! Hle, zde je moje krev, kterou ti dávám, tak jako ty jsi dal krev svoji. Umírám a uznávám tě za svého mistra. Zvítězil jsi, Galilejský!“

Ruce nešťastného císaře klesly, jeho krev zbrotila jeho hlavu, o které se mysli, že jí chtěl pozvednouti proti nebesům. Snad se očistil od špíny taurobolie a obnovil vyhaslé rysy svého křtu. Čin jeho pokání byl nepochopen a na jeho památku dolehla kletba. Avšak byl dobrý a spravedlivý a Bůh nikdy nenechává zahynouti ty, kteří milovali a hledali dobro, byť ve stínech omylu.

Fantomy, evokované Maximem z Efezu, které Julian považoval za skutečné bytosti svých bohů, byly tedy jen halucinace krve. Tvrdí se, že Julian vysílen svými přípravnými posty a ještě zcela horečnatý svým křtem krve, viděl míjeti před sebou všechna božstva starého Olympu. Neviděl je již tak, jak je představují antičtí básníci, nýbrž jen jak existovali ve vystřízlivělé imaginaci současného lidstva, staré, vetché, ubohé a zpustlé. Nebyla to již mohutná božstva Homerova, nýbrž byli to groteskní bohové Lucianovi, což jen potvrzuje teorii, že domnělí duchové při evokacích jsou jen zrcadliny nebo odlesky kolektivní imaginace. Spiritistické vidění jest fotografie snů.

Myšlenkové fotografie jsou ostatně trvanlivější než fotografie světelné, neboť když zmizí, vždy jest možno obnoviti je tím, že vrhneme svého ducha do stejných aberací.

Viděli jsme v roce 1793 poslední zasvěcence velikých mystérií, filantropy školy Julianovy, běžeti v mracích krve za fantomem svobody. Viděli jsme je, jak groteskní a špinaví vylézají z hrobu Brutova a Publicoly všichni ti, kteří zaklínali svatou guillotinu a vyvolávali bohy. Saint-Just snil o světě, řízeném ctnostnými a pracovitými starci, ozdobenými bílým pásem. Robespierre se sám zvolil za velekněze a podle krvavého zákona antických mystérií vydal noži ty, které zasvětil; všichni filosofové a odpadlíci hynuli jako Julian, zoufajíce nad budoucností. Avšak umírali méně vznešení a snad i méně čistí než on, aniž by obětovali nebi svoji krev, a vyznali, že znovu Galilejský zvítězil.

Hle, kam vedou sny a co plodí evokace mrtvých! Kdyby lidé nechali spáti Bruta a Cassia v jejich hrobech, kdyby strašidla areopagu a fora nebyla oživována rozpálenými mozky těchto lidí, jejichž rozum byl tak znamenitě představován nevěstkou, tisíce dětí Francie nebylo by vrženo do hltavé tlamy Molocha revolucí. Larvy přicházející z druhé strany hrobu, jsou vždy studené a netvárné; fantomy vždy požadují krve a když vášnivé mozky počnou plodit vidění, pak ruce vždy jsou blízké zločinu.

„Dejte mi šípy!“ volal Quinctius Aucler, domnělý hierofant Cerery, chtěje pomstíti zneuctěnou přírodu. Chtěl zabíjeti kněze; avšak jsa šilencem halucinacemi revoluce, chtěl je zabíjeti šípy, aby jejich popravám dal antickou scenerii. Tento Quinctius Aucler, jenž se nazýval hierofantem Cerery, zanechal po sobě podivnou knihu, nazvanou „La Treicie“, kde zcela vážně hlásá návrat ke kultu Jupiterově, poněvadž nemohl odolati vládě Saturnově. Avšak revoluce nechtěla uctívati ani Saturna, ani Jupitera; neboť ona sama byla Saturnem a podle prorockého snu Vergniaudova, požírala všechny svoje děti.

Duchové středověku. — Ďábel je vždy první hráč v komedii divů. — Arcibiskup Udon z Magdeburgu. — Ďábel Raymond. — Vampýři. — Strašidelné domy.

Skryté síly přírody, jevy magnetismu, časté halucinace, jichž kláštery jsou tak výtečným semeništem, umožňovaly onomu dlouhému dětství moderního rozumu, jež nazýváme středověkem, věřiti v téměř neustálý vliv duchů. Vzdušné fenomény, které imaginace tvoří a stopuje v oblacích, staly se sylfy, výpary vod undinami, závratě ohně salamandry, omamné emanace země gnomy, a šotkové tancili s vilami ve svitu luny. Rozpoutávají se sabbaty, rozum sní, kritika bloudí a věda je němá. Abelard krutě odpykává svou předčasnou úctu k inteligenci a lásce. Mrtví se pohybují, hroby mluví, neboť bylo pohřbíváno za živa. Evangelium jediné září uprostřed hlubokých temnot, lak jako věčná lampa v chrámu děsivém a tajemném. Neboť evangelium jasně mluví, že mrtví nemohou a nesmějí se nikdy vrátiti, neboť by to odporovalo řádu Prozřetelnosti. Vzpomeňme na text, který by se měl stále opakovati, aby čelil snům spiritistů; nacházíme jej v konci 16. kapitoly evangelia sv. Lukáše:

„Podle řádu věcí mezi vámi a námi veliký chaos se upevnil, takže ti, kdož jsou zde, nemohou odsud jíti k vám, a ti, kdož jsou tam, kde vy, nemohou přijíti sem,“ tak mluví Abraham ke špatnému boháči.

A zlý boháč odpovídá: „Prosím tě, otče, pošli Lazara do domu mého otce. Neboť mám pět bratří a ať jim svědčí, aby aspoň oni nepřišli do tohoto místa muk.“

A Abraham mu řekl: „Vždyť mají Mojžíše a proroky, ať jich tedy poslouchají.“

A on řekl: „Nikoliv, otče Abrahame, ale kdyby někdo z mrtvých šel k nim, budou činiti pokání.“

I řekl mu: „Když neposlouchají Mojžíše a proroků, neuvěří ani tomu, kdo by vstal z mrtvých.“

Tato pasáž jest nekonečně pozoruhodná a obsahuje veškeré zjevení o věčném řádu a nezměnitelném osudu člověka. Vidíme zde sílu přírody, která vždy žene život kupředu a zavírá za ním dveře, aby nemohl couvnouti. Stupně svatého žebříku se navždy upevňují pod nohama těch, kteří po něm stoupají, a oni nemohou již více sestoupiti; rozumíte dobře? Nemohou již sestoupiti, aby se vrátili. Všimněme si dále, že Abraham připouští možnost návratu Lazara na zem jen vzkříšením z mrtvých a nikoli spiritistickým obsednutím. Podle velikého dogmatu kabbaly, duch se odhaluje, aby vystoupil a zahaluje se, aby sestoupil. Není možnosti a prostředku, aby osvobozený duch se znovu projevil na zemi: musil by znovu obléknouti své tělo a vyvstati z hrobu. Rozhodně se necpe však do stolku nebo do klobouku.

A právě proto jest vyvolávání mrtvých strašlivé. Jest to zločin proti přírodě. Nekromant má šílenou odvahu otrásti svatým žebříkem, aby duchové, kteří vystupují, padali zpět! To jest ovšem nemožné a svatokrádežný evokatér jest napaden jen svou vlastní závratí. Nejlepší teologové středověku tvrdí, že mrtví jsou nedosažitelní a že je neposílá spravedlnost Boží, nýbrž že pouze d'ábel odpovídá na vyzvání magikovo a běře na sebe podobu zemřelých, aby zmátl lidské vědomí a umožnil víru, že čarodějové mohou podle libosti rušiti říši duší a Boha.

Toto bylo řešeno alegoricky; přesněji mluví jazyk rozumu a vědy. Ďábel jest šílenství; jest závratí a bludem, jest zosobněním všeho, co jest lživé a nesmyslné. Podáváme tímto ruku panu de Mirville, kterou ovšem on nikdy nepřijme. Ponechejme mu tedy jeho figurku d'ábla, s kterou si hraje ve svých tlustých knihách jako s darovanou hračkou: pan de Mirville jest děcko.

Opíráme se zcela o autoritu evangelia a teologů, neboť běží o věci zcela vyhrazené víře. Věda nepřipouští ničeho, co nemůže dokázati; věda však nemůže dokázati pokračování lidského života po smrti. Nemůže tedy uznati ani duchů; titul naší knihy, „Věda duchů“, by byl paradoxem, kdybychom nejednali jen o relativních hypotézách, vztahujících se na duchy. Věda je čistě lidská a víra nemohla by se rozumně považovati za božskou, kdyby nebyla nekonečně kolektivní. Jest to kolektivita, obecenství, které věnuje vírám titul náboženství, které jest mravním poutem, vážící jedny lidi ke druhým.

Věda nemůže popírati, že lidé mají zapotřebí náboženství, ani velikých společností náboženských. Tak jeví se víra vědě studující lidské; náboženství spočívá v lidské přirozenosti. Avšak věda se musí omeziti na to, že konstatuje fenomen víry, aniž by se ovšem dala jí ovlivniti.

Názor jednotlivců nezasluhuje názvu víry, neboť víra znamená důvěru; odpoutati se od každé společenské autority, důvěřovati jen sobě samému, znamená býti bláznem. Katolík věří církvi, poně-

vaď víra mu představuje elitu věřících. To ospravedlňuje víru prostého člověka. Neboť prostý člověk není věřícím jen ve smyslu náboženském, nýbrž věří také i vědě: bude popíratí aneb odporovati geni Newtonově, poněvaď ničeho nerozumí z jeho pouček? Nejsem odborníkem v malířství, avšak dobrovolně se podřizují takovým lidem, jako jsou Ingres, Paul Delaroche, Gigoux; a nejsou-li tito velicí umělci snad odborníky v teologii, exegesi, kabbale, nejednali by rozumně, kdyby se nepořídili těm, kdož odborně studovali tyto vysoké vědy. Snad neporozumím všemu, co by mi mohli říci o tajemství malířství; proč by se tedy měli oni zlobiti, když moje knihy nejsou pro ně dokonale jasné? Postačí mi, že odborníci a moudří lidé jim porozumí a bude jen velmi rozumné, budou-li se oni jim podobati.

Takový jest pramen víry. Jest to důvěra těch, kteří nevědí, k těm, kteří vědí; a poněvaď předmět věření vždy má býti zkoumán vědou aspoň pomocí hypotéz, poněvaď nelze rozumně věřiti tomu, co věda označila za falešné, poněvaď jest nutno, aby věda při nejmenším připustila možnost hypotézy a poněvaď hypotézy víry jsou takového druhu, že je věda nikdy nemůže přeměnití v axiomata a poučky, jest víra nutná autorita a tato autorita musí býti kolektivní, hierarchická, tedy jinými slovy katolická. To je předmět našeho zkoumání.

Ve středověku byla víra nerozumná, poněvaď nepřipouštěla kritiky a neopírala se o vědu, kterou zničila. Z toho plyne, že středověké rozumování bylo klamné a že překypovalo sny. Lékařství na příklad neodvažovalo se zaměstnávatí se duší a proto duši byly přičítány choroby mozku. Halucinování byli tehdy považováni za inspirované, ať již Bohem, či ďáblem; hysterické ženy byly považovány za posedlé, maniakové pak za duše, které vede Bůh tajemným viděním. Vše jest tedy možné a dovolené v domněle nadpřirozeném řadu, mimo snad evokace, jež může slyšeti pouze peklo, a které neuzitečně porušují nezměnitelný řád přírody a věčné mlčení hrobů.

Evangelium tvrdí, že duše nebeské nemohou sestoupiti a duše pekelné vystoupiti. Zůstávají duše očiště. Avšak ty, podřizené odpykání, nemohou již hřešiti, a tedy také nikoliv obtěžovati a trápití živé a uváděti je v omyl. Teologové praví, že očištěc jest oddané peklo, neboť vládne v něm naděje. Trpí se v něm, miluje, modlí, avšak nelze jej opustiti před časem určeným věčnou spravedlností. Co mohou míti společného tyto poustevny modlitby a lítostí s oním tak hloupým a oplzlým žvatláním mluvících stolků? Sám ďábel, toto velikolepé a divoké zosobnění nevyčísitelného šilenství a bezútěšného zoufalství, nemohl by se snížití ke sprostým šprýmům šaška anebo k morálce pana Prudhomme! Středověký ďábel, doznáváme, jest často zchytralý; avšak kdo nevidí za kozlími rohy vyvstávati uši bláznivé matky této staré satiry, často považované za samotného boha pošklebků jejich sluhů, písčích komický román Beelzebuth a Renard? Ďábel ostatně nikdy nezmizel z vědomí špatných kněží a podvody starých templů se často objevovaly se starými neřestmi i v chrámech nového Boha. Jestliže nevysvětlitelný lomoz rušil ticho polí, pak byly to duše vyžadující modliteb a modlitba znamená peníze pro kněze. Jinak také nepravděpodobná slova oznamovala divy a sloužila ke krytí zločinů; uvedeme na příklad hroznou legendu Udon, arcibiskupa Magdeburského. Byl to prelát příliš moudrý pro svoji dobu a zdá se, že chtěl před časem, určeným Prozřetelností, začítí náboženskou revoluci, vyhrazenou Lutherovu geni, prostřednímu, avšak tvrdohlavějšímu. Udo z Magdeburgu vyslovil se proti kněžskému celibátu; vzal k sobě jednu abatyši z kláštera, aby z ní učinil zcela veřejně svou souložnici, věře, že bude nazývána jeho ženou. Mladé duchovenstvo se rozptýlilo, vidouc skandál, staří kněží nedůvěřivě přihlíželi.

Jednoho rána byl nalezen arcibiskup mrtvý v choru své katedrály; jeho hlava, oddělená od trupu, šklebila se v kaluži krve; tělo bylo oblečené jen v košili. Zřejmě byl arcibiskup vytržen ze svého lůžka, doveden do kostela a tam sťat. Kdo však byli kati, aneb lépe řečeno, vrahové?

Žena, jež byla s Udonem v komnatě, vypravovala, třesouc se, že slyšela hrozivý hlas, říkající v nápěvu psalmodie:

Cessa de ludo,
Lusisti satis Udo;

v barbarském rýmu, jenž by v překladu asi zněl:

Udo, nech radosti,
potěšil ses dosti.

Pak se otevřely tajné dveře a jacísi černí mužové se vrhli na arcibiskupa, vytáhli ho z lůžka a odtáhli sebou. Žena již pak ničeho neviděla ani neslyšela; omdlela hrůzou.

V kapitole katedrály magdeburské žil však kanovník Friedrich, jenž byl pokládán za svatého a vedl život askety.

Tento kanovník bděl této noci v kostele a prosil Boha, aby učinil přítrž ostudě arcibiskupově. Chránová loď byla tichá, měsíc nesvítil, když tu dveře sakristie se s rachotem otevřely a bylo slyšeti divoký hluk smísený s potlačovaným křikem. Jakási postava v bílém rouchu rozžehla svíčky na hlavním oltáři. Friedrich viděl člověka ďábelského vzezření, avšak jeho pozornost byla obrácena znovu na otevřené dveře sakristie: podivné procesí vešlo do kostela.

V čele jeho krácel svatý ochránce magdeburského kostela, poznatelný podle svého tradičního roucha a podle svých legendárních odznaků; pak vešli andělé v bílém rouchu, vedeni ženou vysoké postavy, jejíž modrý plášť a zlatá koruna dávaly poznati Pannu; pak vešli jiní andělé oděni v roucha černá a rudá, uprostřed nich pak svatý Michael, ozbrojený dlouhým mečem; konečně obklopen zbrojnoši se zapálenými pochodněmi krácel muž korunovaný trním, nesa v rukou velký kříž. Všechno toto kněžstvo druhého světa posadilo se v choru. Kristus, anebo lépe, muž, který ho představoval, se posadil na křeslo arcibiskupovo a démon počal s obžalobou Udon, kterého démon; drželi ve svém středu spoutaného a s roubíkem v ústech. Obviněný nemohl odpovídati. Matka Boží učinila za něho prosebné gesto, avšak když démon mluvil o hanbě prelátově a pohoršení náboženství, spustila svůj závoj a odvrátila se, s posunkem hnusu. Soudce pokynul svatému Michaelu; meč se zableskl a udeřil, svíce a pochodně zhasly a vše se rozplynulo ve tmách.

Kanovník Friedrich se ptal sám sebe, zda nesnil a chvěje se, vešel do choru. Přišed ke stupňům oltáře, pocítil, že dlaždice jsou vlhké a narazil na nehybné tělo. I lampa věčného světla byla zhasnuta a Friedrich se odebral domů, aby si opatřil světlo; avšak zděšení mu zabránilo vrátiti se do chrámu a teprve ráno, když kostelníci otvírali chrám, našli bezhlavou mrtvolu. Tělo proklatce nebylo pochováno do svaté země, kapky jeho krve nebyly smyty s dlaždic choru: byly pokryty pouze kobercem a když byl instalován nový arcibiskup magdeburský, kapitula a duchovenstvo ho odvedlo slavně k tomuto místu; koberec byl odkryt a prelátovi byla ukázána krev svatokrádežníka Udon.

Nic v temných legendách středověku nám nepřipadá tak strašné, jako tato vražda připisovaná Ježíši Kristu: neboť, kdyby odloučení dvou světů nebylo neprolomitelné těm, kteří vystoupili příliš vysoko, kdyby Spasitel sám mohl, aniž by rušil věčný řád Prozřetelnosti, vrátiti se na zemi, aby zde byl přítomen jinak, než v Evangelii a Eucharistii, pak jistě by přišel osvoboditi a pozdvihnouti nešťastného Udon, řka mu jako k ženě cizoložné: Jdi a nehřeš více! Kdyby duchové druhého světa se mohli ozbrojiti hmotným mečem, aby stihali pozemské zločince, jak by mohl Torquemada klidně dokončovati své autodafé? Zdaž byl Alexander VI., jenž otravoval hostie a oddával se veřejně krvesmilství, nezasluhoval spíše než Udo Magdeburský, aby byl sřat anděly, ne však v noci a ve skrytu opuštěného kostela, nýbrž v plném slunci, urbi et orbi, před vším Římem a před celým světem? Avšak pouze lidé, pohromy, stáří a nemoce dávají smrt. Bůh jest otec života; nepoužívá svých andělů za pomocníky našich popravíšť a nechce, aby jeho kněží byli dodavateli pekla.

Podvodný zájem s jedné strany, nevědomost s druhé, jevy nevysvětlené, i když nikoliv nevysvětlitelné, to jsou důvody, ospravedlňující zdánlivý zásah duchů v celém středověku. Studium přírody bylo tehdy opuštěno pro barbarskou scholastiku; přísahalo se na Aristotela a mistra sentencí; strach z pekla zabraňoval, aby se lid zaměstnával světem a pomyšlení na smrt působilo zanedbávání života. Je známa historie diakona Raymonda, jemuž hrůza z pekla způsobila posmrtné můry, jichž výsledek bylo založení Velkého kláštera kartusiánského sv. Brunem: Nákaza strachu změnila se v epidemie deliria. Jestliže svatost v těchto dobách spočívala v největší hrůze z pekla, který z lidí byl světějším než nešťastný diakon Raymond? Upadnuv do hrozné letargie, kterou celý svět považuje za smrt, třikráte tuhne ve svém rubáši a šhubá sebou ve své rakvi, volaje: „Jsem obžalován, jsem souzen, jsem odsouzen!“ Pak padá znovu, tentokrát skutečně poražen a zabit hrůzou. Končí se pak smuteční obřady, shasnou se svíčky a tělo se hodí do rychle vyhloubené jámy. Kdo ví, zda tentokrát byla to skutečně opravdová smrt a zda nešťastník neprobudil se po čtvrté pod zemí, aby se cítil pochován za živa a hryzl si prsty zoufalstvím! Uznali jsme v našich předchozích dílech možnost vampyrismu, ba dokonce jsme se snažili jej vysvětliti. Fenomeny, které se projevují nyní v Americe u v Evropě, patří zcela určitě k této strašlivé nemoci. Ne zcela správně nazývají se vampyry určití monomanové, kteří jako seržant Bertrand, jsou osudově hnáni k tomu, aby se živili masem mrtvol. Ale skuteční vampyři jsou mrtvol, které vdechují a vyčerpávají krev živých. Media, pravda, nejedí těla mrtvol, ale vdechují celým svým nervovým organismem mrtvolný fosfor nebo strašidelné světlo. Nejsou sice vampyry, ale vyvolávají je. Jsou také všechna mdlá a nemocná, slabá duchem a tělem a osudově inklinují k halucinacím a šílenství. Rozrušující praktiky evokace je rychle vyčerpávají a řítí se do pozvolných

úbytí, přirovnatelných k oněm, které doktor Tissot popisuje jako následek zvyklostí samotářů. Spiritismus jest onanie duší.

Zákon Mojžíšův odsuzuje k smrti ty, kteří se radí obohem, to jest fantomy obu anebo pasivního světla. Veliký tento zákonodárce chtěl uchrániti svůj lid vlivu vampyrismu a od propastí strašidelných halucinací, odstrašujícími příklady. Nevěříme dokonce ani, že jednoduchý magnetický somnambulismus byl by ospravedlněn před jeho zraky. Nejsme již v časech Mojžíšových a trestní zákoník hebrejského proroka jest na štěstí odvolán, jako zákoník Drakonův. Nechceme zajisté, aby byly somnambuly a spiritisté zabíjeni, ale jestliže naše přesvědčení, založené na vědě a náboženství, mohou obrátiti některé z nich od toho, aby se zabíjeli sami, naše práce a badání není ztraceno.

Přikročme nyní k pojednání o místech věšteckých a strašidelných domech, a uznejme především existenci a skutečnost značného množství fenoménů, které zvláště ve středověku podporovaly víru v tento druh pověr. Pan de Mirville jich cituje hodně; odkazujeme naše čtenáře na jeho díla a spokojíme se citací, kterou vzal z jednoho váženého autora XV. století Alexandra ab Alexandro. Tento autor vypravuje:

„Je to věc běžná a známá v celém Římě, že jsem se nebál bydleti v několika domech, které nikdo nechtěl najmouti z důvodů strašlivých manifestací, které se v nich v noci dály. Tam vedle klepání, otrásání a skučících hlasů, které rušily náš klid a odpočinek, viděli jsme tam ještě hnusné zcela černé strašidlo, zjev velmi hrozivý, jenž se zdál žádati od nás pomoci; abych nebyl podezříván, že chci vypravovati nějakou bajku, bude mi prominuto, povolám-li ke svědectví Mikuláše Tubu, muže zasloužilého a veliké autority, který mě žádal, abych přišel s několika mladými lidmi, které znal, přesvědčiti se o skutečnosti těchto věcí. Bděli tedy s námi, a třebaže světla byla rozsvícena, objevil se brzy fantom s tisící svých projevů, s křikem a děsem, které působily, že naši společníci se domnívali přes svou odvahu, že se stanou jeho obětmi. Celý dům ozýval se skučením tohoto strašidla, všechny světnice byly najednou jím zasaženy, ale když jsme se k němu přiblížili, zdálo se, že ustupuje a zvláště, že prchá před světlem, které jsme nesli v ruce. Konečně po neurčitém klepání, které trvalo několik hodin, když noc se chýlila ke sklonku, vidění zmizelo.

Ze všech zkušeností, jež jsem takto získal, zasluhuje zvláště býti uvedena jedna, neboť v mých očích byl to jeden z největších divů a nejhrůznějších... Přišla noc a když jsem zavřel své dveře pevnou hedvábnou šňůrou, lehl jsem si. Nespál jsem ještě a moje světlo nebylo ještě zhasnuto, když jsem zaslechl svého fantoma, který provozoval obvyklé klepání na dveře. Za několik okamžiků dveřmi, jež zůstaly zavřeny a zavázány, viděl jsem ho neuvěřitelně vstupovati do světnice skulinou kování. Sotvaže vstoupil, zalezl pod lůžko a Marcus, můj žák, zpozorovav celý ten manévr, zledovatělý hrůzou, začal vyrážeti strašlivé křiky a volati o pomoc. Já, když jsem viděl dveře zavřené, odolával jsem víře v to, co jsem viděl, avšak spatřil jsem, jak fantom vystukuje ruku ze spodu mé postele, kterou zhasnul světlo. Jakmile nastala tma, začal rozhazovati nejen mé knihy, ale všechno, co bylo v mé světnici, vyrážíje tóny, které nám mrazily smysly. Všechen tento hluk probudil dům, zpozorovali jsme světla ve světnici, která sousedila s mojí a ve stejné době viděli jsme zjev, jak odevřel dveře a zmizel jimi. Ale co jest nejúžasnějšího, nebyl viděn nikým z těch, kteří přinášeli světlo!“

Pan de Mirville, jenž cituje také tento jev, dodává:

„Domníváme se, že je snadné vysvětlovati všeobecně fenomény, o nichž se zmiňujeme na čtyřech řádcích, ale vidíme, jak každý nakupuje nové nesnáze pro jejich výklad. Předpokládejme, že Alexander byl v tomto okamžiku blázen; ale s ním jeho žák, jeho sluha a Tuba, a mladí lidé, všichni obyvatelé domu a celé město Řím, které se tomuto domu vyhýbalo ... byl tedy v tomto domě důvod k halucinacím pro každého? Jaká byla tato příčina? ... Příčina, která nemohouc otevřítí dveře zvenčí, procházela skulinami, ale otevřela je velmi dobře z vnitřku.“

Zvláště charakterisuje tuto historii to, co nepostřehnul pan de Mirville, totiž naprostý nedostatek logiky a pravděpodobnosti, která charakterisuje halucinace a sny. Dveře uzavřené pouhým hedvábným provazem lze snáze otevřítí z venčí než z vnitřku, udeřením do dveří, aby se provaz přetrhl, avšak v příběhu se vyskytuje opak. Duch, který vstupuje skulinou v kování, nepotřebuje otevřítí dveří, aby odešel a namáhá se zbytečně. Není viditelný všem, třebaže tak říká pan de Mirville, který podle metody, jež jest jemu vlastní, nečetl příběh, který cituje. Ovzduší této světnice musilo býti rozjitřené, jelikož světlo zhaslo. Ruka fantomu byla dusivou visí. Jakmile se dveře otevřely a nastal průvan, strašidlo zmizelo. S touto historií mohl by se srovnati případ z naší doby, který jsme četli před několika lety v novinách.

V jednom místě, jež se cituje, byla u osob, jež by mohly býti jmenovány v případě potřeby, strašidelná světnice. Jeden vědec rozhodl se v ní spáti a spal tam. Kolem půlnoci pocítí strašlivý tlak, žaludeční bolest, plnou svírání a úzkostí a vidí ve fosforeskující mlhovině šeredného démona zeleného jako jablko, který poklekl na jeho prsa a trhal mu vnitřnosti nehty. Vyrazil volání o pomoc, které bylo slyšeno, lidé přiběhnou na pomoc. Do světnice se vpustil vzduch a vědec přišel k sobě; cítil se nemocným a seznal symptomy otravy arsenikem. Vynesli ho z osudné světnice, podali mu protijedy. Vzpamatoval se a mohl se věnovati prozkoumání strašidelného pokoje. Poznal, že je tapetován zeleným papírem, kléry byl zbarven arsenikovým prostředkem. Vše bylo pro něho vysvětleno. A skutečně papír této světnice byl vyměněn a domácí fantom nepřichází.

Studující z blízka div, objevujeme skryté zákony přírody.

Na příklad dům, který přitahuje kameny tak jako zmagnetisované železo přitahuje železné piliny, je ještě velmi podivný. Totéž však by se mohlo říci, když po prvé uvidíme jevy, které působí magnet. Zpozorujeme brzy, že existují speciální magnety ve třech říších přírody a že kamenovaný dům přitahuje kameny tak jako skotské medium Home nebo mladá selka Angelina Cotinová přitahovali nábytek. Život člověka je odvislý od věcí, které užívá a předpisy bible dokazují, že nákaza malomocenství může postihnouti domy jako lidi. Proč by nemohly býti domy nemocné nepravidelnou magnetičností, když byly také domy malomocné. Jisto je však, že příroda je harmonická a pravidelná, že poslouchá zákonů ve výsledků svých akcí dokonale přesných a že nikdy nepopírá ani svého tvůrce ani samu sebe. Jejím stálým zázrakem je věčný řád. Přejíždě divy jsou případy universální harmonií předvídané a nedokazují nijak více zásah duchů než meteory existenci hvězd. Nejvyšší pravda jest jako slunce; blázen, kdo jí nevidí.

Moderní fenomény.

Kapitola 1.

Točivé a mluvící stolky.

Jsoucnost všeobecného magnetu, zvláštního v kovech, v rostlinách, zvířatech a v lidech, byla známa již starým zasvěcencům. Staří Hebrejci nazývali tuto tajemnou sílu Od, Ob a Or. Běží o dvojí vibraci astrálního a vitálního světla, které ve hvězdách je světlem astrálním, v nerostech a kovech světlem magnetickým, u zvířat a u člověka pak magnetismem živočišným. Všechny věci v přírodě dokazují jeho existenci.

Pokusy Mesmerovy a jeho žáků dokázaly, že pomocí živočišného magnetismu může býti na nečinné předměty přenesena živoucí vůle člověka. Točivé a mluvící stolky, tak časté v našich dnech, nejsou tedy ničím podivuhodným. Avšak nevědomost ráda žasne a okouzluje se svým údivem; nechce býti vytržena ze svého okouzlení, aby nemusila naslouchati jednoduchým slovům pravdy.

Pravdu o pozoruhodných stolcích vyjadřuje jasně a téměř dokonale dopis jednoho nejmenovaného učence, citovaný panem A. Morinem: „Vězte, že ve stolcích nebytují ani duchové, ani zemřelí, ani andělé, ani démoni, nýbrž vše to, co se děje, jest odvislé od vaší obraznosti, povahy, vaší staré i nové víry. Mensambulance jest pouze jevem, jež staří špatně pozorovali a moderní lidé vůbec nepochopili; je to však jev zcela přirozený, náležející zcela, do oblastí fyziky a psychologie; nebylo možno jej snadno pochopiti před objevem elektricity a fotografie, neboť chceme-li vyložiti jev duševního řádu, jsme povinni užití faktu odpovídajícího mu v řádu hmotném, zcela tak, jak staří básníci užívali srovnání a proroci podobenství.

Jest nám známo, že lze fotografovati nejen dle předmětů samých, ale také i podle jejich obrazů. Podle toho jev, o němž mluvíme, lze zcela dobře nazvati mentální fotografií; neprojevuje se pouze skutečností, ale také sny naší obraznosti, a to tak věrně, že jsme jím klamáni, nemohouce odlišiti negativ od pozitivu a tento od obrazu.

Tato mentální fotografie, řeknete, je věcí velmi zvláštní a podivnou. Avšak totéž se říkávalo i o obyčejné fotografii, dříve než se stala populární. Podobně se dělo ostatně s každým novým objevem. Věc je objevena, někdo ji verifikuje, jiný vyrábí stolky stejně jako fotografické aparáty, jeden to dělá dobře, druhý špatně a pak jsou spojena všechna předběžná pozorování a stanoví se podmínky nutné k úspěchu. Je-li však někdo nemotora nebo ztřeštěnec, není schopen objektivního zkoumání.

Magnetisování stolečku nebo osoby jsou tytéž věci a jejich výsledky jsou stejné. V cizí tělo vnikne inteligentní vitální elektricitá anebo myšlenka magnetiséra a přisedících.

Abychom snadněji a jasněji pochopili tento jev, představme si elektrický stroj, shromažďující na svůj vodič fluidum, aby nassál potřebné hrubé síly projevující se blesky světla a podobně. Tímto způsobem elektřina shromážděná na jednom tělese dosahuje reakční síly úměrné akci, ať již magnetisační nebo rozkladné, zapalující nebo vysílající do dálky vibrace. To jsou efekty hrubé¹ elektřiny, navozené hrubými prvky. Jest však i elektřina, která této zcela odpovídá, a kterou navozuje lidský mozek. Tato elektřina ducha, tento duševní éter jest universální a jest myslícím středem metapsychického anebo netělesného vesmíru. Je nutno studovati tyto věci dříve, než se jich zmocní věda, která jinak ničeho bez nich nepozná z velikého jevu života.

Mozková elektřina, určitý druh hypotézy pro mne a moje žáky, jest pochopitelná našim smyslům ve svých projevech pomocí běžného jevu elektřiny. A vskutku, není-li v atmosféře, anebo je-li ovzduší vlhké, nelze dokázati, aby se stolek pohyboval.

Intelligence pohybuujícího se stolku jest souhrnem, aneb chcete-li odrazem intelligence osob, které pohyb stolku způsobily, a které tvoří shromáždění pozorné v souladu citů a víry. Jindy běží jen o odraz myšlenek jedné osoby působící mohutněji svou vůlí, která může paralysovati nebo aktivovati kulatý stoleček i z dálky, a dáváti mu podle své libosti pořad myšlenek. Není však nijak nutno, aby myšlenky byly jasné v mozku přítomných: stůl je odkrývá a jeho věty v prose nebo ve verších užívají vždy čis-

¹ Jméno „hrubá“ dali jsme této elektřině proto, abychom ji odlišili od elektřiny „inteligentní“.

tých výrazů. Jest třeba někdy čekati, než doplní verš rýmem; započatý verš škrtá, opravuje jej, aneb mu dá smysl podle našeho názoru; hraje si, žertuje, směje se s námi, zcela jako dobře vychovaný společník. Jsou-li si přítomné osoby navzájem sympatické, účastní se obecného hovoru; je to jakýsi domácí skřítek. Žádá-li se po něm epigram na nepřítomnou osobu, pošklebuje se. K věcem vnějšího světa má tentýž vztah jako my. Skládá malé filosofické systémy, diskutuje o nich a počíná si jako obratný mluvka. Zkrátka pořizuje si vývody a důvody z materiálu, který čerpá z nás. Toto vše bude se vám snad zdáti neuvěřitelné, ale po verifikaci budete smýšleti jako my.

Američané jsou přesvědčeni, že běží o mrtvé, kteří se vracejí, jiní praví, že to jsou duchové, andělé nebo démoni. Ke každému kroužku však přichází přesně odraz jeho víry podle jeho předchozího přesvědčení. Stejně tak i zasvěcenci chrámu Serapidova, v Delfech, Branchidů a jiných teurgicko-lékařských ústavů byli předem přesvědčeni, že vstupují ve styk s bohy, ctěnými v jednotlivých chrámech; činili tak jistě ne bez důvodu.

My však, kteří známe pravou hodnotu fenoménů, můžeme bez námahy každou věc vysvětliti podle našich principů; jsme dokonale přesvědčeni, že jakmile jsme naplnili stolec našim magnetickým influxem, stvořili jsme si inteligenci podobnou naší, vládnoucí jako my svobodnou vůlí, která může s námi rozmlouvat, diskutovat, i ve stupni vyšší osvícenosti, předpokládáme-li, že výsledek je silnější než samotné individuum, aneb, že celek jest větší než část.

Nejlépe je spolupracovati v tomto případě s dětmi, jejichž myšlenkový vliv je co nejmenší; jest to asi takové, jako kdybyste byl sám, v přítomnosti jen vašeho vědomí a v důvěrné samomluvě, s výjimkou, předpokládáme-li, že dočasný rozumec formuluje i to, co jest ve vašem vědomí ve stavu mlhavého zmatku.

Není jediné věštbý starověkých věštíren, kterou by nebylo možno vysvětliti přirozené podle teorie, k níž máme klíč. Neobviňujme již více Herodota, že žvaní ve svých podivuhodných knihách, které považujeme za stejně věrohodné a upřímné jako všechna historická fakta shromážděná ve spisech pohanských spisovatelů.

Křesťanství pokusilo se osvoboditi svět od pověr, o jejichž nesmyslnosti a nebezpečí bylo přesvědčeno, aniž by ovšem odkrylo jejich příčiny a velmi usilovně bojovalo, aby zničilo věštírny a proctví. Musilo užít i silnějších prostředků, než bylo pouhé přemlouvání a zřízení inkvisice nebylo tak zcela bezúčelné. Postačí čísti Ammiana Marcellina a výnosy prvých křesťanských císařů proti zaklínačům stolků a řeči Tertulliana proti těm, kteří se dotazovali Capellas et Mensas (koz a stolků).

Po sedmnáct století nechybělo důvodů, podle nichž bylo nutno stihati čaroděje ohněm a mečem, poslední z nich byl Urbam Grandier a Cagliostro: avšak jev, který je přirozený, neustále se opakuje, jako na příklad u posedlých u Sv. Medarda, nebo u halucinovaných svatým Parisem, a sám Talleyrand konstatuje, že za jeho mládí byla ukřižována jedna prorokyně s abbém Lavauguillunem, a oba neutrpěli škody. Mesmer opět vzkřísil tuto věc.

Tento fenomén je stejně stár jako člověk, neboť tkví v něm. Kněží Indie a Číny praktikovali jej před Egyptany a Řeky. Divoši a Eskymáci jej znají: jest to projev víry, pramene všech divů. Když slábné víra, ustávají zázraky. Ten, jenž řekl „budete-li věřiti, hory přenesete.“ nijak by nežasl před pohybujícím se stolkem. Pomocí víry magnetisér odstraňuje reumatismus a venkovští pastýři dosahují pomocí nožky svých koz, tak jako my pomocí nožek svých stolků, odpovědi, analogické nejskrytějším přáním tazatele, uzaslého, když vidí jak jsou formulovány jeho myšlenky, pudy a city, jako divoch, vidoucí v zrcadle odraz svého obličej. Nejhůře však jsou na tom ti, kteří věří, že tyto věci provádí ďábel a že jest to on, jenž odráží jejich sny a jakýkoliv stav jejich vědomí.

Ten, jenž se do zrcadla stolku podívá, tak zoškliví, že ďáblem být se domnívá.

Výsledky jsou podivuhodnější a mohutnější, jsou-li kolem stolku shromážděny osoby spojené jakoukoliv vírou, neboť pak jest článek více nabit.

První křesťané shromažďovali se kolem svatého stolu, aby přijímající v Bohu, viděli Boha. Podobně ti, kdož věří v magii a čarodějství, všude vidí okouzlení a čáry. Hosté kvasu Balthasarova viděli na zdi hrozbu, která se zrodila v jejich vědomí proti původci těchto orgií a nic více. Ti, kteří věří zjevením, fosforeskujícím skvrnám, zvláštnímu hluku, jsou těmito fenomény obsluhováni zcela podle svých představ, neboť každému se děje podle jeho víry. Ten, jenž pronesl tato slova, byl vtěleným Slovem; nemýlil se a nechtěl klamati druhé. Řekl pravdu a my nemůžeme, než ji opakovati, aniž bychom doufali, že bude obecné přijata.

Člověk je mikrokosmem aneb světem v malém; nese v sobě zlomek všeho v chaotickém stavu. My, jako semi dei, jsme povinni část, která nám připadla, uspořádati neustálou myšlenkovou a hmotnou prací. Jsme povinni způsobiti svou prací nový pokrok, novou mravnost a vložití řád do hrubé a netvárné hmoty a tak ji vytvořiti podle našeho obrazu, tak jak Tvůrce stvořil nás k obrazu svému. Jsme povinni dokonati dílo stvoření, dílo nesmírné, jež skončí, až vše bude dokonalé a až vše se stane podobným Bohu a schopným sebe oživiti v Něm. Jsme ještě hodně daleko od tohoto konečného stavu, takže možno říci, že teprve vše musíme ještě vykonati, vše znovu vytvořiti a přivésti zde dole k dokonalosti: zřízení, stroje i výrobky.

Mens non solum agital sed creat molem.

Žijeme životem, jenž jest intelektuálním prostředím, v němž musí nastoupiti mezi člověka a věci nutná a věčnu solidarita; každý mozek je středem, stanicí neuralgického universálního telegrafu a jest v neustálém vztahu k ústřední stanici a se všemi ostatními pomocí myšlenkových vibrací.

Duchovní slunce osvětluje duše stejně tak, jako hmotné slunce osvětluje těla, neboť vesmír je podvojný a řídí se zákonem dvojice. Hloupý staničný však špatně si vykládá božské depeše u často jim dává klamnou a směšnou podobu. Pouze rozum a opravdová věda mohou zničit pověry a nesmysly rozsypané hloupými překladateli, umístěnými na stanicích vědy u všech národu světa. Tito domýšliví vykladači chtějí vždy vnutiti svým žákům povinnost souditi beze zkoumání, přísahati in verba magistri.

Nežádáme více, praví, přesně vykládáme vnitřní svůj hlas, který neklame jako zlý duch. My uspořádáme věštírny, my máme zvláštní posláni, spiritus flat ubi vult a mluví jen námi, říkají.

Ovšem, věje všude a paprsky duchovního světla osvěcují všechna vědomí; avšak tak jako existují sovy, přehající před světlem, jsou také křehká těla, zbavená usuzovací schopností. Těch je většinu. Teprve až všechna těla a všechny duše budou souladně zrcadlit toto dvojí světlo, budeme viděti jasněji, než dnes.“

Věříme stejně jako učenec pana Morina, že současné jevy nám umožní veliké a důležité objevy. Tato myšlenková fotografie plynoucích ideí jest nesmírná okolnost, zjevující nám veliké obecenství života. Duše každého účastní se opravdově života celé přírody, mens agitat molem.

Tato duše jest aktivní u bytostí inteligentních a trpná u ostatních. To, co je aktivní však působí na to, co je trpné a vnučuje mu svou sílu. Člověk může vzít lvu jeho sílu, opici její pohyblivost a zručnost, může však také vložit do lva a opice svoji myšlenku a požívati jich jako nástrojů. To vše souvisí s magnetismem.

Myslíte snad, že na příklad veliký malíř nalézá u obchodníka barvy, kterými chce pokrýti své plátno? Nikoliv, jeho myšlenka rozkazuje slunci, které mu postupuje své záře. Každá intelektuální síla jest magií a hmota podřízená duchu stává se inteligentní.

Den potřebuje noci, aby se mohl projevit. Doplňujeme tuto myšlenku několika verši pana A. Morina:

Čas právě zhasíná, kdy Apollo nám vlád,
je nutno jiného si ducha vyvolat.
VŠE jeho silou je; NIKDO se jmenuje,
ten, kdo ho nevlastní, ho jiným daruje;
tak jako magnetový negativní pól
vždy kladné výsledky on rozšiřuje kol.
To nemá příroda mu vnuká řečí splav,
své nové symboly si tvoří hloupý dav,
a pravým geniem je onen člověk z nich,
kdo duchu věnuje jen shovívavý smích.

La Fontaine učinil více: nazývá ho geniem zvířat aneb lépe propůjčuje mu svého genia a dává mu mluvit mnohem lépe, než naše medi a svým stolečkům. Svět náleží genu. Řekne kamenu: Ožij! a kámen se zdvihne a žije. Ze soch tvoří bohy; pak přijde víra a bozi mluví, sochy pohybují očima a mramor pláče. Pouhá fantasmie, řeknete; ano, někdy, nikoliv však vždy; dokazuje to fakt, že stolky se hýbají a mluví. Nevíme dosud, jaké síly může vyvinouti lidský magnetismus. Až záznaky víry stanou se výboji vědy, člověk zbavený všech svých pověr zaujme své místo ve vesmíru; porozumí, že jest zrozen, aby rozkazoval přírodě a že zde, na zemi, jest plnomocníkem Boha.

Fotografie jest dojista jedním z nejkrásnějších a nejzajímavějších vynálezů devatenáctého století; avšak v oněch krásných, zlatých časech, jichž tak upřímně litují pánové Veuillot a de Mirville, vynálezce této krásné věci byl by dojista obviněn z magie a nevzdělaný dav by se dojista domníval, že tyto podivuhodné, okamžité obrázky jsou dílem zlého ducha. Co by se soudilo o stereoskopu, o tomto dvojitém kukátku, jež dodává lesku odrazu a mění fantom v sochu? Cestovatel nese si v kapse Alpy, chrám sv. Petra v Římě se vejde do krabičky! Spojte mikroskop se stereoskopem a uvidíte, jak se mezi vašimi rukama rýsují v celé své ohromující velebě kolosy pyramid, které pohodlně můžete pozorovati ouškem jehly! Hleďte, drahý pane de Mirville, nemísí se do této věci poněkud váš d'ábel? Nikoliv, že ano. Avšak mluvící stolky, řeknete, je jiná věc. Ovšem, je to něco jiného; avšak jest to jev zcela analogický jevu prvním.

Stejně jako světelná fotografie reprodukuje se zoufalou věrností všechny vrásky a bradavice obličejů, astrální fotografie stejně věrno reprodukuje nicotu planých hovorů, nerozváženost domněnek a chyby špinavých myšlenek. Jsou známa domnělá zjevení Victora Hennequina; medium Rosa nám tvrdí, že Escousse a Lebras byli Romeem a Julií a poznává v Saturnovi nešťastného Lesurquesa, jenž se stal zahradníkem. Pak nám připomene hatlaninu Vadeovy písničky:

La reine Cléopâtre
Rôtissait dans son âtre
Des marrons
Que Caron
Jette aux poules.
Tandis que Zorobabel,
Faisait cuire, en Israel.
Des moules.

Je to sen v celé své nesouvislosti. Pak se evokuje paní Lafarge a donutí se, aby doznala, že zhrěšila: bezbožná urážka, vržená hrobu nešťastnice, kterou vzpomínka chránila pochybností přeci veřejným míněním, ničí čest úctyhodné rodiny, jejíž členové dosud žijí a věří v nevinu Mariinu. Jiné medium, dosti rozumné, je halucinováno točícím stolcem a věří, že je líbáno ženou, kterou miloval; brzy nato jeho milenka ze záhrobí stává se žárlivou a jiné záhrobní rty se lehce dotýkají zvadlých úst starého Girarda. A nová Diana tohoto groteskního Endymiona (sotva se odvažujeme opakovati, co tento člověk napsal), má býti sama Matka Boží! Mimo tyto zvrácenosti vidíme, jak z tužek medií plynou řádky, jež by nikdo nemohl podepsati, ale které možno všude nalézt, tak jsou tyto žvásty sprosté a sobě podobné. Často domnělý duch zcela naivně opisuje autora, o kterém se domnívá, že je málo znám.

Autor této knihy byl Jednoho dne překvapen, když četl pod Platonovým podpisem v jednom čísle časopisu *Vérité*, listu lyonských spiritistů, jednu stranu úvodu svých *Dějín magie*. Tužka vyrábí hloupé písně, které podepisuje jménem Bérangerovým a připisuje umravňující kázání Laccanairovi: jest to zmatek náročných oslovin a znetvořených vzpomínek, jest to laterna magica beze světla, jest to sabbat nejubožejších čertů, jaké jen si lze mysliti, jest to chaos výstředností. Mimo to jsou tam nástin plné uskoků, drzé hypotézy, cáry pravé vědy, ušité starými nitěmi Tabarínu nebo Jocrisse. Apollonius z Tyany píše saint-simonické tirády a označuje je „svatý Augustin“; svatý Augustin deklamuje proti katolické Církvi, svatý Ludvík mluví jako Jean Journet, svatý Vincenc z Pauly vyrábí fráze, a veliký, svatý Eliáš nemá dosti síly, aby odepřel obláci si kalhoty krále Dagoberta. To vše jest anarchický řev šilenců, hádka davů, zmatek chátrý fotografovaný v pohybu; jest to mnoho-
tvárný, neosobní duch, jenž zvířecky bije živočichy, do kterých se skryl, jest to duch, jenž všude hledí ničiti sladký vliv Slova pravdy a jenž se nazývá legií.

Kapitola II.

Poslední slovo o spiritismu.

V těchto dnech děje se na světě zvláštní a neslýchaná věc. Křesťanství, odkazující všechny naše naděje k otázce smrti, zhnusilo se lidem světa a života: a hle, nová nauka chce nás, jak se podobá, vrátiti životu, popírajíc smrt. A vskutku, spiritistické sektě smrt již neexistuje. Pozemský život a život

posmrtný, oddělený sotva drobnou přepážkou, kterou může projít duch, jsou pouze jedním životem. Jsme obklopeni těmi, které jsme milovali, oni nás vidí, dotýkají se nás, dávají nám znamení, píší nám, jdou s námi a nesou polovinu našich břemen. Dokonce jejich ruce stávají se viditelné a třesou se, aby se setkaly s našimi. Zázrak se stává obecným a můžeme jej kdykoliv podle své vůle provádět. Přes slzy tekoucí na hroby, přes smutek, přes náhrobní pomníky zbudované na paměť těm, kteří již nejsou, bytosti jsou vzdáleny toho, aby zanikly, naopak tam, na druhém břehu, žijí plněji než my. Kolébka dítěte jest v pohybu pozdvihnuta jim samým a praví ubohé nešťastníci, že její andělíček provždy zůstává blízký jejímu srdci. Stará zřícená zeď, která kdysi navždy oddělovala dvě existence člověka jest jako přepážka oddělující příbytky Pyrama a Thisbé, dává proniknouti slovům a nezbraňuje polibkům. Jak božský to sen, jak sladké šílenství! Není divu, že adeptů této nové vědy jest již na tisíce. Nebylo by příliš kruté klamati je, když se již tolikrát mylili, neboť opírají se o rozumování, jemuž nelze odpovídati a žijí uprostřed divů. Jejich mravnost zdánlivě je čistá a jejich nauka neodporuje katolickému dogmatu, leč nízkými nadějemi, zastávanými s výstřední přísností. To vše je snad vzácné, překvapující, krásné, lze snadno upadnouti do slepé důvěřivosti, neuvažujeme-li, že domněle nové náboženství popírá kult a hierarchii, zamítá kněžstvo, ničí chrám ve prospěch hrobu, nahrazuje svátostí živoucích pochybnými a problematickými dotyky mrtvých. V jeho evokacích rozum slábne, víra se zhmotňuje, přísné veličiny teologie se přeměňují v romaneskní a sentimentální maličkosti, mluví se tam o Kristovi stejně směšně jako pan Renan u každého večera přichází Panna Maria políbíti ústa starého Girarda de Caudemberga. Na druhé straně, onen zlý pan de Mirville, který nám neodpustí, že jsme ho nazvali dobrým, fouká do pekelné polnice a vyhlašuje království Satanovo. Jeho kostelník, pan Gougenot Desmousseaux, mu nabízí kolik k vymítání knížete temnot. Místo svěcené vody poslouží nadávky. Prudhomští voltairiáni pitomě popírají fakta, aby se nemusili zabývat příčinami. Úctyhodný pan Velpéau vykládá vesele praskáním lýtkových svalů rány, které lámou stoly a demolují stěny. Mnohým jest Američan Home zručným kejklířem, větší část však se dosud směje, krčí rameny, nechce vůbec poslouchati to vše, a uprostřed tohoto chaosu opravdová věda, vážná, mlčenlivá a záměrná, studuje, pozoruje a čeká.

Nemůže však mlčeti věčně, jinak by zanikla. Přichází čas, kdy jest nutno, aby právě ona obhájila onen věčný rozum, jenž je základem každé spravedlnosti. Je nutno, aby oznámila světu největší a nejnutnější svoji revoluci, která musí zničit despotismus hlouposti, aby založila království moudrosti, jež provždy usmíří rozum a víru.

Odhodlaný souhlas ducha s hypotézami nutnými a rozumovými je víra, a takováto víra jest možno říci — rozumem.

Umíněný souhlas ducha s hypotézami nemožnými a nerozumnými, jest pověra, fanatismus, Šílenství.

Bůh mudrců jest živoucí a všeobecný rozum: bůh fanatiků a pověřivých jest absolutní šílenství.

Avšak absolutní šílenství jest absolutní lež, jest to zlo, jest to ďábel; pověřiví vzývají ďábla.

Náboženství pověřivých musí tedy býti zavrženo beze zkoumání.

Říká-li se, že pravý křesťan musí obětovati rozum víře, není to přesné. Obětovati rozum víře znamená podříditi ve věcech náboženství svůj vlastní názor všeobecné autoritě, a to jest velmi moudré a velmi rozumné. Nevyžaduje snad sv. Pavel rozumové poslušnosti? Celý svět to ví, avšak nikdo nehodlá tomu rozuměti a ve všech dobách lidé špatné víry dávali přednost nedorozumění, aby mohli mezi sebou bojovati.

Víra bez rozumu jest šílenství. Onen pensista v Bicêtre pevně a nezvratně věří, že je králem Francie! Proč je blázen, když toto věří? Poněvadž nemá rozum, když toto věří, aneb věří nerozumně.

Vintras pevně věří, že je prorokem Eliášem a že archanděl Michael, přestrojený za starého žebřáka, se s ním důvěrně stýká. Jeho žáci se domnívají, že je rozumné toto věřiti, a jako důkaz uvádějí domnělá proroctví a domnělé zázraky. Avšak proroctví jsou zmatená snění a zmatené říkánky, zázraky hnusné jevy, zesměšňující nejsvětější věci. Zde obecný rozum veřejnosti opravuje rozum soukromý a sezná se, že Vintras a jeho žáci jsou — nechci říci sektáři, které nutno potírati, avšak — churavci, o které nutno pečovati.

Víra jest důvěra lidské duše ve vyšší rozum, než jest její. Víra tedy pozdvihuje rozum člověka a nedává mu klesati; propast nebe počíná pro nás tam, kde končí výšiny hor a víra počíná nutně tam, kde věda končí. Nemohu věřiti opak toho, co vím, a nemohu věděti opak toho, co věřím, jinak bych nutně musil popřítí buď vědu, anebo víru. Předmět víry jest tedy nutně hypotetický; avšak předmět rozumné víry jest hypotézou nutnou.

Ať se nám nenamítá, že víra jest milostí a nikoliv filosofickou dedukcí: dobré smysly jsou také milostí a jest to milost bohužel poněkud vzácnější než víra. Naše špatné vášně pokrývají náš soud. Hříšník nikdy není rozumný a nebesa souhlasí jen s opravdovým rozumem lidí dobré vůle.

Věřte a budete moudří, pravil Kristus chudým duchem a prostým, dává jim pozdravení víry. Buďte vskutku moudří u budete věřiti, mohli bychom my říci učencům a myslitelům. To jest, budete věřiti rozumově místo abyste věřili hloupě, neboť chtě nechtě, člověk vždy musí něčemu věřiti. První příčinou musí býti buď Prozřetelnost anebo osudovost, věc v nekonečnu může existovati buď řádem, aneb chaosem. Avšak řád třeba jen v jediné oblasti vesmíru jest již popření chaosu, život podstatně řízený a řídicí ve všech svých jevech jest popřením osudovosti. Opravdové credo quia absurdum patří jen takovému člověku, který popírá. Před tváří bytí, vskutku, musí to býti blázen, který je může popírati.

Bytí, jsouc nekonečné, může býti poznáno jen svými konečnými projevy. Znamé, opřené hypoteticky jako nutné a jediné rozumné, slouží k úsudku o relativně neznámém; avšak přes všechny možné hypotézy vždy zůstává nekonečně neznámé, o kterém nelze ničeho mysliti a ničeho říci. A právě v tomto neznámu nevyzkoumatelném, neurčitelném, nevýslovném, ctili staří kabbalisté Boha, aniž by se snažili ho pochopiti.

Tam kde končí věda, počíná víra a víra vrhá svá hypotetická zjevení do tužeb srdce, které je vždy lačnější a odvážnější než duch. A lidské srdce se buď může opřít o sílu aneb se dáti zmásti slabostí. — Síla jest hrdinný cit oběti, slabost je změkčující sen uspokojeného sobectví.

Nedostatečnost vědy možno nahraditi buď exaltací vznešených citů aneb vydrážděním nízkých pudů.

Exaltace vznešených citů dává víru v oběti, to jest v pravidelné práci, v poslušnosti, v hierarchii, v odřeknutí se vlastního náhledu, jenž se podřizuje názoru obecnému. Církev má svůj důvod, neboť společnost jest armádou se stupni a s disciplinou závaznou pro všechny. Nejmocnější inteligence se tedy projevuje nejvyšší poslušností. Nic není vskutku jasnovidnějšího než smělá poslušnost, nic není více hodno svobody, než oběť svobody vlastní. Voják, jenž nemůže již více poslouchati, nemůže již žíti a když jeho generál mu rozkazuje věci, které podle svého svědomí nemůže vykonati, pak nestane se zběhem, nýbrž umírá.

Cit exaltovaný, avšak spravedlivý, jenž věnuje poslušnost praporu, nazývá se čest. Cit exaltovaný, avšak spravedlivý, jenž věnuje poslušnost Církvi se nazývá víra.

Sobecký cit protivící se víře jest kacířství. Kacíř jest voják, jenž chce sám zvítěziti, jest to výstřední věřící, jenž chce sám pro sebe lichvařiti se ziskem společnosti. Jest to člověk, jenž se chce stýkati s Bohem bezprostředně a jenž sám sobě dává zjevení, tak jako kdyby Bůh lidstva mohl býti exkomunikován, jako by pramen náboženství nebyl duch lásky k bližnímu, jako by duch lásky k bližnímu byl jinde než ve spojení oběti a hierarchická soutěž jinde, než ve vytvoření a ve společenském i církevním udržování víry!

Tento vysoký rozum, jenž se nazývá Církví, pohlcuje a musí pohltnouti všechno individuální rozumování. Kristus, zjeviv se světu, umlčel všechny věštírny, neboť věštby nejsou rozumem. Co záleží ve skutečnosti na jevu, který věda dosud nevysvětlila a jenž může odporovati rozumu? I kdybych viděl nesmysl napsaný písmenami ohnivými na nebesích, podívil bych se fenoménu, avšak nebyl bych tak hloupý, abych připustil nesmysl. Zatím co hlas Kristův není již slyšen, vystupují věštírny. Mluví stolky, pera píší sama od sebe, kameny volají a co volají? Co říkají stolky? Co píší tužky medií? Opakují ve všech tónech a ve všech jazycích, že lidé stávají se blázný, opovrhnu-li základem Boží moudrosti, kterým jest duch lásky.

Luther jednoho dne byl navštíven duchem; byl bílý, aneb černý tento duch? Reformátor nemohl dáti odpověď; klonil se k mínění, že tento duch byl ďábel. A ejhle ďábla, jenž vede důkazy proti mnichu, a ejhle mnicha přemoženého důvody ďábovými; a reformace přišla na svět. Spiritisté a točitelé stolků, toť váš příběh. Nějaký hlas k vám mluví a vy nevíte jaký to je hlas. Pojednou se však ve vašich domnělých zjeveních počnou hemžiti nesmysly a lži. Jste však zbaveni hierarchie, tedy ani nevíte, kdo je váš farář a papež. Druhý svět se vám zjevuje přímo aneb prostřednictvím bytostí nižších než vy, bytostí nevzdělaných a nemocných, prostřednictvím ubohých pomatenců, kteří spí aneb nevědí, co píší, a takto máte býti jako Israel silní proti Bohu! Podle svých nálad stanovíte si věčné dogma. Tohleto popřete, ono připustíte, vyrábíte si ráje fantasie a pekla zcela snesitelná; při tom všem můžete povídati o mravnosti, a to vždy působí, zvláště, když to k ničemu nezavazuje. Neboť: nesmyslný předpoklad nutně nemůže býti prozkoumán, poněvadž neexistuje.

Pravíte: Bůh znehodnocuje rozum a podporuje šílenství.

To jest stejně, jako kdybyste roklí: ďábel znehodnocuje šílenství a podporuje rozum; avšak hřích jest šílenství a ctnost rozumem.

Šílená ctnost a moudrý hřích jsou však pojmy protikladné.

Což pak nevidíte, že ďábla považujete za boha a Boha za ďábla?

Podle vás byl by ďábel Bohem rozumu!

A bůh byl by démonem šílenství! Zamyslete se a uvažujte!

Tedy po pochodních proroků, po svatozáři apoštolů, po vznešenosti církevních otců, po trpícím, pracovitém i když snad nedokonalém rozumování scholastiků, po odvážném zoufalství reformace a filosofie, Bůh nakonec posílá mluvící stolky, aby svými přemety slabikovaly odvážné slovo Cambrenovo, aby nutně zakořeňovaly hloupou nauku a povzbuzovaly praktiky, které možno nazvati myšlenkovou onanií. A to má býti Bůh, jenž jest vázán na takovou zkušenost?

Nikoliv jest to běh odpovídající vám. A vy potkáváte Bicestra, aniž byste smekli klobouk a zahvízdali si refrain z Bérangera:

Pozdrav z vlasti!

Víra v Boha jest pevné přilnutí ducha k hypotéze, kterou vyžaduje inteligence. Sv. Pavel to praví těmito slovy:

Accedentem ad Deum oportet credere, quia est et inquireribus se remunerator sit.

Bůh jest a odměňuje ty, kteří ho hledají.

Víra v Ježíše Krista a v jeho Církev jest pevné přilnutí duše k hypotéze, kterou nutně vyžaduje srdce. Je-li Bůh, je dobrý; je-li dobrý, miluje nás; miluje-li nás, chce působivě léčiti naši nedokonalost. Musí přijíti k nám, neboť my nemůžeme jíti k němu. Vtělení, vykoupení, svátosti, nezměnitelné dogma, nezvratná hierarchie musí tedy býti nutností a to vše se také projevuje jako skutečnost, vždy představovanou Církví, mocností zřejmě božskou, která z nevědomců činí mudrce, ze slabochů hrdiny, ze slabých žen a chudých dětí opravdové anděly země.

Běda tomu, kdo zneuznává, tupí, popírá a bojuje proti této moci, která je duch lásky!

Víra inteligence, která uznává jediného Boha, jest víra Mojžíše.

Víra srdce, která uznává Církev, jest vírou Ježíše Krista.

Víra Mojžíšova jest Bůh nepřístupný člověku.

Víra Ježíše Krista jest Bůh uskutečněný v člověku.

Nepřístupný myšlence, avšak vždy přítomný v lásce, hle, to jest celý Bůh.

Mosaismus a křesťanství jsou od sebe neoddělitelné jako duch a srdce, jako inteligence a láska.

Církev jest křesťanským lidstvem a jest nutným a dokonalým pokračováním mosaického židovství.

A proti této rozumové víře, vždy lákající ducha, pozdvihuje se nyní víra šílená a domnělá, anarchická jako šílenství a rozmarná jako sen.

Jest to víra visionářů, kteří považují fantomy své vlastní imaginace za božské zjevení.

Jest to víra těch, kteří hledají moudrost v extasi, v opojení, ve spánku, v katalapsii, a ve všech stavech, potlačujících svobodný úsudek člověka, kterého činí více méně pomateným.

A při tom nechápou, že pomatenost jest úpadek lidství.

Nechápou, že duch závratí jest duch lži a zla.

Nevidí, že když se připoutávají k automatickým mdlobám somnambulismu nebo hypnotismu, k osudovým a pochybným impulsům točících stolků, že svěřují temnému neznámu směr svých myšlenek a že se stávají dobrovolnými pomatenci, což jest nejstrašlivější čin a největší hřích proti přírodě.

Stávají se tedy proroky zmatku, jasnovidci závratě, věštírnu chaosu, vykladači osudovosti.

Dívají se do rozbitého zrcadla a věří, že vnímají množství nebeských duchů, sloužících dosud za potravu jejich duši a sny jejich nauky podobají se nočním mūrám špatného trávení.

Ničím neliší se naši moderní hypnotiséri od oněch antických gnostiků v Indii, kteří majíce oči upřené na svůj pupek, očekávali zjevení nestvořeného světla.

Dávno před námi brahmíni magnetisovali stolky a zdvihali je do povětří, dotýkajíce se jich pouze rukama. Čarodějku Endorskou nazvali bychom dnes mocným mediem, neboť vyvolávala mrtvolky. A evokace mrtvol jest — nebojím se to říci — nekromantií, nejtemnější vědou propasti, nejprokletější ze všech svatokrádežných operací. Nekromantie, nahrazující křesťanství, světlo mrtvých, roztahující se na místě světla živého Boha, strašidelné“ fluidum sestupující na nás místo milosti, eucharistické

přijímání zapomenuté nevím pro jakou hostinu, při které duše se dusí vdechujíc fosfor mrtvol, to vše, uboží blázni, nazýváte náboženskou obnovou! To jest vaše víra a váš kult, to jest konečně onen černý bůh, jemuž se klaníte!

Pan de Mirville neměl tak nepravdu, když přisuzuje d'áblu spiritistické hříčky.

Avšak, jestliže Bůh svěruje posláni d'áblu, jest tedy d'ábel nucen býti poslušen Boha? Jest tedy d'ábel služebníkem Boha? Jest tedy d'ábel misionářem Boha?

Jest to tedy Bůh, jenž jest za d'ábla zodpověděn.

Tedy vše, co přisuzujete d'áblu, činí Bůh.

Ďábel nemá tedy svobodnou vůli a jest nucen činiti to, co chce Bůh.

Tedy, je-li d'ábel lhář, lže i Bůh.

Je-li d'ábel kat, pak je Bůh katem; a groteskní d'ábel, jest i groteskní Bůh.

Jaké to rouhání! A vy se ani nezachvějete!

Nikoliv nemocnou imaginací, nikoliv šílenstvím a sny člověka, ale podle své inteligence a podle svého smyslu se zjevuje Bůh.

Jestliže jeden církevní otec napsal ono proslulé Credo quia absurdum, pak chtěl paradoxem vysloviti poučku o skutečné říši víry, která počíná za nejzazšími hranicemi vědy. Neboť na svých hranicích řítí se věda do absurda, chce-li jíti dále, avšak rozumná duše může naléztí útočiště pouze ve víře. Jest to tedy v určitém ohledu absurdno, které činí víru nutnou: Credo quia absurdum, věřím, poněvadž by bylo nesmyslné rozumovati o tom, co mohu věděti, věřím především proto, poněvadž by bylo ještě větším nesmyslem nevěřiti.

Duše tkví nepřekonatelně na svých hypotézách co nejpřísněji nutných, můžu je milovati a přidržeti se jich, pokud jsou rozumné; avšak nesmyslné duše dobrovolně a vášnivě se oddávají nemožným a směšným hypotézám. Věřím v život věčný; hle, hypotéza nutná: Věčný život nedovolí našim duším zhasnouti, až zemřeme; hle, hypotéza rozumná. Avšak co se stane s dušemi, které opustily tělo? Odpovíte mi, že zůstávají v našem ovzduší mlhavém, kde se nahé chvějí, že se skrývají v našem nábytku, aby mu dávaly praskati, že se skrývají v našich stolcích, aby jimi otáčely, v našich tužkách, které samy od sebe zdají se rýsovati hned všeobecnosti vulgární mravnosti, hodných snad jen genia pana Prudhomme, aneb hned na to hlouposti a nadávky: hle, hypotéza směšná a tedy nutně nemožná.

Přihodí se věc, kterou si nedovedete vysvětliti. Vaše předpojatá obraznost si ji vykládá po svém. Jest to snad víra? Nikoliv; jest to nerozvážnost a chcete-li, dětinství. Nějaký hlas vychází ze zdi, mluví k nám: nevíme odkud přichází. Jest to svatý Michael, praví ubohý Vintras; jest to d'ábel, křičí onen zlý pan de Mirville, jenž se zlobí, nazveme-li ho dobrým, a oba dva napíší objemné knihy. Avšak co říká tento hlas? Ubohosti? Tedy to není svatý Michael! Vulgariti? Tedy to není d'ábel. Avšak konečně, ať mluvil kdokoli, slyšeli jsme hlas, avšak víme, že zdi nehovoří. Velmi dobře, co však z toho máme vysunovati? Velmi prostě, toto: není-li to zeď, kdo mluvil, kdo je to tedy? Řekl bych vám to, kdybych to věděl: avšak jestliže vám odpovím, když to nevím, pak jsem buď lhář anebo hlupák.

Zdravý lidský rozum, jak jsi vzácný! Avšak jistě na mne bude někdo doléhati. Mojžíš, řekne se mí, slyšel hlas na Sinai: jak mohl věděti, byl-li to Bůh, d'ábel nebo sen? Snad to mohla býti fysická duše země; mohl to býti rozhněvaný genius Egypta, jenž chtěl pomstíti pohromu v Rudém moři tím, že zmate Židy. Mojžíš věřil, že to byl Bůh. Jaký neklamný důvod měl k tomu, aby tak věřil? Proč, tvrdě, že to byl Bůh, nebyl ani lhář, ani hlupák? Proč? Ihned odpovím: zákony sinajské jsou projevem nejvyššího a nejčistšího rozumu; Desatero bylo vryto do svědomí lidí dříve ještě, než bylo vykresleno do kamene prsty Božími, jenž — jak známo — nemá prstů; blesky a hromy dunící a otřásající horou byly v této první scéně velikého dramatu pozitivního zjevení, jen dekorací a věcmi vedlejšími. Bylo snad nutno přibrati k prohlášení dogmatu jednoho Boha o polnici více či méně?

Když Ježíš, božským hrdinstvím své smrti, vyhlásil světu nesmrtelnost duše, když zvítěziv nad agonií, volal vítězstvím a pak tiše skloniv hlavu zemřel, mám snad já zapotřebí, aby pukaly skály a hroby se otvíraly? Dovolte mi, abych zapomněl na tyto divy; potřebuji celé své duše, abych mohl obdivovati poslední dech spravedlivého. Zbavte mne těchto fantomů, nemám čas je prohlížeti! Moje myšlenka se dokonale musí zaměstnávatí nejvyšší a nejvznešenější skutečností!

Nepátrám jako někteří moderní spisovatelé, jak bych si směšné vysvětlil záznaky Evangelii, nenutím se, abych předpokládal na příklad, že churavý Lazar byl za živa pohřben a po čtyři dny zanechán svými sestrami v hrobě, abych přilákal k tomuto zvláštnímu osidlu lživou aneb naivní ješitnost pochybného divotvorce. Ať již je to legenda aneb historie, vyprávění Evangelia mne nutí k úctě, vzpomínám-li si na mohutný obraz proroka Ezechiele, stojícího před plání pokrytou kostmi. Domnívám

se, proroku, že tyto zbytky mohou ožít? A hle, zatím co člověk naslouchá Bohu, kypí a kolotá život v celé této mrtvé pláni. Duch Slova dechl a lidstvo spěje k znovuzrození, tak jako Lazar. Lazar, lidské malomocenství, nemocný země, zemřel před čtyřmi dny, to jest třeba před čtyřmi tisíci lety, neboť jak jinde praví písmo, před Bohem tisíc let jest jako jeden den. Pokolení lidské, kterému vládne císař na Capri, již hnije. Spasiteli světa, přicházíte již příliš pozdě! Kdybyste byl zde, Lazar by nezemřel. Ježíš neodpověděl, avšak zaplakal a lidé řekli: Hleďte, jak ho miloval.

Pak dává odvaliti kámen, volá mrtvého k životu a mrtvý vstává zabalen ještě ve svých plátnech. Hle, počátky křesťanství. Vyproš'ťte ho, praví Spasitel, a nechte ho svobodně kráčet; hle, dokonání a konce. Toto zde není historka jednoho člověka, to jest prorocká legenda světa, to jest doplnění a výklad vidění Ezechielova. Plnými plícemi vdechujeme z tohoto vypravování Boží dech. Pláče se s Ježíšem, chvějeme se a povstáváme s Lazarem; zdviháme k nebesům svoje ještě spoutané ruce. Lazar, to jsou otroci američtí, to jsou irští pronásledovaní, to jsou mučedníci Polska. Hekněte, ach, řekněte, Pane, aby je vyprostili a nechali je svobodně kráčet!

Mám zapotřebí hledati snad ještě něco jiného na této stránce, která mne tak živě dojmá? Cítím, že je pravdivá, klesám před citem, jenž mi dává nadšení; jest to prosté podobenství, aneb vyprávění o skutečné události? Nevíme to, a proto nutně byl bych opovážlivý, kdybych o této věci tvrdil něco, co by se přičilo učení Církve. Taková je tradice církevních otců a já si počínám podle ní; rozuměli symbolu tak, jako já mu rozumím a střežli se popírati příběh, jenž tvoří základ k tomuto symbolu. Jsem povinen napodobiti jejich moudrost, avšak ubohá kritika pana Renana ve mně budí hluboký soucit.

Síla Evangelia nezáleží v zázracích, o kterých vypravuje tato posvátná kniha, avšak v nejvyšším rozumu, zvaném LOGOS, jenž jest světlem každého člověka přicházejícího na tento svět, jak praví sv. Jan. „Ptáte se mne,“ pravil Ježíš, „kdo jsem. Jsem princip, jenž mluví.“ Tím, že zázrak odporuje pravidelným zákonům přírody, zdá se býti omylem; avšak pravda, vždy stejná, působí, že každý pomíjející lesk všech divů bledne před září věčného řádu!

Nelze zavřítí pravdu do hrobu, a stejně, není možno, aby z něho vycházela. Jest to život, jenž vládne nad smrtí a nikoliv smrt, která by mohla ovládati život. Duch velikánů nemá zapotřebí, aby přicházel k nám ze záhrobní, neboť vždy jest na zemi přítomen. Chcete-li se raditi s pohřebními věštírny, pak se podobáte lidem, kteří marní čas tím, že hledí do studně, aby spatřili slunce.

Zasvětití život přítomný budoucímu, to jest duch křesťanství, definovaný všemi askety. Nalézti v této oběti největší blaho pozemského života, to jest genius křesťanství, tak jak o něm stejně jemně jako velkolepě snil Chateaubriand: avšak srdce křesťanství, jeho podstata, jeho základní zákon jest hierarchie přímo postavená proti anarchii. Jedině hierarchií jest možná společnost a její pokrok; anarchií se dělí a ničí. Hierarchie jest přijímání a obecenství; anarchie jest dobrovolné vyobcování. Hierarchie jest člověk oddaný společnosti a jí chráněný; anarchie jest člověk společností vyvržený, jenž se proti ní bouří. Hierarchie jest konečně člověk všemohoucí, poněvadž se mnohonásobí; anarchie jest člověk nemohoucí a slabý, poněvadž je sám.

„Mluvil-li Bůh, proč jsem nic neslyšel,“ praví Rousseau. — Tak se máš ptáti svého svědomí, ty, jenž chceš jít sám a jenž se stavíš hluchým, když mluví společnost. Má snad míti Bůh jedno vykoupění pro celé lidstvo a druhé pouze pro Rousseaua? A jest Rousseau více, či méně člověk? Je-li více, jaké jsou jeho nároky? A je-li méně, kde jsou jeho práva?

Avšak, řeknete, jestliže společnost mne chce nutiti, abych věřil nesmyslům jitřícím můj rozum, mám se zřeknouti svého rozumu, abych věřil? Ne; společnost ti neporoučí, jak máš věřiti, nýbrž ti jen zakazuje rušiti mír společné víry vzbouřením tvého ducha aneb tvých snů: pochybuj, jestliže jsi tak nešťastný, avšak mlč, neboť to jest tvoje povinnost!

Osobní názory nejsou ničím ve víře, neobdržely-li společenské potvrzení.

Genius jest ten kdo myslí lépe, než kdo jiný na světě může aneb chce mysliti. Výstřední myslitel, jenž neuznává sympatie člověka, není genius a jestliže někoho obtěžuje, pak je blázen.

Ani Luther ani Savonarola nemohou reformovati církev, i když církev Savonarolu upálila a vyobcovala Luthera: oddělití se od nemocného, neznamená jeho záchranu; a koncil Tridentský nemusil ani útočiti, ani se obávati fantasií Augsburského vyznání.

Stejný zákon, jenž zavazuje věřícího kráčet s církví, zavazuje i církev kráčet s lidstvem, pod podmínkou, že nebude již Církví. Stejně tak tomu bylo s církví židovskou, která zůstala pouhou synagogou, když dopustila, aby ji předhlonil křesťanský pokrok.

Bůh je nezměnitelný; avšak božský ideál u lidí se může měniti a také se nutně mění s geniem národa. „Když roste člověk, Bůh se zvětšuje,“ pravil žalmista; a jakmile se Bůh pozdvihuje, jeho cír-

kev se proměňuje, aby se vždy přibližovala Nejvyššímu rozumu. I kdybychom připustili, co nikdy nepřipustíme, že křesťanství již naplnilo svůj čas, pak chápu deismus Voltairův, ale nemohu souhlasit s teurgií Maxima Efezského a Juliána.

Kdo zkoumá ve skutečnosti vidění, než visionáři sami? Řekněte mi, že Ježíš Kristus je předstížen: — kým, pro Boha! Ukážete na Allana Kardeca. Jděte a nedělejte si bláznů!

Není možno, pravíme, aby křesťanství se vyžilo, aby bylo již mrtvým stromem, když ještě nevydalo ani své plody. Evangelium dosud nebylo cele rozuměno, pravdě nebylo ještě vyučováno v celé její plnosti; děti snad slabikovaly písmena, avšak duch zůstal skryt v hlubinách textu, tak jako naděje na dně Pandořiny skříňky. Nemyslím proto, že by bylo nutno učit něco nového, místo aby bylo vyloženo dokonale to, co bylo již učeno. A toto lepší poučení očekáváme jediné od samotné Církve; a proto skládáme u jejich nohou výsledky našeho badání a naši práce, aby četla a soudila.

Ať již Církvi schválené či nikoliv, naše práce budou užitečné světu, neboť jestliže Církev může bránit výstředně dogmatisujícímu věřícímu, nemůže bránit moudrému, aby studoval. Dnes chceme obrátit pozornost myslitele nikoliv k náboženství, nýbrž spíše k vědě duchů. Nepsali jsme toto dílo jen proto, abychom vystavěli hráz epidemii spiritismu. Neútočíme na nikoho, naopak milujeme všechny, kteří hledají, neboť i my jsme dlouho hledali, a především jsou to oni, kterým chceme sdělit část svých podivných objevů.

Veliká hypotéza budoucích osudů byla vypracována a tradována od dedukce k dedukci mudrci starého světa. Kabbalistická nauka o duchách jest opravdovou vědou, poněvadž jest vyvozována metodicky a přesně, vycházejíc ze známého k neznámému podle analogií co nejméně pochybných, poněvadž zjevují zákony skutečnosti a na těchto zákonech buduje velmi pevně své hypotézy vždy moudré. Jest to tedy pneumatologie kabbalistická, kterou jsme odhalili našim čtenářům. Připojili jsme hlubokou analýsu psanou Isakem de Lorjou a krouživém vývoji duší (*De Revolutionibus animarum*) a onu vyňatou ze *Sefer Drušim* od téhož autora. Vymanili jsme z temnot okultismu tyto zázračné knihy, k nimž moderní svět nevlastní již klice, a věříme, že jsme se zasloužili o vědu a rozum.

Pomocí těchto mocných světél jsme vyložili podivné fenomény, které nedoukové pohodlně popírají, ačkoliv je skličují svou zřejmostí. Ano, sochy se chvějí, mramory pláčí, svaté chleby se ztropují krví; ano, ruka se může objevit na stěně, aby svým hrozivým písmem poděsila bezbožnou hostinu Balthazarovu. Viděli jsme, studovali jsme mnoho zázraků; proto neříkáme, že jim věříme, poněvadž přísně vědecky jsme zjistili, že tyto věci se dějí.

Zázrak není jevem odporujícím zákonům přírodním, jinak by příroda musila býti zmatena. Jest to však jev výjimečný a mimo obvyklý postup přírody, je-li nám dovoleno takto mluvit. Jedním slovem zázrak, jako vše co bytuje, nemůže existovati bez rozumového důvodu. Nedokazuje tedy ničeho proti rozumu, jak naše kniha jasně ukázala, a jak ukazují ostatně všechna naše díla.

Tato pravda jednou uznaná znemožňuje pověru. Fanatismus mizí a opravdové náboženství osvojuje si veškeru nádheru Nejvyššího rozumu a pohrdá planými divy. Víra nemate již duše; pomáhá jim a těší je, zatím co věda je osvěcuje. Lidstvo vychází ze svého dětství; s úsměvem zahání a do jejich temnot odkazuje strašidla a upíry. Tajné síly přírody stávají se zbraní a vymožeností inteligence; symbolismus se ozařuje sám sebou, alegorie mluví, historie se uvolňuje z mraků bajek. Bude tomu tak, jak učili naši proroci, že jednoho dne Syn Člověka roztrhne mraky nebes a objeví se v celé slávě a v celé prostotě svého posvátného lidství a otevře knihu svědomí, aby soudil živé i mrtvé.

Autor této knihy nebojí se doznati, že i on měl nejúžasnější a nejstrašlivější vidění: viděl u dotýkal se démonů a andělů, tak jako je umožňovali viděti svým žákům Maximus z Efezu a Schroepfer z Lipska. Mohl srovnávati halucinace bdění s ilusemi snů, a z tohoto usoudil, že rozum řídící víru a víra podporující rozum jsou jediná opravdová světla našich duší: vše ostatní jest pouze planá únava mozku, zvrhlost smyslů a opilství myšlenky. Nepíše tedy to, co snad předpokládá, nýbrž směle tvrdí, co ví.

Proto také jeho kniha je nadepsána: *Věda duchů a nikoliv Domněnky nebo Úvahy o duchách*.

Když jsme sestoupili od hlubiny k hlubině, od hrůzy k hrůze až na dno sedmého kruhu propasti, když jsme prošli všemi prostorami stínu bolestného města, jako Dante, obrátili jsme se, vystupovali — možno-li tak říci — po chlupech ďábla a vítězní a utěšení jsme se vrátili ke světlu. Vykonali jsme stejnou cestu jako Dante a můžeme se ukázati před světem majíce jistotu na svém čele a mír ve svém srdci. Přicházíme říci lidem, že peklo, démon, beznadějná propast, chiméry, satyrové, strašidla, zosobněné hříchy a zla, trojhlavý drak a vše ostatní z temné fantasmagorie jest jen můrou šílenství, zatím co

Bůh jedině jest živý, jedině skutečný, jedině všudypřítomný, jenž nic nenechává v prázdnotě, naopak nesmírnost bez konce naplňuje Světlem a věčným Mírem nejvyššího rozumu.

Rozmluva čtenáře s autorem.

Čtenář:

Tedy, rozumím-li dobře, zavrhuje autoritu římské, katolické Církve?

Autor:

Řekl jsem něco takového? Naopak, ctím ji a věřím, že opět zvítězí jako jediný princip hierarchie a jednoty.

Čtenář:

Vaše učení liší se od jejího, myslím, že jste si toho vědom.

Autor:

V oblasti vědy ano, neboť církev jest neomylná pouze ve věcech víry.

Čtenář:

Zavrhuje d'ábla a peklo pana de Mirvilla; nejsou to snad předměty víry?

Autor:

Credo pana de Mirvilla by znělo asi takto:

Věřím v d'ábla, mocného ničitele, rušitele nebe i země, a v antikrista, syna jeho jediného, našeho nepřítele, jenž se zrodí ze zlého ducha a svatokrádežné panny, bude oslaven, bude vládnouti a posadí se na trůn Boha, Otce všemocného, odkud se bude posmívati živým i mrtvým. Věřím v ducha zla, v satanskou synagogu, v obcování hříšníků, v stálost hříchu, ve zničení těla a ve věčnou smrt.

Kdo by se odvážil k tomuto vyznání říci Amen? Kdo by neviděl, že toto černé Credo jest úplným protikladem vyznání církevnímu, a že věřící, který vyznává jedno, nutně musí popírati to druhé?

Čtenář:

Avšak Evangelium a Církev mluví přece o d'áblu a peklu?

Autor:

Ano, symbolicky, a jsou to symboly, které vysvětlují vědou a rozumem.

Čtenář:

Avšak víra církve...

Autor:

Církev nikdy neuznala d'ábla za předmět své víry.

Čtenář:

Vy však hlásáte jakýsi druh universálního katolicismu, který vylučuje pouze římskou církev.

Autor:

Právím dokonalý opak: bylo by stejně nesmyslné vyloučiti Řím z universa, jako chtíti universum uzavříti do Říma.

Čtenář:

Dovolíte, abych dal přednost víře své babičky před vašim rozumováním.

Autor:

Prosím, račte jen smýšlet jako vaše babička, anebo vůbec nic nemyslet. Avšak svět nemůže býti bez náboženství a já chci na svůj účet a nebezpečí ukázati, že jest možný smír mezi vědou a vírou. Dovolte mi, abych doufal, že budu míti jednoho dne vnuky, kteří budou mysliti jako jejich děd.

Čtenář:

A vy si myslíte, že Řím vás uzná?

Autor:

Uznal snad Galileiho? A země se však točí.

Čtenář:

Nyní ho však již neodsuzuje.

Autor:

To jest pouze otázka času. Vidíte tedy, že mohu doufat.

Čtenář:

Budete však pronásledován.

Autor:

Jsem na to zvyklý.

Čtenář:

Pan de Mirville ještě říká, že vaše knihy jsou ohavně.

Autor:

Jsem příliš zdvořilý než abych mu odpověděl, že jeho knihy jsou ubohé.

Čtenář:

Více než kdy jindy organisují proti vám spiknutí mlčení.

Autor:

Jednají se mnou jako s Alexandrem, před kterým utichla země: *siluit terra in conspectu ejus*.

Čtenář:

Sbohem, vidím, že jste nepolepšitelný.

Autor:

Na shledanou, neboť vždy doufám, že se polepšíte.

Dodatek

psaný jako legendy Evangelia a shrnující smysl tohoto díla.

I.

Živí a mrtví.

Za onoho času Kristus kráčet po hřbitově a uviděl mladého muže, jenž klečel a plakal před jedním křížem.

Ježíš měl soucit s bolestí mladíka a přiblížil se k němu, tázaje se: Proč pláčeš?

Plačící se obrátil a pravil, ukazuje rukou na hrob: Má matka jest tam již tři dny.

Ježíš mu řekl: Věť, synu, tvá matka není tam. Odložila tam jen své poslední roucho, které svlékla; proč pláčeš tedy nad tímto rubášem? Povstaň a jdi; tvá matka té pozoruje.

Mladý muž sklonil smutně hlavu a řekl: Nikdy nevstanu a nikdy nepůjdu hledati smrt; očekávám ji a ona přijde a pak, vím to, budu spojen se svou matkou.

A Kristus pravil: Smrt očekává smrt a život hledá život! Nezarmucuj sobeckou a neplodnou bolestí duši, která tě předešla; nezvolňuj její kroky k Bohu svým zoufalstvím a leností! Neboť její láska dosud žije ve tvém srdci a ty ji neztratíš, dáš-li ji vděčně žíti v sobě. Na místo, abys pro matku plakal, nech ji probuditi se na druhém břehu. Nedívej se na mne užasle a nedomnívej se, že si zahrávám s tvou bolestí. Ta, kterou lituješ, je blízko tebe; jeden ze závojů, které oddělují vaše duše, spadl. Zůstává ještě druhý. A oddělení pouze tímto závojem, musíte žíti jeden pro druhého. Ty budeš pracovati pro ni, a ona se za tebe bude modliti.

Jak mám pracovati pro ni? tázal se sirotek. Nemá již ničeho zapotřebí, neboť odpočívá v zemi.

Klameš se synu, zaměňuješ ještě tělo s rouchem. Ona má více než kdy jindy zapotřebí inteligence a lásky ve světě duchů. Neboť ty jsi životem jejího srdce a starostí její duše a ona tě volá na pomoc.

Projdeš-li životem činně dobro a přijdeš-li k ní s plnými rukama, Bůh vás spojí.

Aby člověk měl právo k odpočinku, musí pracovati. Když tedy nepracuješ pro svou matku, vrháš její duši v utrpení. Proto jsem ti řekl: Vstaň a jdi, poněvadž i duše tvé matky vstane a půjde s tebou a ty ji vzkřísíš v sobě, neboť způsobíš, aby její myšlenka a láska vydala plod.

Má na zemi své tělo a to jsi ty; ty máš na nebi svou duši, a to jest ona. Když tato duše a toto tělo půjdou spolu, tvá matka vstane z mrtvých.

Věť, synu, myšlenka a láska nikdy neumírají, a ti, o kterých se domníváte, že jsou mrtví, žijí více než vy, neboť dále myslí a dále milují.

Jestliže pomýšlení na smrt tě zarmucuje a otřásá, pak vrhni se do klinu života a tam nalezněš všechny, jež miluješ.

Mrtví jsou ti, kteří nemyslí a nemilují; pracují pro zkázu a zkáza na ně sama doléhá.

Ať tedy mrtví oplakávají mrtvé, a živí ať se věnují živým!

Láska je pouto duší; a jsou-li čisté, pak jest to pouto nezničitelné.

Tvá matka tě předešla, krací k Bohu; ale jest ještě připoutána k tobě; vnoříš-li se do utrpení nebo sobeckého smutku, bude nucena dívat se na tebe a trpěti.

Avšak já ti pravím v pravdě, že všechno dobro, které učiníš, bude ve prospěch její duši, a učiníš-li zlo, tu dobrovolně v něm odtrpí trest.

Proto jsem ti řekl: Miluješ-li ji, žij pro ni.

Mladý muž se tedy zdvihl, jeho slzy přestaly téci a s úžasem pohlédl ve tvář Páně, neboť obličej Kristův byl jasný inteligencí a láskou a z jeho očí zářila nesmrtelnost.

Pokynul rukou mladému muži a řekl: Pojď.

Dovedl jej na pahorek, jenž vévodil městu, a řekl mu: Hle, skutečný hřbitov. Tam dole, v palácích, které zarmucují obzor, tam jsou mrtví, nad kterými by se mělo spíše plakali, než nad těmi zbytky zde, neboť oni nikdy si neodpočinou.

Zmítají sebou ve zkaženostech a hádají se o svou pastvu: jsou podobni lidem za živa pohřbeným.

Nebeský vzduch chybí jejich plicím a země je tlačí. Jsou spoutáni těsnými a hnusnými zřízeními, které si vynalezli, jako rakví.

Mladý muži, jenž jsi plakal a jemuž má slova vysušila slzy, nyní plač a vzdychej nad mrtvými, kteří ještě trpí; plač nad těmi, kteří si myslí, že žijí a zatím jsou jen trpícími mrtvolami!

K těmto měl by volati mohutný hlas: Vyjděte ze svých hrobů! Ach, kdy konečně zazní trouby andělů!

Anděl, jenž má probuditi svět, jest anděl intelligence; anděl, který má spasiti svět, jest anděl lásky.

Světlo bude jako blesk, jenž vzniká na východě a současně bude viděno i na západě, tělo Kristovo, bratrský chléb, bude zjeveno všem a orlové se shromáždí kolem těla, které je bude vyživovati.

A pak slovo lidské, osvobozené z pout sobeckých zájmů, spojí se se Slovem božským.

A spojené slovo, rozléhající se celým světem, bude polnicí andělů.

A živí povstanou; živí, o kterých se myslelo, že jsou mrtví a že trpí, očekávající osvobození.

A vše, co nezemřelo, dá se na pochod a půjde vstříc Pánu; zatím co popel těch, kteří již nebudou, bude rozmeten větrem.

Mladý muži, buď připraven a střež se zemřítí!

Žij pro ty, které miluješ, miluj ty, kteří žijí, neoplakávej ty, kteří vystoupili o stupeň výše na žebříku života; oplakávej ty, kteří jsou mrtví!

Tvá matka té milovala, miluj ještě více nyní ji, jejíž myšlenky a láska je nyní zbavena tíže zemské. Oplakávej ty, kteří na tebe nemyslí a kteří té nikdy nebudou milovati.

V pravdě pravím, že lidstvo má jen jedno tělo a jen jednu duši, která žije všude, kde se pracuje a trpí.

Úd, který nebere účast na blahu aneb na bolesti údů ostatních, jest mrtev a bude odseknut.

To řka, Kristus se rozplynul před zrakem mladého muže, jenž, když byl zůstal několik okamžiků bez hnutí, jako zasažen vzpomínkou snu, mlčky nastoupil cestu do města, říká si: Jdu hledati živé mezi mrtvými.

Budu činiti dobře těm, kteří trpí, budu trpěti s nimi a budu je milovati; duše mé matky to uvidí a požehná mi na nebi.

Chápu nyní, že nebe není daleko od nás a že duše jest tělu tím, čím nebe zemi.

Nebe, které obklopuje a podpírá zemi, pije nekonečnost, tak jako naše duše se opojuje samým Bohem.

A ti, kteří žijí stejnou myšlenkou a stejnou láskou, nikdy nemohou býti od sebe odloučeni!

II.

Malomyslný filosof.

Za onoho času žil jeden člověk, jenž prostudoval všechny vědy, přemýšlel o všech soustavách a na konec došel k tomu, že pochyboval o všech věcech.

Býtí zdálo se mu býtí snem, poněvadž nemohl naléztí jeho dostatečnou příčinu.

Hledal podstatu Boha a nemohl ji naléztí, poněvadž nikdy nemiloval. A jeho intelligence se zatemněla jako oko toho, jenž patřil do slunce.

Proto byl smuten a malomyslný.

Ježíš, jenž se zaměstnává mrtvými a jenž rád uzdravuje slepé, měl soucit s touto ubohou, nemocnou inteligencí a s tímto vyprahlým srdcem. Vstoupil jednoho večera do osamělé komnaty filosofa.

Byl to bledý a lysý člověk, vpadlých očí, vráskovitého čela a pohrdavých rtů.

Bděl sám u malého stolku přeplněného papíry a knihami, nečetl však a nepsal již.

Pochybnost sklonila jeho hlavu jako olověná ruka, ztrnulé oči již neviděly a jeho ústa usmívala se bezvýrazně hlubokou trpkostí.

Jeho lampa dohořivala a jeho hodiny plynuly v tichu bez naděje a bez vzpomínky.

Ježíš stanul před ním, a aniž by řekl slova, počal se modlití.

Učenec pozdvihl pomalu hlavu, pak ji však sklonil, mumlaje:

— Visionář!

— Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět' se jméno Tvé — pravil Ježíš.

— Nechali tě zemřít na kříži — odpověděl myslitel — a marně jsi volal: Bože můj, proč jsi mne opustil!

— Přijď království tvé — pokračoval Spasitel.

— Tak říkáme již devatenáct set let, — pravil filosof — a ono je nám vzdálenější, než kdy jindy

— Co víš ty? — řekl mu nyní Mistr, dívaje se na něho svým vážným a sladkým zrakem.

— Nevím sám, co jest to království Boží, které má přijít — odpověděl filosof. — Je-li Bůh, pak vládne, aneb nebude vládnouti nikdy. Tedy, poněvadž nevidím království božího, nečekám na ně. Netoužím ani věděti, je-li nějaký Bůh.

— Pochybuješ také o jsoucnosti dobra a zla? — odpověděl Ježíš.

— Jejich rozlišení je pochybné, neboť se mění podle místa a času.

Vlož svůj prst nad plamen tvé lampy — pravil Spasitel; — proč odtahuješ svou ruku tak rychle? Nevíš, že jeden myslitel jako ty, řekl, že bolest není zlem?

— Nesdílím jeho mínění, avšak nevím, jsem-li rozumnější než on.

— Proč nesdílíš jeho mínění?

— Poněvadž cítím bolest, která na mne nepřekonatelně doléhá.

— Rozlišení dobra a zla jest tedy odvislé od tvé libosti a nechuti? — řekl Ježíš; — ve skutečnosti není zlo absolutním. Zlo existuje jen pro tebe a pro všechny bytosti ještě nedokonalé. Proto tedy království Boží musí přijít, poněvadž ony samy musí vstoupiti do království Boha. Přemohl jsem tě fysickou bolestí a přemohu tě snadno bolestí mravní. Oheň ti ohlásil bolestí, že zničí život tvého těla a svědomí ti ohlašuje svým voláním a trýzní, že zločin zničí život tvé duše. Pro tebe jest zlo zničení; dobro však jest život a život jest Bůh! Země pohroužená v temnoty očekává právě východ slunce a přece slunce září uprostřed kosmu a země se kolem něho otáčí. Bůh kraluje, ale ty jsi dosud nevstoupil do jeho království, Království Boha jest království světla a toto světlo bije tě v oči, které je nevidí, poněvadž hledají svůj jas v sobě samých a nalézají jen temnotu.

— Pane, otevři tedy mé oči, pravil filosof, a osvět' mé temnoty.

Ježíš mu řekl: Kdybych ti zavřel oči, byl bych povinen ti je otevřít; ale když ti je otevru a tobě se zalíbí je zavřít, jak můžeš viděti světlo? Nevíš, že lidská vůle ovládá oční klapky a když je nutí, aby byly buď stále otevřeny nebo zavřeny, že člověk ztrácí zrak?

Mohu tě donutiti, aby v tobě se rozžehl oheň, jenž osvětluje, a proto ti dávám možnost poslouchati má slova a když nyní žádáš, abych ti otevřel oči, nezabraňuj ve vidění svému zraku. Jestliže tvá touha se změní v odhodlanou vůli, pak otevřeš oči sám sobě a budeš viděti.

— Jaký jest oheň, jenž osvětluje? — ptal se učenec.

— Zakusíš ho — pravil mu Kristus — až budeš dosti milovati.

Neboť rozum jest jako lampa, jejíž plamen jest láska.

Je-li rozum zrakem naší duše, pak láska jest jeho silou a životem.

Veliký rozum bez lásky jest krásným, avšak mrtvým okem, jest lampou bohatě ciselovanou, avšak studenou a vyhaslou.

Když sobectví vášní zvířecích způsobilo úpadek lidské filosofie, zachránil jsem svět vírou, poněvadž víra je filosofií lásky.

Věříme těm, které milujeme a těm, o nichž víme, že nás milují: proto také jsem dal víře za základ nekonečnou lásku, když já a moji apoštolové jsme obětovali lidem, krvavým mučednictvím a něhou své lásky. A dokud církev vládla láskou, vítězila vírou; avšak víra očekává inteligenci a blíží se okamžik, kdy ti, kteří uvěřili, aniž by viděli, porozumí a budou viděti.

Chceš-li rozuměti, počni před vírou milovati.

— Co uvěřím, Pane?

— Všemu, co neznáš: neboť víra jest důvěrou rozumové nevědomosti. Věř všemu, co ví Bůh a tvá víra obejmě nekonečnost. Věř svému Nebeskému Otci vše, to, čeho znalost si vyhradil, a neznepokojuj se nekonečnými úradky. Miluj tuto nesmírnou moudrost, jejíž jsi dítětem, miluj ostatní lidi, kteří žijí na zemi v nevědomosti jako ty, a ohranič nyní ještě svou vědu k dokonání svých povinností; a užíš ihned, jak ona roste sama sebou a jak vystupuje až k Bohu, neboť Bůh se dává poznati čistým srdcem.

— Ach, viděti Boha! — zvolal učenec chvějícími rty, tak jako člověk, jenž žízní, očekává s nebes déšť. Ach! spojití konečně svou myšlenku se všemi rozptýlenými paprsky této pravdy, kterou

jsem tolik miloval a která mi vždy unikala. — Avšak kdo mi dá onu nesmírnou lásku, která působí spojení člověka s Bohem, přibližujíc ho ke středu všeho světla?

Získáš ji svými díly — pravil mu Kristus; — neboť člověk, jenž se neporuší v zkaženosti, jenž neumírá v dílech nenávisti, roste a zachraňuje se skutky lásky. Chcete-li se přiblížit k Bohu, jest nutno jíti, a svaté činy jsou pohybem vaší vůle.

— Jaké jsou však skutky opravdu svaté? — tázal se doktor; — jest to snad modlitba a půst?

— Poslyš — pravil Kristus — a neposuzuj opovážlivě svých bratrů, kteří žili, hledající a plačící. Lidstvo se utvrzuje touhami modliteb a slz. A ony jeho děti, které první žiznily po věcech nebeských, stranily se věcí pozemských; avšak to vše bylo jen na počátku. Chybovalo se myšlenkou zdržlivosti; věcí nutno se chopiti a užiti k dobrému. Bylo chybou obětovati tělo duchu, aby se osvobodila myšlenka. Neboť mravní nebe jest svobodou duší; avšak duše jest povolána, aby tělo řídila a nikoliv, aby je ničila, tak jako fyzické nebe řídí zemi a neničí ji. Čas modlitby a slz musí učiniti místo dnům práce a naděje: modlitby předků byly práci a tak i naše práce musí se státi modlitbou, modlitbou účinnější a působivější.

— Jak mám pracovati? — pravil filosof. Neumím užitečně pracovati.

— Ztratil jsi nyní domýšlivou víru v silu své myšlenky, — odpověděl Kristus; chtěl jsi vše věděti a nepochopil jsi ani život. Staň se znovu malým dítětem a vstup do školy lásky. Nauč se milovati a činiti dobro! To jest pravá věda života.

Vzpomeň si na legendu o Kristoforovi. Byl to strašlivý obr, avšak poněvadž nevěděl, jak užiti své síly, byl slabý jako dítě.

Chyběl mu poručník a vstoupil do služeb jednoho krále; avšak král onemocněl a Kristoforos ho opustil.

Hledal toho, jenž může trápiti krále; a poněvadž neznal Boha, obrátil se ke genu zla.

Jednoho dne však se objevil na skále kříž a genius zla padl jakoby zasažen bleskem.

Kristoforos hledal tedy toho, jehož znamením je kříž a jistý stařec mu řekl, že ho nalezne, bude-li činiti dobro.

Kristoforos neuměl se modliti ani pracovati, avšak byl silný a mohutné postavy; rozhodl se nositi na svých ramenech zbloudilé poutníky, kteří chtěli překročiti bouřlivou řeku.

Jednoho večera přenášel děcko, pod jehož tíží se sklonil, jako by byl nesl svět, a v osobě ubohého sirotka poznal velikého Boha, kterého očekával.

Porozuměl jsi tomuto podobenství?

— Ano, Pane — řekl filosof, jenž se stal křesťanem.

Dobře! Jdi a čiň jako Kristoforos, nos Krista, když klesá únavou, aneb když proudy světa překázejí jeho cestě. Trpící lidstvo budiž tobě Kristem. Buď okem slepého, paží slabého a holí starce; a Bůh ti zodpoví ono velké proč lidského života.

— Učiním tak, Pane a od nynějška nahlížím, že nejsem sám na světě. Komu z mých bratří mám podati nejdříve ruku?

— Tomu, jenž jest daleko nešťastnější než ty a který opuštěn dokonává ve světničce sousedící s tvou, o čemž ani nevíš. Jdi mu nyní na pomoc, mluv k němu, aby doufal, miluj ho, aby věřil, učiň, aby miloval tebe, aby žil.

— Doved' mne k němu, Pane, a přimluv se za mne.

— Pojd' a viz, pravil Spasitel a dotekl se lehce stěny, která se otevřela jako opona a učenec byl v duchu přenesen do sousední světnice. Byla to světnice mladého básníka, jenž umíral v opuštěnosti.

III.

Umírající básník.

Žil v oné době mladý muž, který včas zaslechl ve své duši ozvěnu universální harmonie.

Tato hudba v jeho nitru rozptýlila jeho zájem o všechny věci smrtelného života, poněvadž žil ve společnosti dosud neharmonické.

Jako dítě byl hříčkou ostatních dětí, které ho pokládaly za hlupáka, jako mladý muž stěží nalezl ruku, která by stiskla jeho a srdce, které by potěšilo jeho.

Dny plynuly mu v dlouhém mlčení a v hlubokém snění; v podivných viděních přemýšlel o nebi, vodách, stromech a zelených luzích; jeho pohled stával se upřeným, niterné nádhery se rozvíjely v jeho myšlenkách a převyšovaly ještě divadla přírody. Bez jeho vědomí kanuly slzy mu z očí při těchto bledých hrách citů a mluvil-li kdo na něho, neslyšel.

Ovšem, málokdo na něho promluvil, neboť obecně byl považován za blázna.

Žil takto sám s Bohem a přírodou, mluvě k Bohu jazykem harmonie, které dával padati na zem v písních, jimž nikdo nenaslouchal.

Avšak potřeby hmotného života zapletly ho konečně do svých sítí; probudil se na zemi, oslněn ještě nebeskými vidinami; a když chtěl jíti, vrážel do lidí a věcí, až klesl udýchaný a zoufalý.

Odplížil se do svého chudého příbytku, aby v něm očekával smrt.

Tu pohlédl na něho Kristus a smiloval se nad ním.

Světlice básníková byla smutná, holá a studená; básník byl polooděn jakýmisi hadry; ležel na ubohém lůžku ze slámy, třásl se horečkou a jeho oči zářily temným ohněm.

Kristus se mu zjevil oděn v bílém rouchu, které obdržel od Heroda jako odznak bláznovství, s čelem korunovaným krvavými trny a svatozáří slávy.

— Bratře — pravil k ubohému nemocnému s pohledem plným nevýslovné lásky — proč chceš zemřítí?

— Poněvadž nemohu již žítí na zemi, když jsem uviděl nebesa, zavzdychl básník.

— Já však, abych žil a trpěl na zemi, sestoupil jsem s nebe — pravil Ježíš.

— Vy jste synem božím a jste silným.

— A chtěl jsem býti synem člověka, abych měl hlad, abych se bál a abych plakal. Netřásl jsem se hrůzou v zahradě Olivetské? Nevolal jsem na kříži, jako kdyby mne Bůh opustil?

— Dobře — pravil nemocný — odcházím ze života jako vy v zahradě Olivetské a jsem na lůžku bolesti tak jako vy na kříži.

— Kdybych se jen modlil ke svému Otci v údolích, vdechuje vůně růží Saronských, kdybych se mlčky opájel extasemi Táboru, nikdy bych si nezasloužil vykoupiti svět na kříži — odpověděl Spasitel. — Avšak hledal jsem zbloudilou ovcí a bylo třeba hřebíků katů, aby byly zastaveny mé nohy, které bez ustání běžely za bédami lidu. Bylo nutno probodnouti mé ruce, aby jim bylo zabráněno lámati chléb hladovému davu; a protože jsem nemohl již nic jiného dáti svým bratřím, nechal jsem vytéci všechnu svoji krev!

— Zpíval jsem — pravil básník — a lidé mi nenaslouchali.

— Poněvadž jsi zpíval sobě samému a příliš pohrdal jejich pohrdáním. Měl jsi podle příkladu Věčného slova dostatečně sestoupiti, aby ti bylo rozuměno.

— Snad, místo aby na mne zapomněli, mne ukřižovali!

— To je totéž, můj bratře! Jest však krásné zemřítí a slavně vstáti z hrobu!

— Místře, místo, abyste mne potěšil v mé poslední hodině, přicházíte mne děsiti a činiti výčitky?

— Přicházím tě vyléčiti a vdechnouti ti odvalu žítí, aby sis zasloužil tichou smrt, naplněnou nesmrtelností.

Proč chceš žítí v nebi za dnů, které ti Bůh dal, abys je strávil na zemi?

Proč chceš, aby nesmírná láska tvého srdce se ztrácela v neurčitých touhách?

Proč se osamocuješ v orgii svých snů, když tolik skutečných bolestí krvácí a třese se kolem tebe?

Bůh ti nedal nebeský balsám k navonění tvé hlavy; nesvěděl ti víno svého kalichu, aby opojil tvá ústa a zošklivil jim hořkost země.

Měl jsi zjemňovati, pozdvihovati, těšiti: měl jsi býti lékařem duší, a hle, protože jsi ukryl boží léky, jsi nemocnější než ostatní.

Nerozuměli ti, pravíš; ale jsi to ty sám, ubohý mladíku, jenž jsi nerozuměl svým bratřím.

Jakže! Tvoje inteligence byla vyšší a neuměl jsi mluvit k chudým duchem? Myslíl jsi, že jsi velkým a obával jsi se skloniti se, abys přiblížil svá ústa k uším maličkých! Miloval jsi a hnusil sis choroby lidské!

Vstaň, ubohý padlý anděli a počni své poslání! Věz, že duch harmonie jest duchem lásky, kterou jsem zvěstoval světu jménem Utěšitele. Je-li to Duch Svatý, jenž ti dává nadšení, buď utěшитelem svých bratří a abys měl právo a sílu je utěšovati, nauč se trpěti a pracovati pro ně.

Byl jsem větším než ty, a více než ty povznesl jsem svou duši do lůna věčných souladů; a proto jsem žil v práci mezi tesaři, rozmlouvaje s ubohými, osvěcuje jejich duši, pozdvihuje jejich srdce a léče jejich nemoce.

Až dosavad jsi vytvářel poesii snů a slov, nyní však přichází čas, kdy je nutno vytvářeti poesii činů! Neboť vše, co se vytváří láskou k lidem, vše co jest oddaností, obětí, trpělivostí, odvahou, vytrvalostí, to vše jest nejvyšší harmonií; jest to poesie mučedníků!

Místo, abys neužitečně miloval nekonečno, pokus se milovati nekonečně své bratry kolem sebe.

Hle, tohoto muže jsem ti přivedl; trpěl jako ty, neboť došel k popření myšlenky, poněvadž od dělil práci od myšlenky své, tak jako ty jsi dospěl k zoufalství srdce, poněvadž jsi isoloval svou lásku!

Nyní víte oba dva, že není dobře býti člověku samotnému.

Filosof, jenž se stal křesťanem, přiblížil se nyní k lůžku nemocného, jehož horečka byla utišena sladkým a přísným slovem Ježíšovým a pravil mu:

— Bratře, přijměte mou péči a polovinu chleba, která mi zbývá: zítra budeme pracovati společně, až já budu nemocný, budete o mne pečovati vy, a budete vy pro mne míti chléb.

— Bratře, poněvadž jste viděl nebesa, nelamte žebřík, který vám tam dal vystoupiti, vezměte mne raději za ruku a veďte mne, neboť mnoho jsem přemýšlel a velmi mnoho rozjímal, avšak nyní vidím, že jsem nikdy dostatečně nemiloval.

Vy, jehož hlas jest ozvěnou věčného souladu, vy jste dítkem nebeské lásky, neboť ústa mluví z překypění srdce.

Avšak láska se nesmí státi sobeckou, jinak by dala smrt sama sobě a nelze dojíti k plnosti života, jinak než věnováním sebe sama jiným.

Žijte nyní, poněvadž vás miluji, a já, miluji-li, budu šťasten; a milujete-li Boha, pak musíte chtítí blaho těch, kteří jsou dětmi božími jako vy. Harmonie jest stejně vědou i poesii a matematická přesnost jest velikým zákonem krásy, nádhera harmonií je božským smyslem čísel; avšak to vše, má-li býti živoucím a skutečným, musí se přiložiti na to, co jest.

Bratře, skutečnost Boha jest tisíckrátě básničtější než lidský ideál. Hledejme Boha v lidstvu a nebudeme zoufati nad jeho osudem: neboť i sám nepořádek vede k souladu, a připočetl-li nás Bůh k těm, kteří první vidí cesty, kudy má jíti bloudící lid pouštěmi, postavme se v čelo tohoto velikého a pracujícího hnutí, místo abychom se osamocovali a zemřeli.

— Bratře, díky tobě, pravil básník, a díky tomu, kdo tě inspiruje! Od nynějška neopustím bojiště, abych zemřel osamocen, když mohu ještě bojovati; považoval bych se za zbabělce a zběha.

Jestliže padnu, zbraně v rukách v první nebo ve druhé řadě lidského voje, zemru pln odvahy, zehraje Bohu a moje duše nepředstoupí sama před nejvyššího soudce.

Tohoto dne uzavřeli filosof a básník posvátné přátelství, nešťítily se žádné z nejnižších prací, aby udrželi svůj život.

Prošli tak všemi třídami společnosti a všude našli srdce nemocná, která očekávala balsám slova moudrosti a lásky.

Všude viděli, že mohou ještě činiti dobro a bolesti života jim připadaly veselými; neboť je nesli s odvahou, aby vdechovali odvahu těm, kdož trpěli jako oni a oddanost jim dodávala nové síly.

IV.

Nový Nikodém.

Žil kdysi kněz, který miloval pravdu a jenž hledal dobro veškerou čistotou svého srdce.

Jedné noci, když bděl a modlil se, přišel Kristus, usedl naproti němu a pohlédl na něho dobrotivě.

— Mistře, jste to vy, konečně? — pravil kněz. — Již dlouho vás hledám a vy přicházíte ke mně v noci!

Ježíš mu odpověděl: Nikodém přišel ke mně v noci, aby mne uviděl, poněvadž se bál Židů; vím, že tvoje existence je závislá od nové synagogy a nechci tě kompromitovati.

Neboť zákoníci a farizeové a falešní doktoři zákona mne dosud pronásledují a také pronásledují ty, kteří mne přijali.

— Pane, — odpověděl kněz smutně — slavná výročí, z kterých se skládají nádherné věky Církve, měla by být neplodná pro budoucnost? Pravda by měla vždy unikati žhoucím touhám člověka? Svátí a mučedníci by se měli mýlit, když osmnáct set let bojů a zkoušek by směřovalo k tomu, aby vytvářelo ještě vaše nepřátele z těch, kteří mají být vašimi sluhy!

Ježíš mu řekl: Nejsou všichni mými nepřáteli. A můj Otec vidí i mezi nimi duše vznešené a srdce čistá.

Půjdu k nim tak jako jsem přišel k tobě, připomenouti jim znamení časů a otevřít jejich oči, aby konečně viděli.

Přicházím ti vyložit ještě tajně to, co jsem tajně sdělil onomu doktoru starého zákona, který byl také člověkem touhy.

Řekl jsem mu, že vstup do království Božího jest znovuzrozením.

Život světa jest neustálé, obnovující se rození a jest nutno, aby zárodky věku umírajícího byly uloženy do země, aby připravovaly bohatství věku, který přijde.

Neboť nelze nalévat nového vína do starých nádob.

Vlnice mého Otce nikdy není pustá, každoročně obnovuje své plody, avšak On povolává vinaře v rozmanitých hodinách dne.

Proto ohlásil jsem věrným doktorům starého zákona nové zrození, poněvadž jejich stará matka, židovská synagoga, již umírala a ke zrození bylo nutno vyjít z jejího klínu.

A ti, kteří uvěřili, opustili mrtvolu synagogy, jsouce však spojeni s její duší, a byly to první děti všeobecné Církve.

Avšak všeobecná Církev byla novým nebem a novou zemí; a k obnovení všech věcí bylo nutno bojovat proti všem mocnostem země a nebe.

Proto první křesťané sestrojili archu, aby bojovali proti zuřivosti vichrů a příboji vod.

Tato archa byla hierarchickou Církví, svatou Církví katolickou, střežoucí symboly jednoty.

Pokud tato archa je nesena vodami, pluje dechem Boha a v jejím klínu každá živoucí duše hledá útočiště: avšak jakmile se zastaví, nová rodina musí z ní vyjít, aby zalidnila zemi a to jest ono nové zrození, o kterém ti mluvím.

Kněz mu řekl: Pane, mám vystoupiti z katolické církve? Avšak ke které jiné Církvi mám se připojiti?

Nepravím ti, abys opustil katolickou církev — odpověděl Ježíš — avšak zvu tě, abys do ní vstoupil. Pravím ti, aby ses oddělil od stínů a počal žít ve světle. Pravím ti, abys vystoupil ze školy a vstoupil do společnosti a tam učil vědě, kterou jsi získal!

Nepřišel jsem zničit Starý Zákon, nýbrž dokonati jej a přicházím nyní dokonati Zákon Nový.

Neřekl jsem snad: Věřte nyní a porozumíte, poznáte pravdu a pravda vás osvobodí?

Neřekl jsem snad, že můj druhý příchod bude jako blesk, jenž oslní zraky všech a jenž se najednou zaleskne nad celým světem?

Neřekl jsem snad, že duch inteligence přijde a že vdechne mým žákům dokonání mých slov? A nepraví vaše symboly, že duch inteligence jest duchem lásky, která vytvoří nové tvorstvo a omladí tvář země?

Zdaž není duch lásky duchem řádu a souladu, který sdruží všechny lidi a učiní je účastnými jednoty Boha a lidí?

Vystupte tedy ze všech míst, která brání, aby bratři kráčeli ke svým bratřím, odstraňte ohrady, které oddělují, rozšiřte příbytky, které osamocují, vyklouzněte z nauk, které odsuzují jedny a vyvolují druhé, opusťte slepou synagogu, vstupte do Církve katolické, která není již více sborečkem kněží a doktorů, ale všeobecným sdružením všech lidí inteligence a lásky.

— Pane — pravil kněz — učiním vše, co mne pravíte. Kam půjdu dále a kde mám započati?

— Zůstaň tam, kde jsi — pravil Ježíš — a čiň to, co máš činiti.

Poučuj děti, pečuj o chudé, navštěvuj nemocné a modli se za lid.

Nic nechť se nemění ve tvých dílech, avšak universální láska, nechť je oživuje a oplodňuje!

Hlásej milosrdenství míru, hlásej mírnost a odpuštění hříšníkům, hlásej svaté touhy k Bohu a jednotu mezi bratry!

Láska budiž zákonem tvé duše a nevkládej do svědomí ostatních zoufalé spory!

Buď mírný a skromného srdce jako moji první učedníci, když mluvíš k ženám, k dětem a k ubohému lidu; avšak buď nezlomný jako moji mučedníci, když tě chce někdo sklíčiti a podplatiti!

To co pravím, pravím všem, kteří jako ty, věří v ducha inteligence a lásky a proto mluvím k mnohým.

Nezaměňujte ducha zdržlivosti s duchem smrti, neboť přikázal jsem svým učedníkům zachovávat se pro čas bohatství jejich Otce, aby se stali hodnými ho dosíci a užívatí.

V pravdě ti pravím, že jsem nepřišel zničit tělo, ale spasit je tím, že je podřizuji duchu.

Neboť nemá býti rozluky mezi tělem a duchem lidským; Bůh oběma stejně požehnal.

Duch jest králem těla; král však nevládne tím, že ničí.

Orgány a smysly jsou předměty inteligence.

Král zabraňuje svým poddaným činiti zlo; musí však se starati o jejich blaho.

Není-liž přitažlivost hlavním zákonem bytí a není-li rovnováha souladem přitažlivosti?

Duch tedy nesmí zraňovati tělo a tělo nesmí překážeti duchu.

Neboť každý výstřelek jednoho nebo druhého jest smrt!

Nepřišel jsem dáti smrt těm, kdož žijí, přišel jsem vrátiti zdraví těm, kteří byli nemocni a dáti život těm, kteří byli mrtví.

To řka, rozplynul se Ježíš zrakům dobrého kněze a zanechal ho plného naděje a odvahy; neboť videi sílu Boží jak povznáší od věků do věků slabost lidskou, a pochopil, proč náboženství neustále kráčí věky, stále více a více mohutní a vítězí.

V.

Hrob svatého Jana.

Za onoho času přehlédl Ježíš duchem veškeré krajiny světa.

Lidé byli všude smutní a báli se. Kristus pak byl ještě sám, tak jako v zahradě Olivetské.

Vstoupil jako chudý poutník do basiliky Sv. Petra, kde ho nikdo nepoznával.

Přiblížil se k hrobům apoštolů, aby poznal, zda jejich relikvie jsou zralé ke vzkříšení. Avšak popel svatých apoštolů byl studený a oni pokračovali ve svém spánku.

Avšak jeden z apoštolů podle tradice nikdy nezemřel: jest to onen, kterého symbolické malby nám představují vždy mladého a jenž má za svůj znak orla; jest to onen, jež nazýváme apoštolem charity a učedníkem lásky.

Jest to on, jenž podle legend prvních století, má se probuditi na konci časů, aby zachránil svět, zapáliv v něm posvátný oheň bratrské lásky.

A vskutku, praví legendy, jeho pozůstatků nelze nalézt: věrní v Efezu věřili, že je pohřben mezi nimi, že však nezemřel, nýbrž že přišli andělé a skryli spícího apoštola v pustinách Pathmu.

Ježíš přenesl se tedy na ostrov Pathmos, jenž zdál se ještě otřásati rachotem sedmi zahřmění; přiblížil se k jeskyni, kde spal jeho věrný žák.

Při vchodu hrobky stál nepohnut nebeský zjev; byla to žena zahalena dlouhým modravým pláštěm, jenž jí kryl hlavu a halil ji celou, šíře kolem ní bohaté záhyby.

Její bledé, poněkud podlouhlé ruce, byly vroucně sepnuty a její oči, plné oddaného smutku u nekonečné naděje, byly upřeny na hrob.

Ježíš se k ní přiblížil a pravil: Matko, jste to vy? Věděla jste nepochybně, že sem přijdu?

— Věděla jsem to, synu, odpověděla Marie; neboť toho, jenž zde odpočívá, jste miloval; a když jste umíral, svěřil jste mne jemu, řka: „Hle, matka tvá.“ A nyní, abych mohla vrátiti se na zemi v osobě žen, které porozumí, co je to býti matkou, jest třeba, aby učedník lásky ožil a mne chránil. Neboť musím, můj synu, v osobě všech žen inteligence a lásky, vás po druhé přivést na svět.

— Vzpomeňte si, matko, odvětil Ježíš, že anděl řekl ženám, které mne hledaly v hrobě: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? On vstal z mrtvých, není ho tuto.“

— Víte, že prorok Eliáš měl podle tradic židovských přijíti znovu na svět, aby připravil moje cesty. Eliáš se přeměnil a jeho duch se vrátil v osobě Jana Křtitele.

Pravím vám tedy v pravdě, že žijete na zemi i nyní, v osobách všech žen, které pociťují, jak v jejich klínu se chvěje naděje budoucnosti. Proto se dnes, máti, zjevujete naposledy ve své symbolické podobě.

Jan, můj milovaný učedník, odkázal svého ducha všem lidem naplněným vírou a láskou, všem, kteří hodlají vystavěti nový Jeruzalém, svaté město souladů, a v pravdě vám pravím, že dovedou ctíti svoji matku ti, kdož jsou hodni, aby byli zvaní synové ženy.

Neboť podřizují svoje srdce inspiracím srdce vašeho, neboť chtějí rozdělit práci všem dětem veliké rodiny podle jejich vloh a nadání, aby všichni dohromady složili med lidského úlu, sloužící za potravu všem. Vědí, co jest to žena, ti, kteří chtějí osvoboditi svou lásku od každé služebnosti, aby nebylo prostituce a aby pramen budoucích pokolení byl čistý.

Vstaňte tedy a jděte, máti; pojdte na Kalvarii, abyste byla přítomna poslednímu mému symbolickému triumfu, kterým se vzkřísíme v celém lidstvu. Všechny ženy budou vámi a všichni muži budou mnou, a my dva budeme jednotou.

A Kristus, pozdvihl svou matku a nesl ji ve svém náručí, tak jako ona tolikrát ho nosila, když byl dítětem, opustil ostrov Pathmos a kráčel přes vlny moře k pobřeží Palestinskému.

V tomto okamžiku vyšlo slunce a dalo zazářiti hladinám vod a dva nebeské tvary kráčely, aniž by vrhaly stínu a zanechávaly stop, jako dvojice zázračných ptáků anebo jako jasný oblak, dýšící barvami jitřenky a utvářený odlesky duhy.

VI.

Kalvarské rozloučení.

Ježíš prošel smutnými planinami Judey a stanul na pustém vrcholku staré Kalvarie.

Tam našel anděla černého obočí a temného zraku, zahaleného do svých mohutných křídel Byl to Satan, král starého světa.

Vzpurný anděl byl smutný a unavený a s opovržením hleděl na zemi, kde zlo nemělo genia a kde nuda zbabělé korupce nastoupila po titanických bojích velikých, antických vášní. Seznal, že zkoušel lidstvo jen proto, aby poučil silné a oklamal slabé; nyní již neráčil nikoho pokoušeti a zachmuřený pod svou zlatou korunou, naslouchal, jak neurčitě padají duše do nekonečna, podobné jednotvárným kapkám věčného deště.

Hnán silou dosud jemu neznámou, přišel na Kalvarii sníti o smrti Bohočlověka, kterému záviděl.

Býval to anděl mocný a krásný; záviděl však Kristovi a tato závist' stala se mu hadem, jenž nořil svou hlavu do jeho prsou a užíral mu srdce.

Ježíš a Marie stanuli právě nad ním a tiše na něho pohlíželi s lítostí. Satan pohlédl na Vykupitele a hořce se usmál.

— Přicházíš — pravil k němu, po druhé okusiti smrti za svět, který jsi nemohl spasiti první?

Pokusil jsi se neúčinně proměnit kameny v chléb, abys živil svůj lid a přicházíš mi doznati svoji porážku?

Zřítíl jsi se s výšin chrámu a tvé božství se zlomilo v jeho ssutinách?

Přicházíš se mi klaněti, abys ovládl svět? Odejdi, nyní jest pozdě a já nemohu tě klamati. Království světa připadlo těm, kteří ve tvém jménu vzývají mne; já pak jsem unaven vládnouti beze slávy. Jsi-li stejně ochromený jako já, posad' se vedle mne a nebudeme mysliti ani na Boha, ani na lidi.

— Nepřicházím, abych se posadil vedle tebe odvětil mu Kristus, přicházím tě pozdvihnouti, odpustiti ti a potěšiti tě, aby jsi přestal býti špatným.

— Nechci tvého odpuštění, — odpověděl zlý anděl, a nejsem to já, kdo je špatný. Špatný je ten, kdo dává duším žízeň inteligence a kdo zahaluje pravdu do neproniknutelného tajemství.

Jest to on, jenž volá k lásce vznešenou pannu, opojnou krásu, aby ji uvrhl hned z prvního objetí do věčných pout. Jest to on konečně, jenž dal svobodu andělům a jenž připravil nekonečná muka těm, kteří nechtěli býti jeho otroky!

Špatný je ten, kdo zabil svého nevinného syna pod záminkou, že mstí na něm zločiny viníků a jenž neodpustil provinilým, naopak, nechal je spáchatí nový zločin usmrcením svého syna!

— Proč mi připomínáš tak hořce nevědomost a omyly lidství? — odvětil Ježíš; — lépe než ty vím, jak znetvořili obraz Boha, a ty sám víš, že Bůh nijak se nepodobá onomu obrazu, který si o něm učinili.

Bůh nedal ti žízeň inteligence, aby pro tebe na věky zničil věčnou pravdu. Avšak proč zavíratí oči a hledati den v sobě, když postačí vzhlednouti k slunci?

Budeš-li hledati světlo tam, kde jest, spatříš je; neboť v Bohu není ani stínu, ani tajemství: stíny jsou v tobě a tajemství vznikají jen ze slabosti tvého ducha.

Bůh nedal svobodu svým stvořením, aby jim ji zase uzmul, nýbrž dal ji jim pro manželku a nikoliv pro nezákonnou milenku; chce, aby člověk svobodu měl, a nikoliv, aby jí páchal zločiny, neboť tato čistá dcera nebe nepodléhá rouhači a jakmile její panenská důstojnost je uražena, umírá svoboda pro toho, kdo ji zneužil.

Bůh nechce míti otroků; naopak, jest to vzpurná vášně, která tvoří otroctví.

Zákon Boží jest královské právo jeho stvoření, majících nárok na věčnou svobodu.

Bůh nezabil svého syna, naopak, syn Boží dal dobrovolně svůj život, aby zabil smrt; a proto také nyní přichází do celého lidstva, aby spasil všechna jeho pokolení, veda zkouškami lidskou rodinu do země zaslíbené, ze které již okusila první plody. Přicházím ti nyní oznámiti, Satane, že přišla tvoje poslední hodina, nechceš-li státi se svobodným a kralovati se mnou nad světem inteligencí a láskou.

Nebudeš se již nazývati Satanem, přijmeš slavné jméno Světlohoše a já vložím hvězdu na tvoje čelo a pochodeň do tvé ruky. Budeš geniem práce a průmyslu, poněvadž jsi mnoho zápasil, mnoho trpěl a bolestně myslel!

Rozepneš svá křídla od pólu k pólu a budeš se vznášeti nad světem; sláva se probudí na tvůj hlas. Místo abys byl orgií samoty, budeš nejvyšší vášní oddanosti a já ti dám žezlo země a klíč k nebesům.

— Nerozumím ti — pravil démon, potřásaje smutně hlavou — nemohu ti rozuměti; víš sám nejlépe, že nemohu již více milovati! A se smutným gestem ukázal padlý anděl Kristovi ránu drásající jeho prsa a hada, jenž mu užíral srdce.

Ježíš se obrátil ke své matce a pohlédl na ni; Marie pochopila pohled svého syna, přiblížila se k nešťastnému andělu a neštítala se vztáhnouti k němu ruku a dotknouti se jeho zraněné hrudi.

A had zřítíl se k zemi a vydechl u nohou Marie, která mu zašlápla hlavu; zraněné andělovo srdce se zacelilo, a slza, první, kterou prolil, pomalu kanula na litující Luciferovu tvář.

Tato slza byla drahocenná jako krev boha; a jí byla vykoupěna všechna rouhání pekla.

Obrozený anděl klesl na Kalvarii a v pláči líbal místo, kde kdysi byl vzpřímen kříž.

Pak se zdvihl triumfuje nadějí a záře láskou a vrhl se v náručí Kristovo. A Kalvarie se zatřásla; její pustý vrchol se počal pokrývati zářícími, čerstvými rostlinami a korunoval se květy.

A na místě, kde stál kříž, vyrostla mladá réva a obalila se vonnými a zralými plody.

I řekl Spasitel: Ejhle révu, která dá víno k všeobecnému přijímání, a ona poroste, a její větve obejmou celou zemi.

Pak vzal za ruku svou matku a druhou podal andělu svobody a pravil mu: Naše symbolické postavy vrátí se nyní na nebesa, nepřijdu již vytrpěti smrt na tuto horu, Marie nebude již oplakávati svého syna a Lucifer nebude již za sebou vléci výčitky svého zločinu, který byl právě usmířen.

Jsme již duchem jediným: duchem inteligence a lásky, duchem svobody a odvahy, duchem života, který zvítězil nad smrtí.

A všichni tři se vznesli k letu prostorem; vznesli se do zázračné výšky, viděli zemi a její říše, jak rozpínaly své cesty jedna k druhým jako paže v objetí, viděli lány zelenající se k prvním, bratrským žním a Východ i Západ naslouchal tajemnému preludiu k písni jednoty. A na severu, na hřebenu modravých hor, viděli rýsovat se gigantickou postavu člověka, jenž pozdvihl své ruce k nebesům.

Na jeho rukách bylo viděti ještě stopy pout, které zlomil a jeho hrud' byla zacelena jako Luciferova.

Pod jeho pravou nohou, na nejvyšším vrcholku horstva, třásla se ještě mrtvola supy, jehož hlava a křídla visely dolů.

Toto horstvo bylo Kavkaz; a osvobozený obr, jenž vztahoval své ruce, byl antický Prométheus.

A tak veliké symboly božské i lidské se setkaly u pozdravily se pod tímtož nebem; pak se rozplynuly, aby učinily místo samému Bohu, jenž přicházel navždy přebývati mezi lidmi.

VII.

Poslední vidění.

Vysoko nad hmotnými tvary a pozemským ovzduším, jest oblast, kam vyšvihnou se duše zba-
vené svých pout.

Jest to tam, kde eterické vůně podle myšlenek se znovu odívají postupně všemi zářemi ideálního
tvaru a zaplňují zázračnými krásami duchovní svět poesie a vidění.

Do této oblasti nás vznášejí nejkrásnější sny našeho spánku, do této oblasti vznáší inspirace
v nočních bděních genia velkých básníků, jimž cit harmonie rýsuje ve všech dobách veliké osudy lid-
stva.

V této oblasti žijí obrazy a vládnou analogie. Poesie záleží pak v obrazech a harmonie obrazů
jest ve své podstatě analogií.

V těchto krajích ideálu viděl Aischylos muka Prométheova a Mojžíš naslouchal hlasu Jahveho.

V těchto krajích viděl největší básník Východu, orel Pathmu, pěvec Apokalypsy Církev křes-
ťanskou jako ženu pracující k porodu, aby v bolestech zrodila člověka budoucnosti.

Jest to zázračný svět poesie a vidění, zjevený Bohem, zahalený světlem, jenž třímá v ruce věčné
Evangelium zvolna se otevírající, zatím co pohromy doléhají na svět a ničící andělé rozorávají zemi,
aby učinila místo městu svaté jednoty a souladu, Novému Jeruzalému, jenž sestoupí s nebes dokonale
vybudovaný, neboť idea souladu existuje v Bohu a bude se uskutečňovati na zemi, jakmile lidé jí po-
rozumí.

Slavná postava Kristova po své zemské pouti vstoupí do tohoto eterického kraje a tam Vykupi-
tel ukáže andělu, dříve vzpurnému, nyní však obrozenému, mohutné shromáždění mučedníků.

Tam setkají se všechny oběti lidské zvěle, všichni ti, kteří raději zemřeli, než aby lhali svému
svědomí: oběti Antiocha, mučedníci starého Říma a nového Říma.

Jedni trpěli za pravou víru, druzí za své iluze a sny, kterými se odvážně opřeli lidskému tyran-
ství; všichni však byli čistí před Bohem, neboť trpěli, aby zachránili nejvznešenější a nejkrásnější jeho
dar: svobodu!

Dlouho jejich duše, oděné bílým rouchem zkropeným krví, úpěly pod jeho oltářem, vyžadující
spravedlnosti; avšak nakonec nadešel den a ony ve sboru s palmami v rukách, kráčely vstříc Vykupi-
teli.

Kristus objevil se uprostřed nich mezi svou matkou a litujícím andělem, a tázal se jich, jak se
chtějí pomstít svým pronásledovatelům.

— Pane, dej nám jejich duše, abychom je učinili hodnými věčnosti, tak jak oni učinili totéž du-
šim našim v dobách pozemských.

Kristus odevzdal jim tedy klíče nebe a pekla a pravil: Duše vašich pronásledovatelů náležejí
vám.

A hlas radosti a vítězství naplnil výšiny nebes a doléhal až k hlubinám propastí, duše mučední-
ků otevřely brány pekel a podávaly ruku svým katům. Každý zatracenec nalezl vyvoleného za svého
ochránce; nebesa zvětšila své hranice a Panna-Matka plakala radostí, když viděla, jak kolem ní tísni se
tolik jejich dětí, o kterých se domnívala, že jsou navždy ztraceny.

Zatím co nebe se usmívalo nad tímto velikolepým divadlem, bylo viděti, jak nad zemí se vznáší
nové slunce a jak noc stahuje své závoje k Západu.

Chmurné mraky minulosti přehaly naplněné fantomy; byly to stíny velikých, zhaslých říší a sta-
rých, umdlělých kultů.

Mezi nocí a rodící se jitřenkou svítání bělela se hlava starce, jehož obličej byl obrácen
k Východu. Byl to poutník křesťanských staletí, kletba barbarské civilisace, typ pariů, starý Ahasver,
jenž si odpočinul. Jeho národ našel konečně svou vlast a Věčný žid došel oduštění.

Země stala se chrámem Božím. Universální společnost uskutečnila křesťanskou lásku. Všichni
žili a pracovali pro jednoho, a každý pro všechny.

Každý radoval se v míru z plodů své práce a nikdo z dítek Božích nehladověl u tabule svého ot-
ce, neboť práce rovnoměrně rozdělená, ulehčuje všem život.

Společnost zestonásobila bohatství země, jednota všech zájmů dala pracím člověka tak božské
řízení a tak zázračnou sílu, že i období času se změnila, takže nastalo, podle příslibů apoštolových,

nové nebe a nová země, Ježíš promluvil k andělu svobody a genia: Hle, dílo, které máš naplnit, hle, nové město inteligence a lásky.

Země je připravena, chvěje se nadějí. Lidé ji vidí tak jako ji viděl kdysi prorok, pokrytou popelem a kostmi; avšak nový život raší již v tomto popeli a božské chvění probíhá vysušenými kostmi.

Brzy však povstávají na rozkaz nového ducha, a nový lid pokrývá pláň země. Lidstvo vyjde konečně ze svého dlouhého spánku a bude se mu zdát, že po prvé vidí den!

Po těchto slovech Kristus klekl před trůnem svého otce a pravil: Pane, buď vůle tvá na zemi jako na nebi!

A Panna, typ obrozené ženy, a anděl svobody, jenž se stal geniem řádu a souladu, všichni utěšení mučedníci a všichni litující zatracenci zbavení svých muk, odpoví sborem ono tajemné slovo, jenž spojuje vůli tvorstva s vůlí Stvořitele a všechny síly lidské s mocí boží: Amen!